

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSEI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Wekerle a Lloydban.

Budapest, január 30.

(s.) Amiket egy rövid lusztrummal ezelőtt a kormányzati téren tették demonstrált, azokról ma egy társadalmi egyesület előkelő hallgatósága előtt, felolvasásban elmélkedett Wekerle Sándor. Hat esztendő előtt ő szabott irányt közgazdasági politikánknak, pénzügyi reformjaival, államháztartásunk egyensúlyának megteremtésével szilárd alapokat épített közgazdasági fejlődésünknek. Ma pedig a Lloyd-kaszinó felolvasó-asztalánál, mint a politikai küzdelmek csendes szemlélője, az essay-író köntöskében mondotta el nézeteit közgazdaságunk fejlődésének irányairól. Hiába, Wekerle Sándor mégsem tud egészen és mindenkorra megválni a politikától. Hatodik esztendeje van eltemetkezve egy díszes főbírói szék hűvös magányosságába; szinte aggodalmas óvatossággal kerülte az alkalmat, amely a napi politika izzó atmoszférájához közelebb hozza; és most egyszerre ott terem egy éppenséggel nem politikai gyűlekezetben, s a Lloyd-kaszinó felolvasó-teremté másfél órára egy figyelemreméltó politikai esemény színhelyévé avatja. Mert bocsásson meg nekünk az essay-író Wekerle, de a felolvasó rövid frakkja alatt kénytelenek vagyunk meglátni a politikai szónok hosszú, komoly tógáját és közgazdasági elmefuttatásának lehetetlen föl nem ismernünk a politikai jelentőségét. És ehhez képest is kell méltányolnunk. Ami különben egészen természetes is. A politika manapság telidestele van közgazdasággal és nem igen akad a közgazdaságnak olyan kérdése, amely ne volna politikai vonatkozásokkal átszőve. És a jelennek, meg a közeljövőnek legégetőbb politikai kérdései azok, amelyek a mai felolvasás gerincét szolgáltatták.

Ott van egyiknek a gazdasági függetlenség kérdése. Nagyon érdekes világításba állította be ezt a kérdést Wekerle okfejtése. A premissza, amelyből kiindul, tökéletesen az, amelyre az önálló vámterület hívei a maguk konkluzióját építik. A nemzeti tevékenység köré ki kell terjeszteni a mezőgazdaság területén túl az ipar területére. De hogy ezt tehesük — így gondolkoznak az önálló vámterület hívei — gazdasági függetlenségre van szükségünk; a gazdasági függetlenség pedig az önálló vámterületet jelenti. És itt válik el, nagyon érdekesen, Wekerle okoskodása az önálló vámterület szószólóinak felfogásától. Azt mondja ugyanis, hogy a gazdasági függetlenség és az önálló vámterület nem mindegy. Elképzelhető az egyik a másik nélkül. A gazdasági függetlenség kritériumát egészen helyesen állítja fel Wekerle hitelviszonyeink kielégítésében, mezőgazdasági és ipari termékeink biztos értékesítésében, szükségleteink fedezésének könnyűségében és abban, hogy a termelés és fogyasztás közvetítésének mi legyünk az urai. Nagyon nyomós érveket hoz fel annak bizonyítására, hogy az így definiált függetlenség közös vámterületen is elérhető, sőt azt igyekszik kimutatni, hogy hitelviszonyainkra, fogyasztásunkra és közvetítő kereskedelmünkre az önálló vámterület hátrányokkal járna, termékeink értékesítése pedig csak nagy idő múlva volna biztosítható. A nélkül, hogy érvelésének részletes bírálatába belemennénk, azt mindenestre koncedáljuk, hogy a gazdasági függetlenség bizonyos mértékére a vámközösség állapotában is felvergődhetünk; koncedáljuk azt is, hogy a külön vámterület egymagában nem biztosítja valamely állam gazdasági függetlenségét. Példa erre Szerbia, amelynek van ugyan önálló vámterülete, de egyáltalán nincs gazdasági függetlensége; hitelviszonyai a lehető

legrosszabbak, termékeinek értékesítése dolgában a külföldre van utalva, mert noha szükségletei csekélyek, de még ezt a csekély szükségletét sem tudja otthon fedezni, kereskedelme pedig éppen olyan gyenge, amilyen gyenge lábon áll egész gazdasága.

Magába a kérdés meritumába azonban nem bocsátkozunk ezuttal; nyílt kérdésnek hagyjuk, hogy Wekerle okoskodása megdöntötte-e azt a tételt, hogy gazdasági függetlenségünk teljességét csak az önálló vámterület biztosíthatja. Mert a felolvasás jelentőségét nem abban látjuk, hogy azoknak, akik félnek a külön vámterületől, fokozza a félelmét, s azoknak, akik küzdenek az önálló vámterületért, elvegye a bátorságát. Ugy hiszszük, hogy ennek a felolvasásnak inkább a megnyugtató hatása; az a megnyugtató, hogy nem kell elcsüggedni akkor sem, ha a közös vámterületen kell megépítenünk gazdasági függetlenségünk épületét. Mert lehet építeni ezen is.

Erősen politikai izü a felolvasás másik vezérmotívuma is: a gazdasági ellentétek kiegyenlítése. Hogy Wekerle Sándor a Lloyd-kaszinóban a legteljesebb demokratikus felfogást hirdette ezen a vonalon, az természetes. Plasztikusan állította oda a gazdasági ágak teljes egyenjóságát; a mit mondott, az határozott tiltakozás volt az ellen az áramlat ellen, mely rangsorba állítja a gazdasági élet különböző tényezőit, amely csak a földmívelést fogadja el a nemzeti munka elsőrangú részének, a másik két foglalkozást pedig nemcsak jelentőségre helyezi a földmívelés mögé, hanem még erkölcsre is alsóbbrendűnek mondja. Fennen hirdeti Wekerle, hogy nem helyes és nem igazságos a különböző foglalkozásoknak ez az osztályozása és tiltakozás az ellen, hogy különbözőleg tegyenek erkölcsös és erkölcstelen foglalkozások közt. Nagyon

T Á R C A.

Julius Cézár.

(Repris a Nemzeti Színházban.)

☞ A Budapesti Napló eredeti tárcája. ☞

Irta: *Abrányi Emil.*

A Plutarch-féle életrajz nyomán dolgozta ki Shakespeare *Julius Cézár*t. Szorosan, csaknem aggodalmas gondnal simulott hozzá Plutarch adataihoz és a szabad költői teremtettség, az emberismerettel párosult intuíciónak, a jellemzésnek, a lélektani igazságnak olyan remekét nyújtja mégis ebben a tragédiában, amilyenhez hasonlót alig alkotott valaha.

Szerkezetét, architektúráját a Shakespeare-rel foglalkozó esztétikusok nem tartják kifogástalannak. Azt mondják, hogy a harmadik felvonásig hatalmas fokozatokban emelkedik a tragédia, — innen kezdve a drámai érdek teljesen megbénul. A negyedik felvonás vitázó jelenete, bár magában véve Shakespearenek egyik legnagyobb költői alkotása, egyáltalán nem kapcsolódik az előzményekhez. A jelenet érdekes ugyan, mert az összeesküvés hősei, Brutus és Cassius, vitáznak benne, akiknek a sorsát a végrehajtott nagy akció után erős részvétellel kísérjük; ám ez az érdeklődés tisztán személyekhez kötődik; nem drámai, inkább regényszerű érdeklődés.

Talán ez a kifogás sem egészen helyes. Shakespeare kénytelen volt számot vetni azzal, amit a történelemben talált: hogy Brutus és Cassius Cézár halála után hadat szerveztek Antonius és Oktávius ellen; hogy hadviselésük nem volt sem szerencsés, sem egységes; hogy félreértések, viszálykodások merültek föl közöttük; hogy végül a

Filippinél vívott döntő ütközet után a republika ügye elveszett és mind a két republikánus vezér öngyilkossággal fejezte be életét. Tragédiájának a két utolsó felvonását nem tölthette ki mással, mint ezekkel a történelmi tényekkel. Az összefüggés lazaságán nem segíthetett, mert költői dolgokat nem komponálhatott a darabba, hogy nagyobb egységet hozzon belé. S ebben a látszólag laza szerkezetben is milyen tömör következetességgel rajzolja tovább Brutus és Cassius jellemét! Milyen mesteri módon tünteti föl Brutusnak, ennek a nemes férfúnak a lelki és testi elbukását, akinek az volt a tragikái végzete, hogy az idealizmus vakságával szent ügyért harcolt egy romlott és a szolgaságra visszavonhatatlanul megérett társadalomban; hogy elvont ideáknak, kimérának hiába áldozott föl egy pozitív nagyságot, egy praktikus őriást, aki egyedül volt hitva arra, hogy ezt az egyszerű erkölceiből kivetkőzött, imperiumra, hódításra vágyó tömeget hatalmas kézzel vezesse tovább a korszelemben rejlő új irány parancsoló szükségére szerint.

De ha kifogásolják is a drámai egységet, azt az újabb Shakespeare-bírálok fenntartás nélkül elismerik, hogy a tragédia két része közt megvan az *ideális egység*.

Bulhaupt bevallja, hogy egy ideig ő sem látta meg ezt az egységet. Azt hitte, hogy majd Julius Cézár a tragédia hőse, majd Brutus és Cassius; hogy a darab nem felel meg a címének; hogy a tragédiát inkább lehetne Brutusnak nevezni. („Solche Vorwürfe sind spezifisch deutsch und ausnehmend kleinlich“). Csak akkor látta igazán, ki a tragédia hőse, amikor *Dowden* kitűnő észrevételei megnyitották a szemét.

Dowden ezt írja: „Ebben a tragédiában Cézár a vezető szerep, de nem azé a Cézáré, akinek a fizikuma törékeny, akinek a lelke erő és szilárdan föllépő energia dolgában hanyatlak; nem azé a Cézáré, aki alá van vetve a sors min-

den szeszélyes fordulatának. Cézárnak ez a testi jelenvalósága csak másodsorban jön tekintetbe; és ha eltűnik, Oktávius is kitöltheti a helyét. *Cézár szelleme az, ami uralkodik az egész tragédián.*“

Igen, a Cézár szelleme. Az a több évezredre kiható Cézár-idea, amit ez az egy ember alkotott; ami ellen Brutus és Cassius föllázad, de hiába küzd. Ami Brutusnak ezt a kisérteties, orákulumszerű szöveget uttólgaja: *Filippinél újra meglátsz* — ugyanaz a megfoghatatlan, testetlen valami az, ami Cézár életében vele uralkodott, ami túlélte testi és lelki hanyatlását s ami diadalmasan él tovább a halála után is.

Shakespearenél a hanyatló Cézárral találkoznak. Babonás. Antoniusz intí, hogy *versenye közben érintse Kalpurniát*. Félfülére siket. „*Jójj jobb felemre; balfülem nagyot hall!*“ mondja Antoniusznak. Nyavalyatorós. *(Cassius)*: Lerogyott a vásártéren; szája habot turt és a szava is elállt. *Brutus*: Az meglehet. Nehézség győrti Cézárt. Bulhaupt részletesen kimutatja hivalkodó mondásait, „wir haben den ausgemachten wirdevollen Renommisten vor uns“ ingadozását, mielőtt Décius Brutus hízlegessel levezi a lábáról és a tanácsülésbe viszi. Rodomontádnak mondja azt is, hogy Cézár a Kuriában, az összeesküvők előtt, Észak csillagával hasonlítja magát össze. De látszatos nagyságával méltán pompázhat Cézár, mert egykori, *igazi nagyságának a hatalma még benne és körülötte van.*

Az összeesküvők éppen azért félnek Cézártól, mert azt a szeszélyes zsarnokot látják benne, akinek a pályája lefelé hanyatlak; aki annál önkénykedőbb és nyakasabb lesz, mennél jobban meggyöngyül benne a nagy tettek vezető belátás és önuralom férfias biztonságára. Brutusék és Cassiusék Rómát nem akarják ilyen ember kezére bízni. Ez az ember a maga rögeszméit tenné a népakarat helyébe; ő maga lenne az állam, nem a nép.

helyes a beszéd. Csak az az egy észrevételünk van rá, hogy az a felfogás, amelyet Wekerle olyan keményen és okosan elítélt, nem gazdasági, hanem társadalmi felfogás. A társadalmi reakció bujlik itt közgazdasági elvek bőrébe. De hiába akarják közgazdasági mezbe öltöztetni a társadalmi hamisságokat; ami közgazdasági elem van az okoskodásukban, az egy sem argumentum, csak ürügy, még pedig felületes, léha ürügy. És éppen ezért, mikor Wekerle ezeket a hamis doktrínákat közgazdasági essay keretében ostromozta, voltaképpen a becstelenség, szabadelvű társadalmi felfogásnak tett szolgálatot. És szolgálatot tett a nemzeti politikának, amelynek gyöngítését jelenti a társadalmi osztályok szembeállítását.

Hogy épp a Lloyd-kaszinóban építette meg Wekerle a gazdaságpolitikának ezt a szabadelvű társadalmi hátterét, az bizonyára osztatlan helyeslést biztosított előadásának. Ellentmondástól ott valóban nem kellett tartania. Ám ezek a jelentős nyilatkozatai a Lloyd-kaszinóban csak elmondattak, de nem a Lloyd-kaszinónak szóltak. Kiáradnak azok onnét a nagy nyilvánosságba, s emennek az után azokba a körökbe is, amelyekre nagyon ráfér a Wekerle Sándor oktatása. Megengedjük, hogy kényelmesebb ezeket a Lloyd-társaságból mondani el azok számára, akikkel különben elég sürű az érintkezése; de ez csak a felolvásós komfortjának a kérdése, maga a szabadelvű társadalmi felfogás nem szenvedett általa rövidséget.

A budgetvita.

Budapest, január 30.

Szolgáljon a hangulat jellemzésére, hogy jóformán az egész ülés abban a várakozásban telt el: eljön-e Vázsonyi az ülésbe vagy sem? Ezért hullámozott a völgy, ezért telt meg a karzat, ezért mozgolódott még az utca is. Hogy pedig sokat ne kerteljünk: — Vázsonyi nem jött el. Haragosai, akik nagyon várták, ezért pálcát törtek fölötta. Ha eljött volna, minden valószínűség szerint ezért törtek fölötta pálcát. Már ő nem igen tehet semmit sem a parlament kedvére. Az igazsághoz tartozik, hogy igen talán mégis jobb volt. Ok nélkül való megjelenéssel ok nélkül való izgalmakat nem szerzett s ma ez a helyesebb.

Az előjáró beszéd keretébe tartozik azonban, hogy a napirenden túl ma is volt egy és más, ami a tegnapi incidensekhez fűződik. Így a napirend előtt felszólt Pichler Győző s elmondta, hogy maga is csak a gyorsírói följegyzésekből

Brutus szerette Cézárt, de a régít, az ideális Cézárt. Azt, akiben föltámad a hatalomvágy brutális önzése: Brutus halálra ítéli. Antonius ellenében, aki maga is az önkény embere („ein liebenswürdiges Ich-Mensch“), aki a világgal és itéletével nem törődik: nem akad fönn Cézár parancsoló akaratosságán. Egészen érthetőnek, a géniusz kiváltságának tartja. Hadd uralkodjék Cézár kénye-kedve szerint. Ő is megköveteli a maga részére ezt az elnézést, ha majd egyszer hozzájut az uralkodáshoz. Szeretete a nagy Julius iránt változatlanul megmaradt. Ravatalánál meghatott hangon beszélt. Ugy érzi — maga is Cézár-teremtés — mintha Cézár szívvel együtt a saját szívét is megsebeztek volna. Amit a moralisták, a stoikus filozófia hvei vasóköllel zuztak szét, azt ő egy nyájias, tréfás szóval intézte volna el. Ott az absztrakt törvény, a principális szabadság; itt a viruló egyéniség, akit nem a törvény, hanem saját maga tesz szabaddá. Ott Brutus, itt Antonius: remek ellentét, mely akkor csillog a legcsodálatosabb színekben, amikor a fórumon, Cézár holtteste fölött egyik a másiknak adja át a szót. („Allein von der Forumscene aus liesse sich die Persönlichkeiten Beider construiren, wenn man sonst Nichts von ihnen wüsste.“)

Brutus jellemzése a legszebb és legigazabb. Ezt az alakot kell elfogadnunk minden idők számára, mint a római respublica utolsó nagy karakterét. És ezt az alakot semmiféle történetírói perverzitás nem szállíthatja le magas talapatáról, mert ha választanunk kell két felfogás közt, mindig a jobbat, a nemesebbet fogjuk választani: azt a Brutust, akinek a lelket a lelkek legnagyobb ismerője, Shakespeare konstruálta meg, nem a demokrácia, nem a szabadság lényes frazisából, hanem a Brutus egyszerű tetteiből és azokból a motívumokból, amelyek ezek a tettek kialakultak.

Ime, a principium nemes képviselője, a re-

tudta meg, milyen ripszittal vágott vissza tegnap az elnöknek, mikor az a Lindner-esetben használta kifakadásai miatt őt rendreutasította. Föl volt hevülve s csak most dőbben meg, hogy ő az elnök rendreutasítására azt találta mondani: „bámon is én, ha huszonötöször rendreutasít!“ Mitután az elnökség méltósága a kisebbségnek is drága: most őszinte sajnálatát fejezi ki tegnapi ripszistja miatt.

— Helyes! Éljen! — hangzott mindenfelől az okos és tapintatos nyilatkozatra. S az a virágos karzat, mely embervadászati izgalmakért jött, kénytelen volt egy rokokó-jelenetet élvezni. De azért szebb volt ez így.

Később, a napirend során Lindner Gusztáv, a tegnapi nemzetiségi incidens okozója is talált alkalmat, hogy szavait megmagyarázza. Tökéletes megkövetés volt ez a magyarázat. Kijelentette, hogy a magyar faj fölnyét elismeri, esze ágában sincs, hogy a szász nemzetiséget egy sorba akarja emelni a magyarsággal — ilyen intenciót az ő szavainak senki se imputáljon. Így szólt s ma éljenzés is jutott annak, akit tegnap lehurrogtak.

Egyébként maga a budgetvita ma esőndesebb volt. Elsőnek a szélbalról Bráza Kálmán szólt fel s gazdasági téren okolván meg bizalmatlanságát, Kossuth Ferenc határozati javaslatát pártolta. Érdekesebb és tartalmasabb volt a második felszólalás. Ballagi Géza ebben a felszólalásban sorra vette az egyes tárgakat s az egész kormányzati határon végig igazolta, hogy ez a kormány erős és tudatos szociálpolitikát folytat. Érdekes volt beszédének az a közbeszurt passzusa, mely a tegnapi incidensre való vonatkozással kifejtette, hogy a negyvennyolcas demokráta vívmányokat első sorban a szabadelvűség védi és fejleszti. Az egész beszédnek jelentős hatása volt s Ballagi sokan üdvözölték sikere alkalmából. Még két szónok került ma sorra: A szélsőbalról is, a kormánypártól is új ember. Amonnan Jékey Zsigmond, aki a gazdasági hanyatlás szomorú képméket megajzolásával nyerte meg a szélsőbal tetszését; a kormánypártól pedig Nosz Gyula, aki különösen a kivándorlás kérdésének meleg és alapos fejtegetésével vonta magára a figyelmet és rokonszenvet.

Az ülés végén Zboray Miklós és Nesy Pál mondták el tegnapról elhalasztott interpellációikat.

A képviselőház ülése január 30-án.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Grót Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Pósz Sándor, Hegedűs Sándor.

Hitelesítették a mult ílés jegyzőkönyvét.

publikánus szabadság önzetlen championja, amint röviden, komolyan, fenséges egyszerűséggel mondja, mielőtt Cézárt megölné:

Neki meg kell halni. A mi engem illet. Személyes ok nem indít ellene, Csudán a közjé.

Amikor már el van határozva, hogy Cézár esni fog, Brutus arra inti vérszomjas társait:

Ne hentesek, de áldozók legyünk!

A többiek szivesen rendeznének vérfürdőt, szivesen lennének hóhérra a Cézár-pártiaknak. Brutus az ünnepélyes pillanat ihlettségét érzi. Papnak érzi magát, aki áldozatot mutat be.

Amikor fejedelmi Cézár „már alant hever,” Brutus a véres tetem fölött a legnagyobbat mondja, amit ember mondhat:

Szerettem Cézárt, amikor ledőlttem.

Minden más embertől póznak vennék ezt a mondatot, Brutusnak elhiszszük.

S ime, hogy magyarázza tettet a rostrumon:

Ha valaki van e gyülekezetben, szives barátja Cézárnak, annak azt mondom, hogy Brutus szeretete Cézár iránt nem csekélyebb, mint az övé. Ha most az a jó barát kérdesi, miért támadott fel Brutus Cézár ellen, válaszom ez: nem, mivel Cézár kevésbé szerettem, hanem mert Rómát jobban szerettem. Azt óhatjanátok-e inkább, hogy Cézár élne s mindnyájan rabokul halnátok, semminthogy Cézár haljon s ti mindnyájan éljetekek szabad emberekül? Mivel Cézár engem szeretett, megsiralom; mivel szerencsés volt, örvendék; mivel vitáz volt, becsülöm; de mivel nagyra-vágyó volt, ledőlttem!

Es a nagylelkűségnek kicsoda naiv gyanut-

(Napirend előtt.)

Pichler Győző: A tegnapi ílés folyamán Lindner Gusztáv beszéde alatt egy elnöki kijelentésre a következőket telettem: *Bámon is én, ha huszonötöször rendreutasítanak is.* Belátom, hogy ez a kijelentésem az elnöki tekintély szerelme s azért sajnálatom fejezem ki a történetek miatt. (Általános helyeslés)

(A költségvetés.)

Bráza Kálmán: A mai politika nem fogja Magyarországot gyarmati jellegéből kiemelni. A közös vámtérelt fenntartása csakis Ausztria érdeke. Azok a gazdák, akik a mezőgazdaság érdeke szempontjából nálunk a közös vámtérellet akarják, nagy tévedésben vannak. Az önálló vámtérelt létesítésénél Ausztriától nincs mit tartanunk, sokkal inkább van Ausztria reánk utalva s bizonyosan nem fogja ipara s gyárai tönkremenését akarni. Kereskedelmi téren is sokkal szabadabb szellem nyilvánul majd, ha az önálló vámtérelt létesítjük. Azért akarunk önálló vámtéreltet, hogy szabadon, függetlenül intézkedhessünk közgazdasági érdekeink igényeinek változásai szerint. A pénzügyi kérdésekből a miniszter annyit fordíthatna az iparfejlesztésre s a mezőgazdaságra is, hogy hat év alatt, mikor majd az új rendszer következik be, oly szilárd alap állna rendelkezésre, hogy bizalommal tekinthetünk a jövőbe. Ezzel szereshetne a kormány magának érdemeket. De mivel ezt a szándékot a kormányban nem látja, s mivel egy 67-es alapon álló kormány iránt sem viselkedhetik bizalommal a költségvetést nem fogadja el. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon)

Ballagi Géza: A költségvetési javaslatot három szempontból vizsgálhatjuk. Pénzügyi, közgazdasági, közművelődési és politikai szempontból.

Pénzügyi tekintetben megelégszem annak az örvendés ténynek a jelzésével, hogy a költségvetés akképpen van összeállítva, hogy a pénzügyi egyensúly megvárásától egyáltalában nem kell tartanunk. Hisz az utóbbi hat év alatt a költségvetésileg rendelkezésünkre bocsátott hitelek több, mint 160 milliót fordíthatunk rendkívüli szükségletekre.

Az előtűnik kékvő javaslat minden téren, a kormányzat minden ágában részint új intézmények felállítását, részint a meglévő intézmények továbbfejlesztése által a nemzeti kultúra javára kért tölték ezáltal is áldozatokat s meggyőző, hogy a jelenlegi kormány minden alkotásában, minden tetteiben szigorú következetességgel alkalmazkodik a szabadelvűség követelményéhez. (Élénk mondanások baloldalon.) A legdóbb eszmény, amely minket, szabadelvűeket lelkesít, a minden ízében demokratikus és humanitárius alapon szervezett magyar nemzeti állam.

Barta Ödön: Onállóság nékűti?

Ballagi Géza: Ezt az irányt Magyarországon Széchenyi István manguaráta és Széchenyi bagománnyainak letetményesűitől az a pártot kell tekinteni, amelyhez nekem is szerencsém van tartozni. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Pichler Győző: Jó lesz vigyázni, mert annyi lesz már a hagyomány, hogy nem ismerik ki magukat!

Ballagi Géza: A történelmi visszatekintések úgy is divatban vannak csak az a baj, hogy nagyon szűk határok között mozognak. Nagyobb korszakokat kell átölelni, mint a minő Tisza-Báuffy-érátót a Széll Kálmán-érág terjedő korszak. Hogy megkapjuk azt a történelmi távlatot amely minket a valódi történelmi igazságok kiderítésére képesít. (Halljuk! Halljuk!) Széchenyi téllépésekor a nemzet annyira szét volt tagolva, hogy egyáltalában nem mutatkozott képesnek nagyobb erő kifejtésére.

A nemesség kiváltságainak védsáncái közé vo-

lanságával engedi át a szót Antoniusnak a fórumon! Mennyeire meg van győződve, hogy a *fel-szabadított* nép éppen úgy érzi, mint ő, éppen úgy szereti és becsüli a szabadságot, a férfias önértet, mint ő, épp olyan rendületlen kitart az ideál mellett, mint ő! Cassius nem ilyen nemes. Ő gyantaba veszi Antonius, szeretné levágni Cézár-nal együtt, végzetes hibának tartja, hogy Antonius beszélhet Cézár holttesténél. De Brutus, mint az igazi nagy idealisták, csak az eszmét látja és az embert nem ismeri, a siker hatásos eszközeivel nem számol. Hiányzik a véréből az a csópp praktikus aljasság, amivel a kivított eredményt biztossá, tartóssá tehetjük.

Abban nem érthetek egyet Bulthaupttal, hogy Brutusban a köztársaságba vetett hit már az első pillanattól kezdve megrendül; hogy kínosan érzi a feladat terhét, amit társai a vállára gördítenek és habozva, fájdalmas rezignációval vonatja magát a nagy elhatározás felé. Bizonyosság erre az is — Bulthaupt szerint — hogy Brutus az utolsó, aki törét a már halálra sebzett Cézár testébe meríti; akkor járul a tetthez, amikor az már végre van hajtva. Bármily nagyra tartja is a maga politikai ideálját: ismerte Cézárt és kénytelen bevallani önmagának, hogy ez az ember több tett Róma javára, mint minden más államférfi és kormányforma Cézár előtt.

Ezt az okoskodást a darab nem erősíti meg. Brutus csak lassan indul, de szilárdan halad a kitűzött cél felé. Nem dühös, szájas fanatikus, sőt igen mély kedélyű, megfontolt, lelkiismeretes, de nincs az összeesküvők közt senki, aki jobban meg volna győződve Cézár halálának a szükségéről és inkább el volna tökéve a tett végrehajtására. A lelki depresszió csak a negyedik felvonásban vesz erőt rajta, amikor a zűrzavar, a polgárháború, a vesztegetés, a megromlott társadalom egész aljassága, a valóság egész rut ridegsége a szemébe vigyorog. Akkor dereng föl benne a

nült, abban a téves hitben élve, hogy a rendi kiváltságok képezik az alkotmány palladiumát. A polgárság idegen eredetűnek fogva óvakodott a nemzeti sajtóságok, szókások és erkölcsök elsajátításától, halálösztőlésével és ellenségeskedéssel viseltetett az iránt a nemesség iránt, amely nem akarta őt az alkotmányos tényezők közé felvenni. A misera plebs contribuens pedig egyáltalán nem számított. A társadalom így széttagoltságának megszüntetésére Széchenyi megindítván a hadjáratot, működését fényes siker koronázta.

A liberális politika 1848-ban filte diadalát. Az egységessé nemzetté való átalakulásnak processzusa azonban tudvaleg megakadt. Az anyagi erejében meggyöngyült, de erkölcsi erejéből mitsem veszített nemzet a jogfolytonosság elvének alapjára helyezkedve, az 1867-iki kiegyezés által megteremtette a maga számára a békességet. Liberális szellemében előbb Deák Ferenc, majd kitűnő örökösének vezérlete alatt folytatata és folytatja a megkezdett munkát. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

A magyar politikára nézve én határozottan káromnak tartom azt, hogy a politikai pártok akkor, amikor már a kiegyezés létrejött, nem folytatták meg programjukat kizárólagos politikai jellegűktől. Ha már egyszer a kiegyezés létrejött, mennyivel előnyösebb lett volna az állam fejlődésére, ha a pártok közjogi felelősségüknek nem feladásával, mert hiszen ezt jónak senki sem kívánhatta tőlük, hanem háttérbe szorításával eminerent politikai elvek alapján szerveztek volna. Angliában évszázadok óta két párt áll egymással szemben.

Barta Ödön: Magyar példát kérünk! Ne hivatkozzék mindig Angliára! (Zaj.)

Ballagi Géza: Angliában is vannak közjogi kérdések, például az ir-kérdés. (Zaj a szélsőbaloldalon.) De ezeken tárgyalásában, boncolgatásában az az egyes politikai pártok nem merítik ki és nem emésztik fel erejüket.

Molnár Jenő: Mert nincs ott Ausztria; az önálló állam!

Ballagi Géza: Az a párt, mely a kiegyezést létrehozta, a szabadelvűség jegyében született s ahhoz hű maradt. Törekvése az, hogy az államhatáron való részeseidet fokozatosan minden polgárra nézve lehetővé tegye, hogy az egyenlő szabadságot minél hatályosabb és nagyobb biztosítékokkal lássa el és végre, hogy a humanizmus szelleme bessa át az állami és a társadalmi életet. Az erők egyesítésére vonatkozó törekvés, melyet a miniszterelnök ur programjában oly pregnánsul és oly sarkosan kidomborított, egyrésztől a különböző társadalmi tényezők egymással való kibékítését, másrésztől a demokratikus princípiumnak ökosztatásáért teszi szükségessé. A különböző társadalmi tényezőknek egymással való kibékítése nem tartozik a háls feladatok közé. Hányszor hallottuk azt a szemrehányást, hogy a szabadelvűpárt elvtelen, mert megüri a maga kebelében a merkantilizmát éppen úgy, mint az agráriusokat. Ki az agrárius? Az, aki a földmivelés érdekében igyekszik minden áron előmozdítani. És ki az merkantilizta? Az, aki az ipar és kereskedelem érdekeit karolja fel. Az egyik törekvés éppen olyan jogosult, mint a másiké, de csak egy feltétel alatt, ha t. i. az egyes jogialkozási ágak egymásra utaltságát nem vonják kétségbe és hogy ha a közgazdasági organismus egységét nem akarják megbontani. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Az erők egyesítésének másik feltétele a demokrácia fokozatos megvalósítása. A magát demokráciának nevező párttal, a tegnapi kinos incidens után, nem szivesen jogialkozom, de kenytelen vagyok vele jogialkozni azért, mert ez az ugynevezett

demokrata-párt a maga számára akarja mindenáron letogolni a 48-iki vívmányok kultiválását és továbbfejlesztését, amiből pedig a történelem jogán nekünk, szabadelvűeknek van jogomink. (Derültség és ellenmondás a szélsőbaloldalon.) Ez a demokrata-párt abban a nagy tévedésben leledik, hogy a társadalom kétségeltelen betegségeit az állami életben is diagnoszkálja.

A felől biztosíthatom a t. demokratákat... (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Kik azok!? Hiszen egyen vannak!)

Ballagi Géza: Hát azt az egy demokratát, mert hála isten, csak egy van ilyen!

Barta Ödön: Miért csak egy van? Mindnyájan azok vagyunk!

Ballagi Géza: Persze, hogy azok vagyunk! Éppen azt lejtogeltem. Tegnap, itt e Házban, egy képviselő valóságos fergetegöt idézett elő és méltán rászólgált az elnöki rendutasításra, amikor a magyar fának szupremáciáját kétségbevetonta és amikor a szász nemzetiséget mint politikai tényezőt egyenlő színvonalra helyezte az államiéleti magyarsággal.

Barta Ödön: Nemzetek is nevezte!

Ballagi Géza: Hát nem ez az első eset, hogy az 1868. évi nemzetiségi törvényt félreértették és annak olyan magyarázatot adtak, amely a politikai rációval homlokegyenest ellenkezik. A nemzetiségi törvény a nemzetiségi egyenjogúságot igenis biztosítja, de nem azt érti az egyenjogúság alatt, hogy tehát a nemzetiségek, mint politikai tényezők, egyformán jogokat élvezzenek, hanem igenis érti ezalatt azt, hogy a törvény előtt, tekintet nélkül nemzetiségére, mindenki egyenlő és nemzetisége miatt senki semmiféle joghátrányt nem szenvedhet. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ez a nemzetiségi egyenjogúság.

Ezeket az elemi igazságokat, igen kérem t. képviselőtársamat, sziveskedjék megszívlelni, sziveskedjék lelkére venni.

Végül kijelenti, hogy bizalommal viseltetik a kormány iránt s a költségvetést elfogadja.

(Személyes kérdésben.)

Lindner Gusztáv: Mikor tegnap azt mondtam, hogy elismerjük azt, hogy a magyar államban a magyar elem vezérszerepe van hivatala...

Rákosi Viktor: Magyar nemzet!

Gáli Sándor: Nem elem, magyar nemzet!

Elnök: Kérem a Ház minden oldalát, sziveskedjék a szónokot akkor, amikor szavainak megmagyarázása végett kér szót, meghallgatni azzal a türelemmel, melyet neucsak a házszabály, de a méltányosság is megkíván. (Általános helyeslés.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Helyes, nem kell zavarni.

Lindner Gusztáv: Azt mondtam, elismerjük az ujkori alkotmányosság egységes magyar államát. Ebben benne foglalnak az állami intézmények egyöntetűsége és benne foglalnak a lakosság összességének az egysége. Mert a nemzet, vagyis az állampolgári jogok egyenlősége. Ha valaki nekem azt imputálja, hogy én, mint a magyar törvényhozó, nem tartom, a magyar nemzet létezését akartam zérőzöten, vagy félremagyarázni vagy ei nem ismerni, vagy éppen a szász nemzetiséget egy nívóra akartam állítani a magyar nemzetet, vagy a magyar nemzetiséggel (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Nem nemzetiség!) vagy itajjal akkor olyasmit imputált nekem, amit a magyar államban a magyar közjog tanára nem mondhat. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Nem vagyok hivatala saját működésemmel itáhat mondani, mert senki sem mondhat itéletet saját ügyében. En azonban működésemmre hivatkozhatom, nemcsak felesleges hatóságom elismerésére. Es mond-

hatom a magyar államban a tudomány szabad, (Ugy van!) mert a magas kormány semmi tekintetben nem avatkozik a tudományba, a tudomány pedig szabadnak kell lennie. Arra vonatkozik, hogy miként tanítottam a magyar közjogot Kolozsvárott, a kolozsvári egyetem beszédeinek utolsó fizetésére utalok. Nincs kézenél, mert különben felolvastam volna, vagy talán mégsem, mert szerénytelenségnek tartanám személt, és ügyben a Ház drága idejét igénybe venni. En is megdöbbenéssel vettem észre, hogy kifejezésem akkora recenztus keltett. Itt félreértésnek kell lennie. Mióta én a politikai téren működöm, mindig a magyar állameszme mellett küzdöttem. (Helyeslés.) Mikor először szerencsém volt a t. Háznak tagja lenni, a Deák-párt tagja voltam és ma is az lennék, ha Deák-párt léteznék. A Deák-párt elveit vallottam és vallom ma is és ez nem fér össze azzal, amit nekem imputáltak. (Élénk helyeslés.)

Elnök: Az ülést öt percre felfüggesztem.

Szünet után:

(A vita folytatása.)

Jékay Zsigmond pazarlással vádolja a kormányt. Az óriási költségek mellett semmi téren sem mutatkozik javulás. Közgazdasági viszonyaink zűllöttek és semmi remény nincs arra, hogy szánóldjanak. Azt mondják, hogy szegények vagyunk. Hát akkor miért áldozunk annyit a nagyhatalmi hóbortnak? Vagy csak a hadsereg képez feltétlen létszükségletet? Ez a kormány nem érdemli meg a bizalmat, mert nem viseltetik jóakarattal a szegény nép ügyei iránt. Nem fogadják el a költségvetést. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Nosz Gyula kijelenti, hogy teljes bizalommal viseltetik a kormány iránt. (Egy hang balról: No ezt kár volt mondania! Halljuk! Ha hajuk! jobboldal.) hogy a szabadelvű politikának híve és hogy 1867-iki kiegyezésnek nem megváratását, sem megszüntetését politikai céljai közé föl nem veszi. A néppárt programját nemcsak elvi okoknál fogva, hanem azért se fogadja el, mert nézete szerint az egyházipolitika nem volt oka a jelenlegi rossz állapotnak. A függetlenségi pártok programját pedig azért nem fogadhatja el, mert nézete szerint, az 1867-es kiegyezés nem kezdete, hanem befejezése volt valaminek, tehát nem volt oka, hanem okozat, és azért nem hiszi, hogy ezen okozatnak, vagyis a kiegyezésnek megszüntetését által — az ország állapotán javítani képesek leszünk. (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon. Egy hang ugyanott: A nép nyomoráról beszéljen!) Az 1867-iki év az aratás ideje volt. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Förster Ottó: Hiszen izgatás itt aratásról beszélni! (Derültség balról.)

Nosz Gyula: Ismétli, hogy nézete szerint az 1867-iki év az aratás ideje volt. Amidőn mi leartuk azt, aminek magvát a mult század kezdetétől fogva nagy lérfák elvetették és a mi 1848-ban kikelet.

A mi politikánkban már hosszú idő óta hiányzik a nagy állami nemzeti célok; hiányzik a magyar állam illetőleg a magyar nemzet akaratának nagy tervekben való kifejezése; hiányzik a politikai, nemzeti ideálok. (Igaz! Ugy van a szélsőbaloldalon.) A politika alatt nem érti csak a kormányzat politikáját, hanem érti a politikát a maga összességében úgy, ahogy az kivüli vagy felsőbb szempontból élelntek. Panaszodunk, hogy nagy a kivándorlás, ma már nemi a nyomor, nem is a kivándorlás öszvény viszi ki Amerikába az embereket, hanem egy sokai hatalmasabb benső erő. Ma ideálá váit sok ember edőt kimenni oda, ahol az ember szabadon érvényesítheti erejét, ahol ha erős munka árán is, boldogulhat és örülünk azon, hogy es az ideál lelke meyen szoros kapcsolatban van a hazaszeretettel és

szörnyű sejtlemek, hogy hiába áldozta föl nagy barátját és atyái-jölvevőjét; akkor hasonlóik meg önmagával, akkor fogja el a fájdalmas rezignáció rombadótt illuzióinak, meggyalozott ideáljának látán. Szivesen, szinte boldog sóhajlat megy a halálba, Porcia és az eltemetett szabadság után.

Ez a legszebb, legnagyobb karakter, akit Shakespeare valaha alkotott. De az eredetije is csak ilyen lehetett, mert Shakespeare nem szépített, nem idealizált. Csodálatos igazságérzéke azért konstruálta ilyené Brutust, mert ilyennek látta; mert méltónak tartotta arra, hogy egy igazi férfit, egy igazán nemes, bölcs, szelid, nagylelkű, önzetlen embert mutasson föl benne.

A világ leggyönyörűbb epítáfuma, amit Antónius, a diadalmas, mond a legyőzött Brutus teteme fölött:

Éz volt a legnemesebbik római
Mindnyája közt; a többi lázadók
Amit tevének, ő kivüle mind
Kajánságból tevék nagy Cézár ellen.
Ő tiszta szándékból és egyedül
Közjé miatt szövetkezett velük.
Szelid volt éite s úgy vegyültének
Az elemek benne hogy jókélheto
A természet s világnak mondhatá:
Éz itéri volt!

A nagy római tragédiát a kiállításban sok fényvel, a csoportos jelenetekben sok zajjal támasztotta föl ma este a Nemzeti Színház. A színházi festő meg tegetheti a magáét, lefestheti a Kapitóliumot, klasszikus stílu házakat, diadalmakat állíthat a színpadra, mert a vászon engedelmesebb, mint az emberi kedély. De vajjon a színészek bele tudják-e képzelni magukat a római

világba? Össze tudnak-e forni a római jellemmel úgy, hogy egyará órára rómaiaknak érezzék magukat? Mert a mi illuziónk csak akkor teljes, ha ők ezt az illuziót teljesen a vérükbe vették. Ha Julius Cézártól kezdve a legutolsó stasztigáig mind abban a gondolatban él, hogy ő most a fórumon mozog és egy nagy világtörténeti eseménynek a részese. Nem elég fölvenni a római tógát, a római sisakot. *Bensőleg* kell magukra ötenniök a római korszak képét. Azzal a meggyőződéssel kell a színpadon járniok, hogy ők a Julius Cézár és Brutus kortársai.

A mai szerepök közt igenis voltak ilyenek. Ilyen volt *Szacsavay*, mint Brutus, *Beregi*, mint Antónius, *Gál*, mint Julius Cézár, *Gyenes*, mint Cassius.

Szacsavay és *Gyenes* már azelőtt is láttuk Brutus és Cassius szerepében. Ugy tetszik, ma mind a kettő jobban jellemez. *Szacsavay* pompás Brutus-alak. Első monológjaiban minden szónak súlyt ad. Tömör, férfias, tündök, nem deklamál. A fórumon nyugodt méltósággal szól a néphez és Cassiussal való vitájában érezzük, hogy ingertelenségének a valódi oka lelki meghasonlás és a Porcia halálán érzett titkos fájdalom. De még több ideális lendületet kérünk abban a jelenetben, amikor az öszeesküvők előtt kifejtik, hogy Cézár halála nem lehet más, mint fennkölt áldozat. Es szeretném, ha még lágyabb, gyöngédebb tenné a hangját, amikor kéri apródjával, Luciusal foglalkozni. Brutus azért olyan nagy, mert a legszárdabb erő ölelkezik benne a legnemesebb szelidséggel. *Gyenes* Cassiusa is kitűnő, de még többet kell mutatni abból a heves, epés természetből, ami ebben a sáppadt, sovány republikánusban szünetlenül forr, mint egy aktív tüzhányó mélyében a lava. Fürkészőbbé, szurósabbá kell tenni a nézést, izgatottabbá a mozdulatokat, éleesebbé a hangot.

Gál ma először játszott Cézárt és *Beregit* is

először láttuk Antóniusban. Még nem volt Cézárunk, aki Cézáríbb dolyfl az beszélt volna és aki a kezdődő Cézár-tébolynak azt a szuverén, mindent lenező mosolyát mutatta volna, ami *Gál* szája körül játszadozott. A romlani kezdő, zsarnokká hanyulott Cézárt ilyen nagy intelligenciával senkiesem jellemezte még nálunk. Kifogásom csak a külsejére vonatkozik: Cézár nem hordott a fején dus szokós-vörös fűrtököt. Cézár kopaszága történeti tény. Azért szeretett babérokoszorut viselni, hogy kopaszágát eltakarja. Ez a haj kiálló anakronizmus. Ezen segíteni kell.

Beregi nagy és megérdemelt sikerrel vette át *Nagy Imre* híres örökét. Bizonyos, hogy Antónius jobban kidolgozta, mint elődje, akit a deklamáció minduntalan magával ragadott. Gyönyörű volt az a jelenete, amikor meglátta Cézár holttestét. Bravurrul vegyült hangjában a fájdalom és a hízélgés, az őszinte keserűség, mely szerette volna agyon sujtani Cézár gyilkosait és az óvatos okosság, mely a szavak élet hódolatba burkolta, hogy időt nyerjen az öszeesküvők megsemmisítésére. Csak az nem volt helyes ekonómia, hogy amikor Cézár tetemével egyedül maradt, már itt olyan tüzes páthoszt használta, ugy kiadta legszebb és leghevesebb hangjait, hogy ezt a vihart többé nem tudta fokozni a fórum-jelenetben. A hatást már a Kapitóliumban kiaknázta, pedig a szerep a grászbeszéd krescendóiban kulminál. Vigyázzon erre a beosztásra, ha többször ismételi a szerepet. Arra is vigyázzon, hogy Antónius egész lényében a szenzuális vívőt sima mozgással, grációzus mosolylyal jobban kiemelje. Antóniusban a szuverén férfiaság valami csodálatos asszonyias kellemmel vegyül. Ebből is többet mutasson, amikor Antónius a néppel kacérokodik és a tömeg szívet éppen ugy megnyeri a hódító szemével, mint a részben őszinte, részben színészes páthoszával.

A római férfiak és tragédiájában mindössze

hogy a legnagyobb rész azon elhatározással megy ki, hogy majd vissza is jön.

Hányszor volt már szó e teremben az önálló vámpolitikáról és tisztázza vannak-e azok a kérdések, amelyek akkor feltétlenül tisztázandók? Melyik állammal fogunk mi akkor szerződést kötni, melyik államtól várjuk, hogy annál fogjuk értékesíteni nyers-terményeinket, hogy legalább részben pótolni fogja azt, amit Ausztria akkor főútnak valószínűleg el fog vonni és amelynek ezzel szemben természetesen bizonyos engedelményeket kell adnunk az ipar terén.

Ki fogja képviselni a mi érdekeinket a külföldön? Es pedig nemcsak akkor, ha önálló vámpolitika lesz, de az előkészítés stádiumában is? Megmarad-e a külügyi hivatali ügy, amit van? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem! Nem is akarjuk!) Mi lesz Boszniával? Ezek és számtalan más kérdés előbb tisztázandó, semhogy az önálló vámpolitika áttermén, de előbb is, mielőtt e téren határozatot hozunk.

Két aggodalmátakarja kiemelni. Egyik az, hogy most, ha mégis sikerül rendezoznunk a kiegyezés kérdését nemcsakára, pár év múlva, esetleg ismétlődhetik az a kellemetlen állapot, amelynek most szemtanúi vagyunk. (Zaj. Előnk ocsentek.) Abban az esetben pedig ha az önálló vámpolitika tényleg át van tartva attól, hogy éppen azért fogunk kudarcot vallani, mert nem vagyunk kellően tájékozva és esetleg magunk leszünk kénytelenül visszaléptek a jelen állapotra, ami nemcsak gazdasági szempontból volna rendkívül káros, de a magyar államot is blemálja.

Rokonszenvvel viseltetik az önálló vámpolitika gondolata iránt, (Mozgás a baloldalon) mert ezáltal lépne a magyar nemzet az önálló nemzetek sorába. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) De a gazdasági fejlettségre hiányzik az alap állami életünkben.

Nálunk sok téren visszavonást és széthúzást észlelhetünk csak azért, mert nincsenek nagy közös céljaink. Válljuk be, hogy a mai időben leginkább a körül forog a kérdés, hogy kinek legyen több hatalma, több joga, kinek jusson több az anyagi javakból.

Vázolja ezután az egyházi politikai nagy harokkat, végül pedig kijelenti, hogy a kötségetést elfogadja. (Zajos helyeslés jobboldaltól.)

(A jövő ülés napirendje.)

Elnök: Mielőtt az interpellációkra térnék, bátor lesznek a Haznak javaslatot tenni a következő ülések napirendjére. (Halljuk! Halljuk!)

Indítványom az volna, hogy a holnap, pénteken, délelőtti tíz órakor tartandó ülésnek napirendjén legyen a mai napirendnek, tudniillik a kötségetés általános tárgyalásának folytatása. A holnapután szombaton, délelőtti 10 órakor tartandó ülésnek napirendjén a Ház megejtene a következő választásokat: két jegyzőt állásnak betöltését és az igazságügyi bizottságba, az V. bíráló-bizottságba a gazdasági bizottságba, a közoktatási-, a pénzügyi- és a véderő-bizottságba egy tag választását. A horvát képviselő urak közül a közbizottságokba, egy-egy tag lesz megválasztandó. (Helyeslés.)

Szell Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Azzal, amit a t. elnök ur javasolt, a magam részéről teljesen egyetértek. En azonban ezt az elnöki indítványt megfogadom egy másik indítvánnyal. Amint a t. képviselőház tudni méltóztatik, a törvény értelmében a Horvát-Szlavonországokkal kötendő pénzügyi egyezmény országos küldöttségek útján tárgyalandó. En tehát azt az indítványt vagyok bátor tenni, hogy a t. Ház határozza el, hogy a Horvát-Szlavonországokkal megkötendő pénzügyi egyezmény előkészítése céljából egy 15 tagú országos küldöttséget választ (He-

két asszony szerepel: *Porcia*, Brutus neje, és *Kalpuria*, Cézár hitvese. Mindakettő a férjéhez ragaszkodó hü asszonyt tünteti fel egy-egy rövid jelenetben. A *Porcia* jelenete különösen szép: Cato leánya, aki tulakar emelkedni nemén, de a szerelem erejénél fogva aggódó, gyöngye asszony-ná válik. *Hegyesi Mari* gyönyörűen játszott. *Fáy Szeréna* is nagyon jól a maga jelentéktelenebb *Kalpuria*-ját. Még egy harmadik nő is szerepelt ma este, de férfi ruhában: *Ligeti Juliska*, mint Brutus pródjára, *Lucius*. Mindnyáján gyöngédek lettnék volna ehhez a bájós teremteshez, nemcsak a sztoikus hadvezér.

A tömegjelenetek tulságosan zajosak voltak a fórum-jelenetben, ahol Antónius nagy beszédének művészi szerkezete majdnem elveszett a vad, otromba lármában. Ellenben ott, ahol kellett volna: Cézár megöletése után, hideg és nyugodt tempóban szaladtak el a tömegek a színpadról. Pedig itt a legreménytelenebb, diszonzans kiabálás van helyén; az öszezűkűvők is őrvöngő igazgottsággal rohanjanak ide s tova; hiszen hatalmas dolgot műveltek: megölték Julius Cézár. Szinte hallanunk kell, hogy a roppant zuhanástól miképpen reszeg-ropeg az egész római birodalom. A fórum-jelenet végén a Cinna-epizód elhangyandó. Antónius utolsó szavai után kezdje meg a nép a maga dübörgő akcióját. A hatás csak akkor elementáris, ha nem tartóztatják föl. És a római mob vezérférfiai Antónius beszéde közben ne akarják mindenáron magukra vonni a figyelmet komikus közbekkiáltásokkal és taglejtésekkel.

Szenikaili újság a Kapitólium csarnoka; középtűt Cézár ül és a félkörben elhelyezett kuruli székeken a szenátorok. Ez az elhelyezés jobb a réginél. Brutus háza és kertje szintén szép dekoráció. Ellenben Róma panorámája nem eléggé festői, nem eléggé széles.

lyeslés), amely küldöttségre tíz tagot választ a képviselőház, 5 tagot a főrendiház.

(Interpellációk.)

Nassy Pál a következő interpellációt terjeszti elő:

1. Van-e tudomása a t. miniszter urnak arról, hogy a föld- és házirótoknak általános jövedelmi pótdóadjának az 1901. évben nem vették tekintetbe azon bekebelezett kölcsonök után fizetett kamatokat, mely kölcsonörök az ingatlanra bekebelezett hitelbiztosítási okiratokon alapulnak.

2. Szándékozik-e a miniszter ur a pénzügyigazgatóságokat és a budapesti adófelügyelőt utasítani, hogy az 1883. évi XLVI. törvényeikk 13. §-a értelmében ezen bekebelezés által is biztosított kölcsonök kamatai az általános jövedelmi pótdóadjó kivételével tekintetbe véssenek s illetve megfelelőleg levonásba hozassanak?

Lukács László pénzügyminiszter: Amint a t. interpelláló képviselő ur feleltette, a törvényben általánosságban van meghatározva az, hogy az illető tulajdonost bekebelezés által is terhelő kölcsonök után, az adóvet megelőző év végéig tényleg még le nem rovitó tőkemarádék egy évi kamatainak 10%-a vonandó le ezen kedvezmény címen, jeltéve, hogy a tőkével kamatok is vannak bekebelezve. Bővebb magyarázat a törvényben arra nézve, hogy minő természetű kölcsonör van itt szó, nem loialitak. Előnlöfgya egy gyakorlati fejlődött ki az adminisztrációban, amelynek megfelelőleg tekintetbe vétetnek ezen kedvezmény körében a rendes kölcsonök, amelyek nem amortizációsalkák, de bekebelezettek, tekintetbe vétetnek másodsor az amortizációsalk kölcsonök is. Vannak azonban olyan kölcsonök, amelyeket a képviselő ur telemillet, tudniillik váltókölcsonök, amelyek bekebelezés is biztosítva vannak. Ezek hol tekintetbe vétetnek, hol nem.

Már most nem zárkózom el az elől, hogy van bizonyos mértánytalanság abban, hogy az egyik természetű kölcsonök évezri a törvényben megállapított kedvezményt, a másik pedig nem évezri. Ezen a téren el lehetne menni odaig, hogy t. i. a törvényben körülírt kedvezmény a bekebelezés által biztosított oly váltókölcsonök kamatai után is megadassék, amelyekre nézve teljes hitelt érdemlő okmányokkal tudja a fél igazolni, hogy az év folyamán általa fizetett összes kamatok ennyit tesznek ki. (Helyeslés.) Hogyha ez igazolhatik a fél által, nem zárkózom el attól, hogy azok a kedvezmény körébe szintén bevéssenek és e tekintetben hajlandó vagyok a szükséges intézkedést megtenni. (Helyeslés.) Mindzeknél fogva kérem a t. Házat, méltóztatassék válaszatot tudomásul venni. (Helyeslés.)

Nassy Pál: S a Ház is tudomásul vette a választ. **Zboray Miklós** a következő interpellációt terjesztette be a kereskedelemügyi és igazságügyi miniszter urakhoz:

1. Miért nem terjesztetik be a biztosítási törvényjavaslat?

2. Igaz-e, hogy a törvény megalkotása ez idő szerint a napirendről levételt?

3. Ha nem igaz, mikor lesz az a képviselőház elé terjesztve és mily elvek alapján lesz a kérdés szabályozva?

Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter: T. Ház! Először is az interpellációra adom meg a választ, úgy, amint a kérdéseket feltette. Első kérdése: miért nem terjesztetik be a biztosítási törvényjavaslat? Azért, mert még nem kész egészen. Nagyon előrehaladt a munka, a magam részéről mint kereskedelemügyi miniszter régen elveztem minden egyes szakaszra nézve a dolgomat. Az laboratórium az igazságügyminiszter urnál van, ő adja meg a végleges szöveget, ő fogja beteresztetni és úgy tudom nála is előrehaladott állapotban van a munka. Kijelentem, hogy minden érdeket szem előtt tartva, természetesen, amennyire lehet, sürgetjük a dolgot, de nem lehet ezt elhamarkodni.

Az interpelláció második kérdése az, hogy igaz-e, hogy a törvény megalkotása ez idő szerint a napirendről levételt?

Nem igaz, a törvény megalkotása csakis érdemleges okokból késik. Csakis a törvényjavaslatban foglalt intézkedések hátráltatják, semmi más.

A harmadik kérdés: ha nem igaz, mikor lesz a képviselőház elé terjesztendő és mily elvek alapján lesz a kérdés szabályozva?

Ezt pontosan nem lehet most meghatározni. Mielőtt elkészül, az igazságügyminiszter azonnal be fogja terjesztetni. De méltóztatassék ő réa is némi figyelemmel lenni. Oriási munkát végez. Tegnap terjesztett be egy oriási dokézet. Az ő nagy lelküimeretességénél és szorgalmánál fogva, amelylyel mindent személyesen igazít el, lehetetlen megkövetelni, hogy egyhuzamban végezzen ilyen nagy munkákkal. Az interpelláló képviselő ur célzást tett arra, hogy idegen biztosító-társulatok külön érdekeire való tekintettel háruinak nehézségek a törvényjavaslat elé, jelentem, hogy ilyesmi abszolúte szóba nem jöhet. (Élénk helyeslés a baloldalon.) Ebből következők egyttal az is, hogy az én felteggésem szerint egy miniszternek, mielőtt álltást foglal, nem szabad sem a multra visszaneznie, előbbi állásokra, és nem szabad spekulálnia jövőbeli állásokra.

Ennek következtében értesülvén, hogy a t. képviselő ur azt mondta, hogy egy társulatnál bírt állásomat nekem lenntartották, kijelentem, hogy semmiféle vállalatnál állást nem tartottam magamnak, az ilyet egyenesen nem szép dolognak tartanám.

Egész erővel és egész lélekkel annak az ügynek szántam magamat, amelyre kötelességem szólit, amelynek megfélelmi kötelességem.

Kérem, méltóztatassék válaszatot tudomásul venni. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Zboray Miklós tudomásul vette a választ. A Ház is.

Elnök bezárta az ülést.

BELFÖLD.

A főrendiházról. A főrendiház közgazdasági és közlekedési bizottsága ma délelőn tartotta alakuló ülését. Elnöknek gróf *Andrássy Aladárt*, első jegyzőnek gróf *Széchenyi Imrét*, helyettes jegyzőnek *Bohus Zsigmondot* választották meg. Az alakulás után a bizottság azonnal tárgyalás alá vette a pápa-bánhidí helyi érdekű vasut engedélyezéséről szóló törvényjavaslatot és a kunszentmiklós-dunapataji helyiérdekű vasut engedélyezése tárgyában a kereskedelmi miniszter által az országgyűlés elé terjesztett jelentésekre hozott képviselőházi határozatot. *Hegedűs Sándor* kereskedelmi miniszter beható és az egész helyi érdekeknek kérdését felölelő felvilágosításai után a bizottság a törvényjavaslatot elfogadta és a képviselőház határozatához hozzájárult.

A szombati ülés. A képviselőház egy napra félbeszakítja a budget tárgyalását s szombaton átesik a szükséges választásokon és több kisebb javaslat tárgyalásán. A szombati ülésben a Ház választ két jegyzőt, továbbá az igazságügyi, az V. bíráló, a gazdasági, a közoktatásiügyi, a pénzügyi és a véderő-bizottságba egy-egy tagot. Ezenkívül a horvát képviselők közül szintén választanak az egyes bizottságokba egy-egy tagot. A horvát pénzügyi egyezmény megkötésére kiküldendő regnikoláris küldöttséget *Szell Kálmán* miniszterelnök előterjesztése szerint szintén szombaton választják meg, még pedig 15 tagot, akik közül 10 képviselő, 5 pedig főrend. A szombati ülés napirendjére e választásokon kívül még a következők vannak kitűzve: a miniszterelnök jelentése a crafjói alkonzultátsúnak teljes konzuli bírói hatáskörrel történt felruházásáról, Angliával, továbbá Romániával a közönséges büntetettek kölcsonös kiadására kötött szerződés beikkelezéséről szóló törvényjavaslat, a számvizsgáló bizottság jelentése a képviselőház pénztáráról az 1901. évi első felére vonatkozó számadásairól, és végül a könyvtári bizottság előterjesztése a képviselőház könyvtárában gyarapodásáról az 1896-1901. ciklus alatt.

Az országgyűlési szabadelvűpárt nem szombaton, hanem holnap, pénteken e hó 31-én este 7 1/2 órakor tartja értekezletét, amelynek tárgyai: Jelölés a következő, íreedsébe jött tagokra: az V. bíráló-bizottságba egy, a pénzügyi-bizottságba egy, a gazdasági-bizottságba egy, a véderő-bizottságba egy, a közoktatási-bizottságba egy tag; két jegyzői állás és a horvátoknak fenntartott bizottsági tagságok. Az értekezlet tárgyai végül a kisebb tárcák, a belügyi és a kereskedelmi tárcá költségvetése.

A katolikus autonómia. A katolikus autonómiai kongresszus ma délután 4 órakor folytatta tanácskozásait gróf *Szapáry Gyula* elnöke alatt az új városi ház tanácstermében. A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után az első felszólaló *Gieszein Sándor* kanonok volt, aki a 20. § körül megindult tárgyalását folytatta. *Gieszein* kétféle módosítást ajánlott hosszabb indokolás kapcsán. Az első módosítás ez:

20. §. Az önkormányzat különböző fokozatain a közvetkező testületek és közegek szervezetnek: Egyházközségi tanács, esetleg képviselőtestület; egyházmegyei tanács, esetleg egyházmegyei gyűlés; országos katolikus gyűlés és igazgató-tanács; a második indítvány: egyházközségi gyűlés, tanács, képviselő.

Szmecsnay Pál szepesi püspök nagyjában hozzájárult ez indítványhoz.

Ugron Gábor: Nem járulhat hozzá ez indítványhoz, az elvekre nem akar kiterjeszkedni, csak utal arra, hogy a kisebbség munkálataiban mindazok a nehézségek, melyekkel most a kongresszus találkozik meg vannak oldva. A 27-es bizottság tehát nem tohet jobbat, mintha ezt az elaboratumot ajánlja zsinór-mértékűl a nehéz kérdések megoldása tekintetében. Önkormányzatunk létele függ attól, hogy szervezetünk helyesen van-e megállapítva, a mostani önkormányzat szorosan kell, hogy alkalmazkodjék az egyházi szervezethez. Az önkormányzat osakis országos szervezet által lenne képes az egész magyar katolikuságot szervezni, annak minden használható részét belevinni a munkába. A katolikus intelligencia ma legkevésbé katolikus, itt az idő arra, hogy ennek a széles rétegi intelligens elemnek részt adjunk a munkában s ezzel szorossabbá tegyük köztük és a katolicizmus közötti kapcsolatot. Mőzes, mikor az Isten választott népét az igéret földjére vezette, egy csodaterő vesszővel volt megáldva, amelylyel életadó, üdítő vizet fakaszthatott a sziklából, de ha elhajította magától, kigyóvá változott, mely merges lovalgal mindenkit megmárt, aki közelébe ért. Ilyen vessző van a kongresszus kezében. Vigyázzon, hogy hogyan alkalmazza. Ajánlja elodagásra *Sághy Gyula* nak tegnap benyújtott javaslatát. (Helyeslés balról.)

Zichy Vladimír, Hoványi G. ula, Asbóth János és Szemczek Emil felszólalása után *Zichy Nándor* rövid felszólalásában polemizált Ugronnal a szent vitajogi, hogy az erdélyi státusgyűlés nem azonos a létesíteni szándékolt meggyűléssel, mert az országos gyűlés. Az autonómiát éppen azért szervezzük, hogy azokat az ügyeket intézzük, melyek az országos autonómiához

tartoznak. Magyarországon a katolikus intézmények fenntartására szánt vagyon a felelős minisztérium kezében van és pedig nem jogilag, hanem tényleg.

Dr. Margalits Éde: Nem a katolicizmusnak van szüksége autonómiára, hanem nekünk, magyarországi katolikusoknak, mert a katolikus vallás 1868 óta többé nem államvallás, hanem az államvallásnak minden hátránya ránehezedik. Az egyik félhivatalos (?) lap írta egy év előtt: A szidoké az ország, a protestánsoké a hatalom, a katolikusoké a dicsőség. De hol van az a dicsőség, talán az, hogy országos ünnepeken megjelennek a notabilitások a szent misén a katolikus templomban, ott is egy, mintha egy szalonban foglalnának helyet. Ezt a dicsőséget átadjuk szívesen bármely lélekzetnek, ha csak kapunk érte egy erős autonómiát.

A kongresszus ezután Sághy indítványát és határozati javaslatát elveti ellenben elrogadja Gieswein Sándor első javaslatát az előadó által proponált alakban. Ezután megválasztották a kérdésben tanácskozó bizottságot, melynek tagjai lettek: báró Josika Sámuel, Fávry Sándor, Gieswein Sándor, Hoványi Gyula, Günther Antal, gróf Zichy János, Hoványi József, Pászty János és Györfy Gyula.

Személyes püspök indítványára a kongresszus február 17-ig elnapolta üléseit.

Az új országhaza. A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délelőtt féltenegykor Falk Miksa elnöklésével ülést tartott, amelyen a kormányt Szell Kálmán miniszterelnök képviselte. A bizottság Kammerer Ernő előadása alapján tudomásul vette a miniszterelnök jelentését az állandó országház építésének 1900. és 1901. évben történt előrehaladásáról.

A szalkai választás. A hontmegyei Szalkán a két kormánypárti jelölt közül Jakabffy Istvánt 359 szótöbbséggel megválasztották képviselőnek. A kisebbségben maradt Konkoly-Thege Sándor pártja petícióval támadta meg a választást, s ezt a petíciót ma tárgyalta a Kuria Vavrik Béla elnöklésével. A petícionálók nevében Konkoly-Thege József ügyvéd vesztegetéssel vádolta Jakabffyt. A győztes jelölt automobilon járta be a kerületet. Nyomában bandérium száguldott, a főkortesek és kortesek pedig szórták a pénzt.

— Mi a különbség a főkortes és kortes között? — kérdezte az elnök.

— Ami a hadnagy és kapitány között, felelte az ügyvéd. A főkortesnek pénzt ad a képviselő, a kortes pedig a főkortes alárendeltje, aki elosztja a pénzt.

A definíció után felszólalt a petícionálók képviselője, hogy Jakabffy a reformátusoknak az iskolák és templomok fenntartását ígerte, s kijelentette, hogy évi kilencven ezer forint jogvedelméből nyolcvanat el fog osztani s egész képviselői fizetését kerületének szenteli.

Darvai Fülöp, a választás védője cáfolta a petíció vádjait s a közölet alapításokra nézve hivatkozott a Kuria egy régebbi határozatára, amely nem látott érvénytelenítő okot a közöletű adakozásban. A petíció különben minden részében valótanságok sorozata, s ezért kéri elutasítását. Rövid szünet után a válaszok következtek.

A Kuria holnap hirdeti ki az ítéletet.

A nyitra-zsámbokréti mandátum. Nyitra-Zsámbokréti jelentik a Bud. Tud.-nak: Dr. Rudnay Sándor szabadelvű párti képviselőjelölt e hó 29-én kezdte meg körútját a kerületben és meglátogatta Nagy-Appony, Kovács, Szulóc, Csalládka, Nyitra-Szerdahely és O-Széplak községeket. A lakosság mindenütt lelkesedéssel fogadta, különösen a protestáns községekben. Hasonlóképp most utazza be választási körútját a néppárt jelöltje, dr. Major Ferenc is, akit Trubányi János orsz. képviselő és több lelkes kísér. A lakosság hangulata különben a kerületben igen izgatott. A községi előjárások több helyt csendőrséget kértek, mert féltik a szabadelvű párti választók személyes vagyonbiztonságát.

Pártértekezlet. A függetlenségi és 18-as párt Szederkényi Nándor elnökleto által tartott mai értekezletén a miniszterelnöknek az új országház építéséről szóló jelentését tárgyalta. Ezután szóba került hogy a képviselőház márc szeptemberben az új palotába fog költözni. Az értekezlet elhatározta, hogy, mivel véleménye szerint, az új ház berendezése, főleg a képviselők tanácskozási terme területlenül elhárított és egyéb ferdeségek is vannak, indítványozni fogja egy parlamenti bizottság kiküldését, amely vizsgálatot tartson az új palotában, úgy, hogy az átalakítások még e nyár folyamán megtörténhessenek. Majd a szombati ülés napirendjére tűzött nemzetközi szerződéseket tárgyalta, amelyek Angliával és Romániával a büntetések kölcsönös kiadása végett kötöttek és elhatározták, hogy a párt határozati javaslatot fog benyújtani az iránt, hogy a kormány az ily természetű szerződéseket Magyarország nevében önállóan kösse meg.

A horvát képviselők Szell Kálmánnál. Az újonnan megválasztott horvát képviselők ma délelőtt a képviselőház ülése alatt a képviselőház miniszteri szobájában tisztelegtek Szell Kálmán miniszterelnökkel. A horvát képviselők nevében, akikhez Cseh Ervin horvát miniszter is csatlakozott, Josipovich Imre volt horvát miniszter üdvözölte a miniszterelnököt, örömet nyilvánítva egyszerűsége a horvát képviselők nevében is a miniszterelnöknek legutóbbi betegségből történt szerencsés felgyógyulása felett.

Szell Kálmán miniszterelnök meleg közvetlenséggel előadott válaszában megköszönte az iránta és multkori balesete iránt a horvát képviselők körében is tanusított érdeklődést. Mint a politikai élet és érintkezés minden megnyilvánulásában úgy a horvát képviselők megjelenésében és üdvözlésében is kellemesen érinti őt a melegség és közvetlenség. Ami Magyarországnak Horvátországhoz való viszonyát illeti, ő — ugymond — a törvény alapján áll, e viszony minden vonatkozás tekintetében; a törvény és a magyar állam alkotmánya és közjoga alapján, amely csak egységes magyar államot ismer, de 6 Horvátországgal azt a testvéries viszonyt akarja fenntartani és ápolni, amelyben már annyi ideje együtt élünk. De egész lelkiismeretességgel a fenálló közjogi viszonyt és a törvénynek nemcsak betűjét, de szellemét is ápolni fogja, mert csak ily módon valósítható meg annak tartalma teljesen, csak ily lehetséges az, hogy az együttartozásnak az a viszony, amelyre szükség van, tartós és állandó legyen; mert mi — ugymond — egymásra egyenesen utalva vagyunk. A magyar állam keretén kívül meg nem állhat; sem anyagi, sem szellemi érdekei, sem mai lennállása, sem jövője érdekében nem szabad ezt a kapcsolatot gyengíteni. Ezt önműnek éreznők kell, amint én érzem és minél jobban tudnak kifejezést adni ennek az érzésnek, annál hűségesebben szolgálnak önök a magyar állam nagy érdekeinek, de egyáltalán Horvát-Szlavonország speciális, minden szellemi és anyagi érdekeinek is. (Helyeslés.) Hangzott a végül a miniszterelnök, hogy Horvátországot iránt érzett rokonszenvem nem mai keletű, hanem régebb emlékekben gyökerezdik, amelyeket mindig szeretettel ápolok.

Úgy Josipovich Imre beszédtét, mint a miniszterelnök választás lelkes éjlen- és zsvívkialtásokkal fogadták. A miniszterelnök még egy ideig szives társalgást folytatott a horvát képviselőkkel.

A horvát képviselők, mielőtt a miniszterelnöknel tisztelegtek, gróf Apponyi Albertnél, a Ház elnökénél is jártak. Gróf Apponyi Albert azt a reményét fejezte ki, hogy azzal a bizalommal, melyel megajándékozták az elnökválasztásnál az előző ciklus horvát képviselői, találkozni fog az új delegátusok részéről is; a maga részéről erre a bizalomra rá fog szólni a rendelkezésére álló minden eszközzel. Azután barátságosan elbúcsúztatta a horvát képviselőket.

Wekerle a felolvasó-asztalnál.

Budapest, január 30.

A minap Hieronymi Károly, ma Wekerle Sándor, a közigazgatási bíróság illusztris elnöke tartott felolvasást a Pesti Lloyd-társulat estjén. Közéletünk kiünöskéi közül is sokan megjelentek és nagy élvezettel hallgatták a kiünösk államférfiunk közigazgatási fejlődésünk irányáról tartott nagyérdemű lejegyzését. Jelen voltak a többi közt: Hegedűs Sándor, Lukács László és Darányi Ignác miniszterek; Bernáth Géza államtitkár, Popovics Sándor, Szerényi József, Horváth Elemér, Bíró Tamás, Lakatos Aladár, Thormaehlen Béla, Péterfy, Mátyás Lajos, Dobokay Lajos miniszteri tanácsosok, Szárocsy Kapeller Béla, Márffy Albin, Vértsey Kálmán, Nagyeshalmi Lajos, Marschalkó József miniszteri osztálytanácsosok, gróf Andrássy Gyula, gróf Batthyány Lajos, Kammerer Ernő, Szivák Imre, gróf Serényi Béla, Nedecey Jenő, Rónay János, Brázy Kálmán, Rubinek Gyula, László Mihály, Fassie Tódor, Csörgő Gyula, Smalovszky Valér, Angyal József, Dobóczy Sándor, Révai Mór, Teleki József, Nagy Sándor, Beck Mareell, Schmidt József, Sándor Pál, Hadik-Barkóczy Endre, Hieronymi Károly, Mohay Sándor, Latinovics Géza, báró Dániel Ernő, Nyegre László, Vörös László, Bauer Antal, Barta Odón, Reich Aladár országgyűlési képviselők, Bujanovics Sándor és László Leó udvari tanácsosok; továbbá a „Pesti Lloyd-társulat” részéről Weisz Berthold alelnök, Halvány-Deutch Sándor, meyeri Krausz Lajos, Deutsch Sándor igazgatók; Flittner Frigyes, Elek Pál, Geiger B. Zsigmond Herzfeld Frigyes, Sarbó Vilmos, Weisz Fülöp, Weisz Károly, dr. Weinmann Fülöp választmányi tagok; Umann Adolf, Lukács József, Tolnay Lajos és Weisz Felix igazgatók; Gold Zsigmond, Kohner Ágost, Herzog Péter és még sokan a főváros legelőkelőbb kereskedelmi és ipari köreiből.

Wekerle Sándor nagysabású előadása főbb részleteiben így szól:

Az 1897-iki statisztikai élvételek szerint a gazdasággal foglalkozó keresők száma kerekén véve 4,500,000 akik közül 35%-nak semmi földbirtoka nincsen. Tehát kerekén 1,700,000-re tehető azok száma, akik tisztán mezőgazdasági munkából élnek. A munkabérek az 1892—98-ra rendelkezésre álló adatok szerint ugyanazok maradtak, sem emelkedést, sem apadást nem mutatnak. Pedig erre az időre esik a kivándorlások jelentékeny emelkedése, mezőgazdaságunknak oly iránta fejlesztése, amely a korábbinál nagyobb munkaerőt, több munkaszéket vett igénybe, aztán sok mezőgazdasági munkás áttulása az ipar körébe és azok a szociális mozgalmak, amelyek a munkás-igények nagyobb mérvű emelkedésére vezetnek. Mind oly tényezők, amelyeknek emelkedőleg kellett volna hatni a munkabérekre. Az emelkedés elmaradása arra a gondolatra vezet, hogy a munkásokban hiány nem állhatott be.

(Munkáskérdés.)

Am nem a munkabérek stagnációjában, nem azok alacsony voltában rejlik minálunk a baj kulcsa, hanem abban hogy a kereset nem állandó, az évről évről csak egy részére terjed s e miatt a legszerűbb igények mellett sem nyújtja a munkásnak a megélhetés feltételeit. Az a jelenség, hogy a kivándorlás azokról a vidékekről volt legnagyobb, amelyek a népesség természetes szaporodása a legkisebb, amelyek a munkabérek a legalacsonyabb s amelyekben a föld ára a munkabérek és a természeti hozadék csekélységéhez viszonyítva a legnagyobb, világos bizonyítéka annak, hogy a munkabérek nem képesek előteremteni megélhetésének feltételeit.

Nemcsak a humanizmus, hanem a gazdasági érdekek teszik mellőzhetetlen feladatunkká, hogy a munkás megélhetéséről gondoskodjunk. A természetes kötelezettségeiből kibontakozó munkás nem képes többé szükségleteit kielégíteni. Elemelnek mind jelentékenyebb részét, ruházlatát, házi szükségleteit majdnem egészen piacon szerzi be — még pedig sajnos, idegen ípar termékeiben. A pénzgazdaságra való áttérés, kulturánk terjedése fokozza igényeit, úgy, hogy immár etnografái rikkaságzámába vagy azoknak a házi tűzhelyeknek a száma, amelyeknél az udvar, vagy a falu kövére szorítkozik az igények kielégítése.

A lakásvizonyok túrhelhetőbbé tétele, a természetben nyújtott járandóságoknál jó és becsületes minőségben s kellő időben való ellátása, részben már életfeltételeit munkásvédelmi törvények intézkedéseivel, mind oly kérdések, amelyek meőbbi megoldásra várnak, de nem szánuljuk azt a feladatot, hogy a munkások igényei a megőhetés tekintetében kielégíthetessék. Azok a módokkii követelések, amelyek a munkás részéről nagy munkaidőben támasztanak, a szocialista törekvések, a sztrájkok, jó részben arra vezethetők vissza, hogy a munkás rövid idő alatt kénytelen egész évi szükségletét megkeresni. Az egyes gazdának önmagának érdeke, hogy munkásait állandóan foglalkoztassa közszempontból pedig eminens szükség, hogy a vándorló munkakerekeket és az év egy részében lázas izgatottsággal dolgozó más és nagyobb részében pedig telenül heverő munkáscsoportokat helyes munkamegosztás mellett állandóbban foglalkoztassuk.

Az a nagy nemzeti erővesztéséget sem nézhetjük közömbösen, amelyet a kivándorlás által szenvedünk. Pedig tisztában kell lennünk, hogy csak fél munkát végeztünk, a nagy és fokozódó vesztéseket el nem kerülhetjük, ha a becsületes megélhetés feltételeit a haza följönnyantni képesek nem leszünk.

A meőbbi gazdasági foglalkoztatás tehát az a cél, amelyet szem előtt kell tartanunk. Erre utal bennünket különösen még két szempont. Ezek elsje az, hogy a szorosan vett mezőgazdasági munkásszótály körében még további föltsiegre kell elkészülni lennünk, a második, hogy az ipari foglalkozást üzők s jelsül a kisiparosok körében is jelentékeny az a kontingens, mely a megélhetés nehézségével küzd. Mezőgazdaságunk versenyképességének, az olcsó termékek mellőzhetetlen előfeltételeit a gépek minél kiterjedtebb mérvben való használatba vétele képezi. A nagy és általános szemponton kívül a gazdasági saját jól leigott érdeke is erre utalja, mert ezek nélkül egész gazdasági ágazatok meőhonosítása nem lenne hasznosítható. Csak két világos példára utalok állításon igazolásán, az egyik a cséplőgépek, a másik az aratógépek által az emberi erőben okozott munkamegtakarítás. A cséplőgépek számitásom szerint 60%-kal apasztották a cséplésre korábban fordított kézimunkaerőt. S az aratógépek használatát által is felére redukálódik az aratásra eddig fordított munkaerő.

De ez által a példa által még koránt sincs megköelve a mezőgazdaság körében előálló kézimunka-kevesbüli. Okoznak azt azok a kisebb gépek, melyeket a kapacitásoknál a kapasóvénnyek szedésénél, osztályozásánál, tisztításánál, felidőgőzasanál nemcsak a szorosan értelemben vett mezőgazdasági földművelés, istállózás, hanem a szőlőművelés körében is mind kiterjedtebb méretekben alkalmazunk s amelyek nemcsak a közép- és nagybirtok, hanem a 100 holdan aluli kisbirtok körében is sikerrel rentabilitással alkalmazható.

Viszonylag még jelentékenyebb az a munkaerő, mely a kisipar körében nem nyer megfelelő rentabilitási foglalkozást. Az ipari fejlődés körében nyilvánvaló jelenségek késztetések teszik, hogy a gyárak tömeggyártásával szemben a kisipar csak oly ágazatokban lesz életképes foglalkozásként fenntartható, amelyekben az egyéni izés és ügyesség, a művészi vagy egyéb speciális jelleg van döntő befolyással az áru formái értékére, vagy amelyekben a munka teljesítésének helyben kötöttsége teszi a gyári-versenyt lehetetlenné.

Már az átmenet túrhelhetőbbé tétele, a kisiparosok-

ban rejlik nagy gazdasági erő és nemzeti kincs megővésének szükségessége is mellőzhetetlenné teszi, hogy a kisipar megjelölésében részvételben, hogy munkagépek igénybevétele, az anyagbeszerzés és az értékesítés elősegítése által megővassék az idő előtti pusztulástól.

Azt se feledjük, hogy már meglevő iparunk körében is nemcsak a most jelentkező pangásolytan, hanem még azt megelőzőleg évek óta egyes ágazatokban — így teszeme a bányászat körében — redukálnunk kellhet a munkaidőt, hogy több munkának legyen képesek foglalkozást nyújtani más elől, hogy nemcsak a gyári versenynek kitett kisiparos, hanem a kisipar körébe tartozó kiskereskedőnek foglalkozása is apadóban van és itt is a foglalkozásnéküliek szaporodására kell elkészülnünk.

Nem szeretek bizonytalan s egyéni feltevésekre támaszkodni, hanem meg akarom látni, hogy magunknak a mezőgazdasággal foglalkozóknak természetes szaporulatára egy évized alatt meghaladja a 400.000-ot, hogy a szoros értelemben vett 1.700.000 minden birtok nélküli mezőgazdasági kézi-munkás — az általánosan eselődő minőségben alkalmazhatókat eltekintve — a gépek kiterjedt használatával által jelentékeny részben fölleségessé válik s ha figyelembe veszem, hogy a kisiparosok s az ezek körébe tartozó kiskereskedők nagy része is foglalkozás után vágyakozik, úgy arra a következtetésre kell jutnom, hogy közgazdasági berendezésünknek mai keretei nem elégségesek e nagy tömbök betagozására a megjelölt feltételeknek nyújtására s azoknak a konvulzióknak megelőzésére, amelyek multhatatlan beállanak, ha a kereteket nem tájékszunk.

Hol tájékszunk a kereteket?

A mezőgazdaság körében a feladat kettős: először a nem megfelelő évi keserménynevet bíró munkás részére a megjelölt feltételek biztosítani s másodsor a fölleségessé váló munkások foglalkoztatásáról gondoskodni. Az első a munkaadó körében lesz jobbra megvalósítható, a másik az ő tevékenységi körét meghaladó fe adatot képez.

A munkaadó saját érdekében is gondoskodni törekszik, hogy munkása megélhessen. Hisz kész arra, hogy a gépek által nyújtott megtakarítást munkásának állandóbb foglalkoztatására fordítsa, mert ezáltal fölleségessé váló munkások foglalkoztatásának intenzívabb művelését lehetővé teszi; de nem lesz kész arra, hogy a fölleségessé vált munkást is foglalkoztassa, mert ezt haszonnal nem lehetné az egyértelmű lenne avval, hogy fölér árakért, jövedelmét saját szükségletén túl közösködjön fordítsa. Oly feltételekre, amelyek nem gazdasági érdeken és szükségleten alapulnak, gazdasági berendezéseket építeni nem lehet.

(A mezőgazdaságról.)

Mezőgazdaságunk extenzív fejlődésére csak kis részben számíthatunk. Kihárthat s meőgazdaságra használható erdőtérületeink aig vannak sőt egyébként aig hasznosítható sílány legelők nagy területre várja a beásítást; a még feltérhető legelők kontingense már nagyobb, de viszonylag véve nem igen jelentékeny; az utóbbi évtizedekben a visszabélyegzős által nyert s mivelés alá vont nagy kiterjedésű területekre, amelyek dacára állott elő mai munkás-ülleségesség a jövőben ura nem számíthatunk az üntöző esatornákhöz, magasabb kulturák analánósabbá tételéhez kevés a bizalmam, mert a műszaki és gazdasági tervek eléggé előkészítve nincsenek.

A mezőgazdaság keretének tájékszásánál egyedül a helyes birtokmegosztási és telepítési akció járhat mint nagyobbbanú gazdasági tevékenység s jömba de a népesség nagyobb számu foglalkoztatása tekintetében ettől is csak akkor várható eredmény, ha nem patriarichális módon, külterjes gazdasági jellegű telepítésekre, hanem az intenzívbe jellegű, a magasabb kultúrú kisgazdaságokra fektetjük a lösulyt.

Egyébként jelen előadásom szék keretében nem merek a telepítéseknek birtokmegosztásoknak s birtokátvitelnek közelebbi módzatara kiterjeszködni. csak gazdasági fejlődésünk löbb irányelveinek összefüggő megjelölése lehet ma céloim. Annvitt azonban felemlítendők vélek, bár a városok s löleségessé kezlen levő birtokok lönszerü felosztásánálvált a költött birtok löbbi részét a felosztás, csere s átutalás elősegítésénélvált lönszerü alá vonhatónak nem tartom. A rendelkezésre álló terület tehát mind kisebb leend, míg a szükséglet a népesség szaporodásával tokozatosan nagyobb. Ebből folyólag a mezőgazdasági tevékenység körén túl terjeszköde, az ipari tevékenység jelé kell nemcsak meködd küzdelmet folytató kisiparosainkat, hanem a mezőgazdaság körében rentábilisan nem foglalkoztatható fölleségességünk is irányítani.

Az iparnak még pedig a tömegtermelést biztosító nagyiparnak fejlesztését viszonyaink köztölt nemcsak szükségessének, hanem immár el nem ödázható feladatnak tartom nemcsak oly értelemben hogy tért engedjünk fejlődésének, jóakarutalag előmozditsuk keletkezését, hanem hogy rendszeres és következetes akcióval, nem kimélendő a dátokkal, mindent előkövetünk megteremtésére.

Mellőzhetetlenné tartom ezt, mert mai gazdasági berendezésünk nem nyújt elegendő alapot annak a gazdasági erőnek kielégítésére, amelyre politikai biztosítottság érdekében szükségünk van, mert mai nemzeti jövedelmünk nem nyújt elegendő segédesszéköt állami és társadalmi berendezésünk szükségleteinek fedezésére, sem a rendelkezésre álló munkaerő megjelölő hasznosítására széles néprétegek megjelölési feltételeinek nyújtására, sőt arra sem hogy a mezőgazdaságunk helyzete biztosítottan legyen tekinthető. Pedig a munka, mely új gazdasági értékeket terem, a produkciónak leghatalmasabb faktora. S csak létrrendszabályt végez, aki egyedül a foglalkoztatás és megjelölés, de nem egyuttal a lehető legnagyobb erőteljes szempontból itéli meg és irányítja a munkaerő hasznosítását.

A biztos gazdasági fejlődésnek mellőzhetetlen követelménye, hogy első sorban a meködd berende-

zést intézményeket, gazdasági értékeket biztosítsa, javítsa tartása s ne a meködd eredményeket kockáztassa. Ebből folyik viszonyaink között az a gazdasági alapítélet, hogy az ipar fejlesztése, megteremtése nem történhetik a mezőgazdasági érdekek sérelmével, vagy veszélyeztetésével. A mezőgazdaság helyzete nem tűr ma még érvágásokat.

(Külön vámtérület.)

Mind szélesebb körben foglal tért az a felteggás, hogy az ipar fejlesztésének leghatékonyabb eszköze a külön vámtérület. Különösen kereskedelmi és iparos körökben hódort az ezme ezekben szeretik úgy feltüntetni a kérdést, mintha kizárólag a mezőgazdaságnak válhék javára a. Ansztrával fennálló vámközösség, de utjabban mezőgazdaság körében is tért látszik foglalni a különválasztás iránti törekvés.

A gazdasági önállóságot szeretik egyértelműnek venni a vámtérület elkülönítését, reménylik löle az ipar fejlődését, biztos önálló keletkeését, kereskedelmünk és hitelviszonyaink függetlenségét. Söt azok akik a politikai különválasztás egyik előfeltételét és segédét köztölt tekintik a külön vámtérületet egyenesen a kishütség és bátortalanlág szemrehányásával illetik azt, aki a külön vámtérület mellett nem foglal állást.

Ha a gazdasági függetlenség egyértelmű lenne azzal, hogy a pénzügyminiszter ur egy jól konstruált vámvonalat örtvet a maga vám- és pénzügyörveivel, azt hiszem, igen sok bátör férfiú akadna aki azt a vámvonalat leállítaná. A baj csak éppen abban rejlik, hogy az a vámvonal a gazdasági függetlenség ismerveit egyáltalán nem hordja magában. A gazdasági függetlenség nekem is nagy vágyódásom, de nem a vámvonal. Gazdasági függetlenség alatt valamely nemzetnek azt a helyzetét értem, hogy önmagában képes kielégíteni gazdasági igényeit, földzsim állami és társadalmi szükségleteit hasznosítani a vagyonelemek hozzádékát, a munka értékét. A gazdasági függetlenség ismerveit a hitengények kielégítése, a gazdasági és ipari termelvények biztos értékesítése, a szükségletek könnyű leedzése s az értékesítése meg a szükségletek közvetítésének kézbe tartása.

Alig hiszem, hogy valaki azt merné állít- hogy ezekben birtokában vagyunk, vagy hogy a vámtérület elkülönítése által birtokába jutunk. Ellenkezőleg attól tartok, hogy a hitelgények kielégítése, termékeink értékesítése tekintetében határozatlan rosszabb helyzetbe jutunk, szükségleteinknek saját ipartermékekkel való kielégítése hosszú időt veend igénybe s a kereskedelm közvetítésnek sem lesz kedvezőbb a helyzete, mert megszükkül tevékenységünk tere.

(Hitelviszonyaink.)

Hitelviszonyaink tekintetében a helyzet nagyjában az hogy nemcsak állami adósságainknak hanem az intézetünk által kibocsátott közigazgalm értékpapirainknak legjelentékenyebb része is Ausztriában van e helyezve s igen nagy az a pénzösszeg, amely ömletek kibocsátása nélkül leedzett, vagy személyes hitel alapján felvettünk s egyes nagynöbök cézek utján lölel a becsi piacról, de immár mindinkább növekedő mértékben a cseh piacokról vonatott az országba.

Hevvelünk annyiban javulásban van, hogy a lökegyüjtés növekedésével egyre avul az az arányszám, mely azt mutatja, hogy mennyiben elégtöltük ki hitelgényeinket saját erőnköl mennyiben vannak a ömletek náunk elhelyezve s másöltó mennyiben szorunk idegen tökere. Az arányszám javulása dacára is azonban egyre növekszik az az összeg, melyvel a külöldinek adósa vagyunk világos bizonyítékaiként annak, hogy hitelgényeinket saját erőnköl kielégíteni még hosszú ideig nem leszünk képesek.

De rosszabbodik is helyzetünk annyiban, hogy a német piac szorult helyzetében minimuma redukálódik az önnét leedezett vagy személyes hitel alapján élvezett hitellösszegek mennyisége sok elhelyezeti ömletünknek egy jelentékeny része is visszavandorolt vagy ösztrák piacon talált elhelyezést s csak kisebb részben, egyes pénzintézeteknek valóban dicseretre méltó utánparasáva tudtuk a rancia, sváici és beghollandi piacon újabb elhelyezést találni. Svóval, külöldire élvezett hitellünknek löbaja az egyoldalúság, az utóbbi években nem javult, hanem rosszabbodott. S e helyzet jelöl meg a kibontakozás irányát. A külöldi hitelle szoruló államok pénzügyi helyzete annál biztosítottabb, annál függetlenebb, mennél több és löbb piacon öszlik meg hitellük.

E pont érintésénél nem hagyhatom megemlítést nélkül a vauiarendezés iomosságát, mert egyik előfeltételét képezi az annak, hogy ne egy piacnak, hanem a világgazdaságnak legjünk öszályosai.

Erre az igazságra alapított következtetésem az, hogy ma, midőn a vauiarendezés lényegében befejezetének tekinthető s rövid idő választ el a készpénzfeltesek levetöltöl, úgy állami mint intézeti ömleteinket csak valóóság aránykötelezettség mellett vélem kibocsátandónak mert nem az einevezés, hanem a kötelezettség lényege az előfeltétele a biztonságának és annak a bizalomnak amelyre mások részéről hiába számíthat, ha önmagunkban sem bízunk.

Közgazdasági fejlődésünk különösebb feladatokat is ró a pénzintézetekre. Feladatuk az intenzívbe mezőgazdaságnál járó hitelszükségletnek s az ipar fejlődésével járó hitengényeknek gyors, kielégölt és lehetőleg öleső követtése.

Többször kifejezést adtam már másutt abbéli megköddösemnek, hogy a pénzintézetek és válaiaatok körében előördülő helytelenlágnek s visszaéléseknek orvoslásánál a súlypontot nem külön törvény intézkedésekre hanem magának a gazdasági organumnak önmöködésére és ellenörzésére vélem fektetendőknek.

Ettől a pénzintézetekre váró nagy feladatok sikeres megjelölését, eredményt azonban csak akkor várhatók, ha legegynitést nyernék azok az öszályharok, azok a nagy ellenlök, melyek gazdasági életünkben

megnyitvánulnak. Utóbb sem teremthetünk magunknak új gazdasági tényezőket, a meköddötet kell első sorban konszerválni hasznosítani, javítani, ha vannak hibák orvosolni, minden szükkelölt felteggást fölle tenni, a jökosult leedreketek honorálni.

Nem szabad a gazdasági életben erőlködeés és nem erőlködeés tisztesség és kevésbé tisztesség gazdasági ágakat megkülönböztetni, egyésges gazdasági morálnak kell valamennyi ágazaton uralkodni.

Az ellenlököt kibegyezés csak meködd küzdelemre vezetelt, amelyből a nagynöb a kölösnös veszteség, mint a remélölő nyereség. Nátunk éppen nem bir jogosulttsággal, mert alig van oly állam, mint mi, amelyben a kölösnös gazdasági ágak annyira egymásra lennének utvala s amelyben a különbögg gazdasági ágak képviselői a másik gazdasági ág érdekeiben annyira engarivozottá lennének. A kögazdasági haladásunkba vetott erős bizodalom kelti lét bennem a reményt, hogy egy határozott s a részletes feladatok megjelölására is kiterjedt kormánypolitika nyugpontra tojja az elentéteket juttatni, s így a haladásnak nem tojgát utját szegni.

Visszatérve löbb állított tételemre arra a konkluzióra jutok, hogy hitelgényeink kielégítése tekintetében ahol nem a mai helyzet fenntartása, hanem a még hosszú időn át előöltöl új és új igények kielégítése, a mezőgazdaság és ipar nemcsak más érdekeinek megjelölása, hanem egyenesen gyamolítása és elősegítése pozitív és új feladattént jelentekzik s ahol e nagy és nehéz cölök elérésén kívül még számlaian nagy baj és nehézség is megjelölésre vár, mindezeket az érdekeket sokkal biztosabban sokkal hatályosabban tuduk érvényesíteni mai helyzetünkben mint tudók érvényesíteni külön vámtérület mellett.

Még inkább áll ez mezőgazdaságunkra nézve. Két szempontot kell mezőgazdaságunk érdekében ökvvelentöl megjelölösitannak. Ezek elsője a bel ögyasztás biztosítása, a második löös terményeink kivitelének ösegítése. Az első öölt külön vámtérület mellett éppen úgy ööt okozottab mérvbem meg tudók valósnani, mint ma, a második ööl elérésénél azonban nagy és bizonytalan esélyeknek tönnök ki érdekeinket.

Csak kenyéterményeinknek kiviteli többitte az utóbbi 5 évi statisztikai átlag szerint a hszlet 70:100 arányban átszámítva 13.800.000 métermászát tett, aminek egy iparos munkásalad átlagos ögyasztását 6 métermászásra töve 2.300.000 munkás ösöltölde teltele meg. Azt hiszem bármily nagy reményeket kössön is valaki az ipar fejlesztés lehetőségéhez, nem tojja azt állíthatni, hogy a gazdasági érdekek veszélyeztetése nélkül számlatába vehető idő alatt ezt az eredményt elérnökk. Hsz. ha ö emlékszem, az utóbbi tízedben csak 250.000-el szaporodott az ipari munkások száma s nem akarok másra utalni mint arra hogy ma az egész ösztrák ögyasztási terület rendelkezésünkre áll, mégis a kivendöl löösleg nehézségeivel kell küzdelünk.

Mind kiserőbben találkozunk azzal a nézettel, hogy a külön vámtérület nem jelent meg vámböhorot, nem jelenti a ögyasztási piac elvesztését, biztosítani lehetne azt külön vámtérület mellett is Tökéletesen igaz! En is vallom azt a nézetet, hogy már politikai kapcsolatunk is azzár a józanul a vámböhorot, de nem zárja ki azt, hogy a ögyasztási piacot csak abban a koröltöl mérvbem tartjuk meg, amely koröltöl mérvbem engedünk tért mi az ipari termékeknek. Mégis baos úgy konstruálni a logikát, hogy nem tartom lenn a köös vámtérület, mert sok amit adok s kevés amit kapok, hanem e helyett köütök vámszerződést, ekkor kevesebb lesz, amit adok s mégis több, amit kapok. En is övastam valamt a Svóbia könyvetröl, hanem azoknak az igazsága nem szokott a gazdasági életben ismétölödni.

Annly kétségtelen, hogy nekünk nem a koröltöl ausztrai piacra hanem az egész ausztrai piacra van szükségünk. Hsz. most midőn a német piac egy részének elvesztése tenyegyet, naprendben vannak a támszokozások, baljóslóutások mind oly irányban, hogy miy romboló visszahatással lesz a piaconk nem elvesztése, hanem csak koröltözása mezőgazdasági érdekeinkre. Mi lenne még, ha nem a német, hanem a ránk nézve sokkal fontosabb ösztrák piac elvesztéséről, avagy koröltözásáról volna szó.

Arra az előleges tételként felállított második konkluzióra kell jutnom, hogy a külön vámtérület mezőgazdaságunknak egyáltalán nem képezheti érdeket.

S ebből vonom le a konkluziót az ipar és kereskedelemre nézve is.

(Ipar és kereskedelem.)

Önálló és független gazdasági helyzet nélkül, egyoldalú pénzügyi öszkekötölésök, egyoldalú piacok, aig számbavehető külöldi reiaiók mellett az ipar és kereskedelem tere nem válnának be a remények.

Ha mezőgazdasági terményeink értékesítését veszélyeztetni nem akaránk, külön vámtérület mellett is csak gyenge lehetne a vámköl által nyújtható védelem, s alig érne fel azokkal a hátrányokkal, melyek a megyengölt ögyasztási piaconak lennének az iparra kiható következei.

Hasonló kö. még löközöttabb mértékben agzasztók lennének a viszonyok Ausztriára nézve. Fokozottabb mértékben, mert míg a mezőgazdasági termények, habár a világpiac nyomottabb áran is, de mindig értékesíthetők, a piacot vesztett ipari termények értékesítése még nyomott árak mellett is lehetetlen, s Ausztriában nemcsak egyes iparágak hanem ezekre az iparágakra támszoköde egész országárszék szomorú pusztulásra vezetne.

Mivel iparunk fejlesztése gazdasági haladásunknak mellőzhetetlen követelménye, az iparfejlesztésre, sulyt és elsőrendü gondot kell fordítanunk, akár köös, akár külön vámtérület mellett övünk is meg gazdasági érdekeinket. En öismerem, hogy az iparfejlesztés és védelemnek egyik hatályos s magában veve talán leghatályosabb eszközö a vám által nyújtható védelem, de nem egyedölt eszközö. Az iparvédelem és

fejlesztés e hatalmas eszközzel tehát közös vámtérület mellett nem élhetünk, s azért az iparfejlesztés és védelem többi előfeltételeire kell kiválóbb súlyt fektetnünk. Ez helyzetünknek hátránya. Előnye pedig az, hogy nagyrészt belsőddön önmagunknál van a fogyasztási piac. Külön vámtérület mellett kétségtelenül érvényesíthetők a vámvédelem előnyei, de csak korlátozott mérvben. Gazdasági helyzetünk szerződéses kötésére utal, hogy a világi piac általános árainál előnyösebben értékesíthetjük mezőgazdasági terményeinket. Ez kizárja a protekcionisztikus irányú vámvédelem, mert különben lehetetlenné válik a mezőgazdasági termények becsoportosítása végett iparos államokkal a szerződés. Sőt nagy mezőgazdasági vámkokra sem gondolhatunk, ha csak tisztán saját fogyasztásunkra nem akarjuk az ipari termelést korlátozni, azt az iparterméket, amely több tekintetben már most is kivételre szorul.

Az iparfejlesztés legnagyobb akadályát viszonyaink között mindig a munkás kéz hiányát szokták feleltetni. Azt hiszem sikerült kimutatnom, hogy munkásokban nincsen hiány. Kétségtelen, hogy lakosságunk egy jelentékeny része foglalkoztatásra vár; hisz magunknak a kisiparosoknak jelenleg nem foglalkoztatható száma s a munkára váró munkanélkülieknek növekedő száma bizonyítottan szolgálatot érte. Az újabb keletkezett gyári vállalatok is amellett szolgáltatnak tanúságot, hogy tanulóknak, sikerrel alkalmazható munkásokban nincsen hiány, sőt hogy a munkabérek legtöbb esetben olcsóbbak is a külföld munkabérénel.

Az a haladás, amelyet az utóbbi években az ipari szakoktatás terén tettünk, a képzett munkásoknak, munkavezetőknek jelentékeny száma a szakképzettség tekintetében is biztosítottat nyújt arra, hogy a munkasanyagban — még pedig kvalifikált munkasanyagban hiány nincsen.

Második előfeltétele az ipar fejlesztésének a gyári berendezések könnyű megszerzése és karbantartása, mely a korábbi években sokszor egyenesen lehetetlenné tette valamely ipartelepnek a megfelelő helyen való felállítását. Helyzetünk ebben is tetemesen javult. Ma — talán a speciális, főleg pedig egyes szabáldalmazott gépektől eltekintve — megfelelő számú gépgyár áll rendelkezésre, amelyek ugy a berendezés, mint a szerszám és munkagépek szolgáltatása, s javítása tekintetében a fokozottabb igényeket is kielégítik. Hasonló fejlettségnek örvendünk a sok gyártási folyamathoz szükséges vegyszerei szerek és anyagok tekintetében. Közlekedési eszközeink fejlettsége, — a magasabb kategóriájú kocsz és szén kivételével — a közönséges szén és fának olcsó volta az ipar fejlesztésének mind megannyi biztosítékait rejtik magukban.

Iparfejlesztésünk előfeltételeiképp harmadsorban a hitel kielégítő és olcsó voltát s negyedsorban a termelés olcsóvá tételét említem fel.

Ezek tekintetében pénzintézeteinkre hárul a feladat a hitel nyújtása és közvetítése, kormányunkra pedig a termelés olcsóvá tétele tekintetében vagy közönségünkre s különösen annak módosabb osztályaira pedig nemcsak az erkölcsi, hanem az anyagi érdeklődés és az iparvállalatokban való részvétel tekintetében.

A helyes iparfejlesztés egyik előfeltétele volna, hogy a termelésnél fogyasztási adó alá vont cikkekre nézve a teljes elkülönítés mondassék ki.

Erre indít először az a gazdasági indok, hogy az állam részére biztosított fogyasztási adón kívül magunknak a cikkeknek előállításai is teljesen biztosítassék a hazai termelésnek. Erre indít másodszor az a politikai indok, hogy kevesbbitessenek az Ausztriával való érintkezésben azok a surlódási pontok, amelyek folytonos tárgyalásokat tesznek szükségessé. A legutóbbi 30 esztendőben folytatott tárgyalásoknak tulajdonképpen része nem a vámtörvények, hanem mondantham négyötöd részben a fogyasztási adókra esett.

Nagy gazdasági és politikai érdekek fűződnek egy nagy gazdasági területnek s ebből folyólag a vámközségnek fenntartásához de a gazdasági egyetemes szempontjából közömbös, hogy elkülönítetnek-e a fogyasztási adók, politikai szempontból pedig kifelé is, befelé is csak előnyös lehet, ha a folytonos surlódásokkal járó érintkezési pontok kevesbbitenek. De az elkülönítés mellett sőt harmadszor az a pénzügyi indok is, hogy jövedelmeink fokozhatása végett szabad kezünk legyen ezeknek az adóknak kibaszálásában.

A vámtarifát illetőleg eivben ellenezni kell általában az igazi vámközség elérését, mert mai autonóm vámtarifánk már ugy is jelentékeny emelést foglal magában, ha a mai szerződéses vámmértékkeléséről eltekintünk. Az osztrák ipar a szerződéses által mérsékelt kisebb vámtételek mellett fejlődött nagygyá, ezek tehát elegendő védelmet nyújtanak részére s ez a védelem még növekszik, ha a szerződéses vámtételeknek magasabb autonóm tarifátelek vétetnek kiindulási alapul. Elhibázott és gazdasági érdekeinket teljesen sértő volna tehát, ha akár retorzióként, akár mezőgazdasági vámjaink emelésének kompenzációjaként az ipari vámközségbe becsatloznánk.

Az 1898. évi vámanekelt alkalmával agrár vámjaink tekintetében oda nyilatkozom, hogy autonóm vámtételeinket — tehát nem az oláh és szerb szerződés által mérsékelt vámtételeket — nagyjában kielégítőnek tartom, s nézetem ma is az, hogy agrár vámjaink emelése által semmivel sem fogjuk jobban elérni azt az első célt hogy a belpiacot gazdasági terményeink részére biztosítsuk, hanem igen könnyen veszélyeztetjük azt a másik talán nagyobb jelentőségű célt, hogy külföldi piacokat szerezheszünk.

De értsük meg egymást, nem az agrár vámközség elérésében magában látom én a veszedelmet, hanem látom abban, hogy ezért kompenzációképpen az ipari vámközséget.

Az intensívebb mezőgazdaság s a birtok megszerzési politika mellett az ipari nagybörmű fejlesztés

tését jelöltem meg, mint gazdasági fejlődésünk irányát s ha csak érdekeink sérelme nélkül lehetséges, mégis a közös vámtérület mellett nyilatkozom. Emellett foglaltam állást, mert sokban igen sokban nélkülözük az önálló gazdaság előfeltételeit, e mellett mert a legbiztosabbnak kinálkozó tényezőkkel vélem közgazdasági érdekeinket megvándónak s mert jól tudom, hogy gazdasági helyzetünknek gyenge szervezete nem bírja meg a kísérletezéseket.

Bármennyire kívánatos az azonban, hogy véget vessünk, még pedig ne időre-órára, hanem hosszabb időre annak a bizonytalanságnak, melybe vámszerződéseink kétséges volta jutattott nem ebben a nemcsak tőlünk függő körülményben, hanem abban rejlik kulcsa a gazdasági kibontakozásnak, hogy együttes, harmonikus működésben koncentrálni tudjuk és közgazdasági erőnk a közérdeknek, az ipari közérdeknek megfelelőleg tudjuk-e támogatni közgazdaságunk kereteit, határozottan és következetesen irányítani erő-kijelítésünket s mindenekelőtt upból felkelteni és melegen tartani a munkások sikerébe vetett bizodalmat. Mert a népek gazdasági jólétében, ha helyesen választják meg utójukat, habár nem is minden, de legtöbb függ attól az önbizalomtól, melyvel kitűzött céljaik felé törekcsenek, ily önbizalom mellett a helyesen megválasztott uton találkoznak nehézségekkel, de nem kellend arról visszatérniök.

Zugó éjlenzés közt fejezte be *Welterle* Sándor felolvasását, amelyért *Weisz* Berthold alelnök mondott köszönetet.

KÜLFÖLD.

A Filippini szigetek eladók. Az amerikai Unio tábornokai mindmáig nem bírták legyűrni a függetlenségüket feltéve őröz filippinokait. Rengeteg pénzt csepekölt Amerika a szabadságharc leverésére; de az ezer szigetek még mindig csak elenyésző csekély részét mondhatja pacifikáltaknak. A háború ezeken a szigetekeken még évtizedekig is eltarthat s az amerikaiaknak nincs kedvük továbbra is pénzt ölni egy vállalkozásba, amely sohasem téríti meg e pénz kamatait. Londoni diplomáciai körökben azt az érdekes hírt kolportálják, hogy az Egyesült-Államok kormánya el szándékozik adni, vagy esetleg más birtokért kicserélni a *Filippini-szigeteket*. Az amerikai lapoknak azon cikkei, amelyekben arról panaszkodnak, hogy a pacifikálás lehetetlen, állítolag arra valók, hogy a lakosságot előkészítsék a kormány terveinek keresztülvitelére.

Angol tengernagy mint kínai instruktor. Londonból táviratozzák: A Standardnak jelentik Tiencimből, hogy egy ott közzétett császári rendelet utasítja *Je* tengernagyot, hogy Csifuban tengerészeti iskolát állítson és az iskola instruktorául *Charles Beresford* tengernagyot alkalmazza.

Bosnyák kivándorlók nyomora Törökországban. Egy Konstantinápolyban élő bosnyák muzulmán notabilitás szomorú leleplezéseket közöl a *Magyar Nemzet* mai számában. Megírja, hogy azok a bosnyák muzulmánok, akik Boszniából Törökországba vándoroltak, a leggyászosabb nyomorba jutottak s most már szivesen térnének vissza régi hazájukba, ha tehetnék. A török kormány a bosnyák kivándorlóknak egy részét a török fővárosban telepitette le. Ezek nagy nyomorúságban sanylódnak, a legszigorubb rendőri fellügyelet alatt állanak és a hatóságnak nem tetsző legelső mozdulatra Kis-Ázsiába expedálódnak. Ott kezdődik azután az igazi mártíromság. A bosnyák muzulmán-családok rongyba burkolva, meztelb, étlenszoman, folytonos rémület között csapatostul vándorolnak egyik kis-ázsiai községből a másikba, Brussa, Angora, Szivri-Hisszar, stb. környékén és sehol sem tudnak otthont találni.

Angorában néhány héttel ezelőtt 150 bosnyák család kért engedélyt a kajmakámától a hazatérésre. Nem kapván meg az engedélyt, mindanyian gyalog meztelb Izmitbe mentek, hogy onnan hazaszökjenek. A kajmakám azonban összelogdosztatta és visszavittette őket Angorába. Egy kereskedő beszéli, hogy Brusszában találkozott néhány bosnyák családdal, amelyek különböző városokból jöttek ottan össze; valamennyien nagyon panaszkodtak rossz sorsuk miatt, siratták elhagyott hazájukat és esküdöztek, hogy nincsen egyéb kivánságuk, mint hogy visszakerüljenek Bosnyákországba. A török lakosság egészen részvéten a bosnyákok iránt, semmivel sem segíti, sőt utálja őket, mert a *muhadzsir* (kivándorló), Konstantinápolyban és a vilajetekben egyaránt valami megvetésemelőt jelent.

Csokics Hafiz eieudi, az Angorában letelepített bosnyákok mutítja, az összes bosnyák notabilitásokkal egyetemben kérvényt intézett a padisahhoz, hogy szüntesse meg a bosnyák muzulmánok további kivándorlását. A szultán akképpen rendelkezett, hogy több bosnyák-hercegovinai kivándorló Törökországba ne becsatlassék és az eddigi segély a kivándorlók részére többé ki ne utalványoztassék.

Békétárgyalások.

Köln, január 30.

Krüger környezetéből érkezö hírek megerősítik, hogy a boerok európai képviselőit *mód nélkül meglepte Balfour beszéde* s hogy ezek a képviselők tegnap semmit sem tudtak e beszéd tartalmáról. *Az európai boerok eivben kijelentik, hogy hajlandók a békeről tárgyalni s egyelőre legalább jegyzészetet kötni*, ha előbb lehetővé teszik nekik, hogy a délafrikai boer vezérekkel megegyezésre jussanak. Az itteni boer képviselő suly vetnek annak a megállapítására, hogy most sem 6k adtak okot a békehírek terjesztésére; hálásan elismerik ugyan a németalföldi kormánynek a béke helyreállítása érdekében kifejtett tevékenységét, de határozottan visszautasítják azt a fóltevést, hogy a boerok függetlenségök feladásával békéért könyörögjenek. Holnap fog eldőlni, vajjon az angol kormány megengedi-e, hogy az európai boerok a délafrikai boer vezérekkel táviratilag közvetlenül érintkezzenek.

Brüsszel, január 30.

Az itt lévő boer vezérek a németalföldi kormánynek a béke érdekében tett lépéseit *teljeséggel kildás nélkül valóknak mondják*.

Páris, január 30.

Leyds ügyvivő a következőket jelentette ki egy újságrónak: A boerok nem kérték a németalföldi kormányt, hogy a békét közvetítse, de sohasem szüntünk meg a németalföldi kormányt, valamint minden más kormányt is arra kérni, hogy *találják ki a közbe lépés módját s vessenek véget ennek a borzalmas háborúnak*. A németalföldi kormány nemes kezdeésért örök hálaunkra tarthat számot. Nem tudom, mit szól majd Anglia a németalföldi kormány akciójához, de mi sohasem szüntünk meg kijelenteni, hogy szívünkbeli óhajjuk a ránk erőszakolt háboru végét.

London, január 30.

A *Daily Mail*nek Hágából teljesen megbízható forrásból részleteket közölnek a németalföldi kormány jegyzékéből. Ezt a jegyzéket a németalföldi külügyminiszter küldte *Landsdowne* márkának. A németalföldi kormány azt az óhaját fejezi ki, hogy a kegyetlen háborúnak valahára véget vessenek s e végböl *fölajánlja szolgálatait*. A németalföldi kormány bizottságot akar kinevezni, amely el fog menni Dél-Atrikába, ahol *Kitchener* biztos kíséretével *fil fogja keresni a boer tábornokokat*, akiknek meg fogja magyarázni a helyzetet s *fil fogja őket világoztatni, hogy európai intervenció abszolote ki van zárva. Az angol kormány, amelynek tagjai tegnap többször ültek össze tanácskozássra, már érintkezésbe lépett Kitchenerrel*, akinek válasza hír szerint már meg is érkezett.

Hága, január 30.

A németalföldi jegyzék azt a kérdést foglalja magában, hogy Anglia mily fölteleleket alatt volna hajlandó a békét megkötni. Anglia választól függ, hogy *Vilma királynő a békekötvetésben a kezdeményezést elvállalja-e*. A németalföldi miniszterelnök Londonban hosszú értekezletet folytatott *Rosebery* lorddal, aki ezután *Edvárd* királlyal értekezett. Itt attól félnek, hogy a föltelelek nagyon kemények lesznek.

Páris, január 30.

Itteni diplomáciai körökben, amelyek jól ismerik a németalföldi kormány intencióit, ugy tartják, hogy *Kuyper* németalföldi miniszterelnök azon fáradozik, hogy Anglia és a boerok között a béke megkötésére vonatkozó ellentéteket eloszlassa. A hollandiai kormány békejavaslatában olyan ajánlatot tett Angliának, hogy a *délafrikai körtársaság* angol protektorátus alá kerüljenek. Hollandiában lévő boer vezérek állítolag eivben beleegyeztek a németalföldi kormány közbenjárásába, de anélkül, hogy annak részleteit hozzájárultak volna. De még mielőtt megindulnának a békétárgyalások, az angol kormánynek vissza kell hívnia *Münert*, akinek a boerok iránt táplált ellenszenva közismeretes. A boer vezérek formálisan semmiféle misszióra sem kérték föl a hollandus kormányt, de szükségesnek tartották nyiltan bebizonyítani, hogy nincsenek a béke ellen és ezért *Kuyper* közbenjárását helyeslik.

London, január 30.

A Reuter-ügynökség közlése szerint a németalföldi kormány nem tett bekegyajlatokat, hanem bizonyos tanácsokat adott a brit kormánynek a háboru befejezésére szolgáló eszközökre és módokra nézve. Még kétségesnek tartják, hogy a németalföldi kormány lépései eredményre vezetnek-e, míg a hadviselő boerok maguk nem tesznek olyan lépést, amelyből kitünik, hogy békétárgyalásokba akarnak bocsátkozni. Ezen az uton mindenesetre lehetséges, hogy javaslatokat elfogadnak.

Brüsszel, január 30.

Illetékes helyről jelentik, hogy az angol kormány hajlandó az európai boer küldöttséggel, mint a boerok meghatalmasott képviselőivel tárgyalni s ez a

küldetésig is kijelentette, hogy hajlandó a tárgyalást megkezdeni, ha az angol kormány megengedi neki, hogy a dél-afrikai boer vezérekkel távirati összeköttetésbe lépjen. *Leyds* ügyvivőnek párisi utazása és az a kerülő, amelyet *Kuyper* német-alföldi miniszterelnök Londonba menet Párison át tett, arra a föltételre ad okot, hogy a francia kormány támogatásáról biztosította a németalföldi kormányt.

London, január 30.

A *Westminster Gazette* legújabb számában rámutat arra, hogy a dél-afrikai helyzet korántsem olyan kedvező, amint némelyek hiszik. A terület, amelyet még nem foglaltunk el, írja a nevezett újság, még mindig igen nagy és egyre újabb veszélyekről érkezik hír. *Brodrick* három hónappal ezelőtt azt mondotta, hogy még tízezer boer van fegyverben, akinek száma egyre csökken. De ez a föltétel valótlannak bizonyult, mert a boerok a Fokföldről egyre újabb segítséget kapnak. Az őrház-rendszer hadseregünknek egyre nagyobb százlékát foglalja le. A Fokföldről az elmúlt héten érkezett magánjelentések egyáltalában nem alkalmasak arra, hogy az aggodókat megnyugtassák. Így a városi helyőrségek elfogása, amelyekről hivatalos jelentésekben szó sincs, igen aggodalmas szimptoma. Ha a hadiállapot a Fokföldön nem tudjuk megszüntetni, nincs remény arra, hogy a háború egyhamar véget érjen.

London, január 30.

Az alsóházban *Balfour*, a kincstár első lordja egy kérdésre kijelentette, hogy nem mondhatja meg, mikor teszik le a ház asztalára a németalföldi kormány közlésére vonatkozó irományokat. Azt hiszi, hogy a németalföldi kormány csak holnap kapja meg Anglia válaszára. Ezért nem lehetséges az erre vonatkozó iratokat még ezen a héten előterjeszteni. Reméli azonban, hogy ez legrövidebb idő alatt megtörténhetik. *Balfour* hozzátette, hogy az ezen ügyre vonatkozólag neki tulajdonított beszélgetés, melyet egy esti lap között, kohlomány.

Páris, január 30.

Mint a *Temps* Hágából jelenti, *Kuyper* miniszterelnök angliai utazásának az volt a célja, hogy Anglia beleegyezésével előkészítse a tárgyalások talaját. *Kuypernek* ezt a lépését néhány más kormány támogatta.

HIREK.

Budapest, január 30.

BUDAPESTI NAPLÓ. Január 31-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. *Kasy* József kormánybiztos — mint *Ungvári* táviratozzák — ma odaérkezett, hogy a felvidéket beutazza.

— Rudolf királyi emlékezete. Ma tizenhárom esztendeje történt a mayerlingi katasztrófa, de a magyar nép e hosszú idő alatt sem tudta elfeledni a boldogult *Rudolf* királyt. Ezt a szomorú évfordulót minden esztendőben kegyelettel szokták megünnepelni az országban. Ma délelőtt a budavári királyi palota Szent István-kápolnájában gyászmise volt. Fekete lepellel borították be a templom belsejét, a főoltár oszlopát a trónörökös címerével díszítették föl. A szónok misét *Kanter* Károly apátplébános mondta. A kápolnában megjelentek: gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy, *Galle* várkapitány, az udvarnagyi hivatal és a várkapitányság tisztviselői és az udvari cselédség. — *Bécs*ből táviratozzák, hogy a király ma reggel megjelent a kapucinusok sirbörtájában, esendősen imádkozott néhai *Rudolf* trónörökös és *Erzsébet* királyné koporsójánál, azután visszatért a *Bur*gba. *Lajos* Viktor főherceg, a *kumberlandi* herceg és az első ulánus-ezred is megkoszorúta *Rudolf* trónörökös koporsóját, azonkívül a német nagykövetség egyik tagja a német császár nevében. Délelőtt a kapucinusok templomában gyászmise volt a trónörökösért — *Prága*ban, mint onnan jelentik a *Hradsin* várkapitánájában gyászmise volt ma reggel néhai *Rudolf* trónörökös lelkeüdvéért.

— Miksa császár hadsége meghalt. *Szerajevó*ból jelentik, hogy *Pirz* Ferenc számtanácos volt gárda őrnagy. *Miksa* mezőköi császár volt hadsége tegnap ott 63 éves korában meghalt. *Pirz* kedves embere volt a császárnak, aki többször kiutazott és Mexikóba is elvitte magával. Queretaronál *Miksa* császárral egyetemben őt is elölték a felkelők s halálra ítélték. *Porferio* *Diaz* emőik utóbb vitézségére és igazságára való tekintettel megkegyelmezett neki, mire *Pirz* visszatért Ausztriába és állami szolgálatba lépett.

— Udvari bál a királyi palotában. Február 11-ikén udvari bál lesz a budavári királyi palotában. *Mária* *Josefa* főhercegnő asszony logia ott azokat az udvarkepes hölgyeknek és leányoknak bemutatását fogadni, kik az udvarnál még nincsenek bemutatva. E bemutatásra gróf *Andrássy* Aladárné szül. *Wenckheim* báróné palotabölgynél lehet jelentkezni hétfőn, február 8-ikán és kedden, február 4-ikén délután 3 és 6 óra között *Andrássy*-ut 59. számú palotájában. A személyes megjelenésben való akadályoztatás esetén az említett hölgyek ugyanott jelentkezhetnek írásban vagy táviratilag is budapesti szállásának bejelentése mellett.

— Ebéd a hadtestparancsnoknál. *Herceg* *Lobkowitz* *Rudolf* hadtestparancsnok és neje ma este ebédet adtak, amelyre hivatalosok voltak: gróf *Csáky* *Albin* a főrendiház és gróf *Apponyi* *Albert* a képviselőház emőke, báró *Kemény* *Kálmán* és *Ernst* *Kelen*, a főrendiház és *Tallán* *Béla* és *Daniel* *Gábor*, a képviselőház alelnökei, *Günner* *Gyula*, *Zsitvinszky* *Mihály*, *Gränzenstein* *Béla* és dr. *Nagy* *Ferenc* államtitkárok, *Ghyecz* *Béla* altábornagy, *Potiorek* *Oszkár* és lovag *Albach* *Gyula* vezérőrnagyok, *Jókai* *Mór* főrendiházi tag, dr. *Falk* *Miksa*, *Miklós* *Ödön*, *Horváth* *Nándor*, dr. *Münnich* *Aurél*, *Dókus* *Ernő*, *Szerb* *György* és *Bolgar* *Ferenc*.

— Dr. Rainer főherceg. A bécsi egyetem bölcsészeti kara elhatározta, hogy *Rainer* főherceget aranylakodalmi alkalmából a tudomány körül szerzett kiváló érdemei elismerésül a bölcsész-tudományok díszdoktorává avatja. Az egyetemi tanács megerősítette a határozatot.

— Hegedűs miniszter adományára. *Hegedűs* *Sándor* kereskedelmi miniszter az erzsébetfalvai evangélikus templom építési alapja javára éves koronát adományozott. A minap gróf *Széchenyi* *Gyula* 6 fel-sége személye körüli miniszter küldött adományt a kegyeletes céra.

— Tibád Antal beteg. *Tibád* *Antal* közigazgatási bíró, volt belügyi államtitkár súlyos beteg: ma reggel a Császár-fürdőben lévő lakásán szélütés érte. Mikor reggel a pincér a szobájába ment, hogy felkötse, a hatvanéves öreg urat eszméletlenül találta ágyában. Azonnal a beteghez hívták dr. *Fischert*, a fürdő orvosát, aki megállapította, hogy *Tibád* *Antal* jobboldali szélütés érte. Dr. *Fischer* ápolja a beteget, akinek állapota még délután is válságos volt.

— A főváros temet. A *Concordia*-malom égése alkalmával a zsaratnok-tengerbe zuhant két tüzoltó s ez a szomorú eset, a hátramaradt özevgy és árvák sorsa újra aktualissá tette azt a régi és ez ideig mindhiába feszegetett kérdést, hogy miért bának a főváros olyan nagyon mostohán a tüzoltóival. Hogy mennyire mostohán, arról bőven szólottunk s a szegény, mostoha elbánásban részesülő tüzoltók dolga általános részvétellel találkozott egy a sajtóban, mint a közönség körében. Arról azonban még nem hallottunk, hogy visszhangra talált volna a városi hatóságban. S ha csak kívülről meg nem indul valami erős akció ezeknek a szegény embereknek az érdekében, aligha lesz alkalomunk fővárosi hivatalos részvétellel találkozni ebben a dologban. Ma már alkalma lett volna a tanácsnak arra, hogy jelét adja valami olyas igyekezetnek, amit a tüzoltók javára megindítana, ha kedve volna rá. E helyett azonban egyszerűen fohatalmazta a főparancsnokot, hogy a két áldozatot — ha ugyan megtalálhatók az iszonyú tűz után maradt hamuban — a főváros költségén temetheti el. Ez így bizony kissé szárazon van mondva. Az egyik tüzoltónak felesége és gyermekei maradtak. Az teljességgel nem érdekli a tanácsot, hogy azokkal mi lesz...

— A király embere. Érdekes ember, *Karl Hesselschwerdt*, aki nevezetes szerepet játszott II. *Lajos* bajor király életének végső idejében, halt meg Münchenben hatvanöt éves korában. A bajor minisztereknek az ő közbenjárásával kellett végül érintkeznie a királlyal, az ő kezeirésével kerültek ki a királynak végül már nagyon különös rendeletei. Amikor az államtanács *Neuschwanstein*ban megjelent, hogy megszűnjék, *Hesselschwerdt*nek a király parancsára ki kellett volna szurnia a „főáru” szemét, hogy aztán megbörtöndözze őket. Ezt természetesen nem tette meg, hanem rangjukhoz mérten ellátva őket, jelentette a királynak:

— Végeztem velük!

A királynak nagy bizalma volt a népből származott, s náinál csak néhány évvel idősebb férfiu iránt. A nép előtt azonban nem volt valami nagy kegyben, amit az udvari emberek is tudtak a nagyon zokon vették, ha véletlenül meghallották az utón a gonyos megjegyzést:

— Ni, ott megy egy *Hesselschwerdt*!

Az egykor hatalmas ember utóbb nagy feledékenységbe merült.

— Tanulmányt. *Pirkner* *János* miniszteri osztálytanácsos országos állattenyésztési főidőgyűlést, *Darányi* főidőmivelésügyi miniszter megbízásából a jövő héten hosszabb ideig tartó tanulmányutra indul Oroszországba, ahol a mezőgazdasági és állattenyésztési viszonyokról gyűjt tapasztalatokat.

— Hogyan őrizteti Menelik a telefont? *Abesszinia* királya roppantul szereti az európai tudomány legújabb praktikus vívmányait és őt természet plántálja át azokat hegyesvölgyes országába. Ami nem megy a legkönnyebben, mert *Abesszinia*ban *Menelik*en kívül mindenki más meglehetősen ellenszenvel nézi ezt az importot. *Menelik* már megtanult a *Kodak*-géppel bálni, európai stílusú palotát építtetett, európai ágyukat használ, apró léghajókban gyönyörködik s most legújabbban rendszeresítette országában a telefon intézményét is. Fővárosát telefon utján összeköttetésbe hozta az összes valamire való *abessziniai* városokkal s most előszörval diktálja utmutatásait az alantás uraknak. A telefonról messzi, lakatlan, olykor csak község bandáktól látogatott vidékeken megyen által, ahol bizony senki sem őrizi a vékony levegőbeli zónát. A telefon iránt érthető okokból ellenszenvel viselhetnek az ország összes csirkefogói s nem egyszer megesett, hogy *Menelik* szép drójtait egyszerűen elnyiszalták. Az egész európai import nem ért egy krajcárt sem. A nagy népus tehát drákói rendeletet tett közzé: *vágassék le mindazoknak a keze*, akik a telefondrótot megromlaltják. A parancs e napokban telefonon ment széjjel az országban. Az bizonyos, hogy így még drótot nem őriztek.

— Mr. Schwab. *London*ból írják nekünk, hogy egy előkelő angol pénzügyi szaklap szerint *Mr. Schwab*, az amerikai acélkirály nem csupán szórakozás céljából járt Európában így például biztos forrásból nyert értesülést van arról, hogy *Berlinben* *Enkl* *Donnermarkt* gyárigazgatóval eredményesen tárgyalt egy a vas- és acélipar körébe vágó üzlet megkötéséről. Az angol szaklap azt is megemlíti, hogy az acélkirály berlini tartózkodása alatt ebédre volt hivatalos a gyárigazgatóhoz, kinek ugyanakkor vendége volt még *Bismarck* *Herbert* herceg, gróf *Waldersee* tábornagy és *Szögyény-Marich* nagykövét.

— A párisi szaktudósító. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a kereskedelmi miniszter dr. *Náday* *Aladár* miniszteri titkár *Franciaország* területére *Páris* állomás helyi ideiglenes megbízással szaktudósítónak küldötte ki. Dr. *Náday* *Aladár* már évek óta teljesít külföldön szolgálatot. Négy éve a brüsszeli kiállításán a magyar osztály kormánybiztosá volt, 1900-ban pedig a párisi kiállítás magyar osztályának volt egyik fő-tisztviselője.

— Garibaldi-szobor Párisban. Amióta az olasz-francia entente megvalósult, a párisi olasz-francia egyesület is életjel ad magáról s mindenekelett nagyszabású akciót kezd. Gyűlést indít, hogy a párisi place d'Ilen szobrot emeljen *Garibaldi*nak. A közsegítanácsnál már engedélyt is kért az egyesület a gyűlésre.

— Jótékonyág az iskolában. Nemes szívre valló kezdeményezésről szól az alábbi leánykézből eredő levél:

A múlt napokban olvastam, hogy az ingyentej- és kenyérkiosztó-vállalattól a közönség újabban megvonta segélyét. Szerénytelenség ugyan, hogy én fiatal leány merek tenaccsal lépni önök elé, mikor annyi értelmes, okos férfi intézi a jótékony vállalkozás ügyét, de mégis megpróbálkozom s ha nem is lesz eredménye kérelmemnek, legalább nem teszek magamnak szemrehányást, hogy tervemet nem közöltem önökkel.

Tervem az volna, hogy az iskolák, de különösen a leányiskolák falára kellene egyet-egyet azok közül a gyűjtődobozok közül alkalmazni, a amelyekbe pénz és cukor lehet dobni. Mert hány fiatal leány dobná szívesen mindennap valami csekély összeget a szelencébe, ha az előtte volna. Sokan vannak, akik oly összeget nem képesek egyszerre adni, amelyet érdemes volna bekiédeni, ellenben egy-két krajcárt alkalmadán készséggel áldoznának. Hogy a gyűjtő-dobozokkal szép eredményt érnek el, azt tapasztalásból merem állítani, mert ha az iskolák kapu előtt koldus ül, egy lányka sem megy el előtte, kinél pénz van, hogy egy-két krajcárt ne adna neki.

Higgyék meg, hogy ez a humánus vállalat biztos támaszt nyerne a fiatal leányokban s még hálásak is leszünk érte, ha alkalmat adnak nekünk, hogy tehetőségünk szerint a közöhozz járulhatunk.

Ha szerkesztő ur tervemet érdemesnek találja arra, úgy kérem, legyen szives közölni az illető urakkal s emlékeztessen meg első sorban a Nőképző Egyesület zöldia-utcai intézetéről, amelynek én is növendéke vagyok.

Mély tisztelettel:

Egy képződés.

— A párisi magyar egyület feloszlataj. *Páris*ból jelentik, hogy az osztrák-magyar nagykövét a magyar kormány hozzájárulásával zár alá vétette a párisi magyar egyület vagyonát és helyiségét s a napokban már fel fogja oszlatni az egyület. Erre az erőlyes fellépésre az egyület legutóbbi közgyűlésén lelőlyt botrány adott okot.

— A kis kalandorok. A szolnai állami reáliskola nyolc diákja holmi apró csínyek elkövetése után összebeszélte, hogy világgá indálnak munkát keresni, *Gyalog* *Turóc*kismártonba mentek, ahonnan vasuton akarták utjokat folytatni. *Rutlán* azonban a nyomozó csendőrök rájuk akadtak és hazakisérték a kis kalandorokat.

— **Korea adója.** A pénzügyminiszter sehogyan sines megelégedve azzal a lassúsággal, amivel becamognak az adók az állampénztárba. Nem csak hátralékos adófizetők vannak, hanem természetesen hátralékos kollektorok is, akik mindenféle kifogásokkal igyekeznek kibújni az alól a vad alól, hogy nem elég energikusan huzzák le a nép hátáról a bőrt — adóba. Rossz termés, pangás az üzleti világban és egyéb számadatokkal hozakodnak elő. A miniszter tehát elhatározta, hogy energikusan lép föl s az az ugynevezett kerületi főnök, aki hátralékban van az állampénztárral szemben, keservesen meglakol a hanyagságáért. Mivelhogy a maga szakállára még se fíthet nyélbe olyan reformokat, amilyenről itt is szó lesz, elment az uralkodójához és azt az előterjesztést tette neki, hogy fogassa el mindazokat a kerületi főnököket, akik hátralékosak. Azoknak pedig, akik tízezer dollárnál nagyobb summával tartoznak, szó nélkül ütesse le a fejét. Az uralkodó gondolkodott kissé a dolgon, de miután maga is meggyőződött arról, hogy a pénz behajtásának ez az egy módja alkalmas arra, hogy hiány nélkül befolyjanak az adók, elfogadta zseniális pénzügyminisztere előterjesztését. Azóta özőnével zuhog be az állampénztárba a dollár. Némely adószedő úgy elvesztette a fejét már is, hogy több pénzt küld be, mint amennyivel tartozik s ilyen teli kasszája még sohasem volt — Koreának. Tudniillik, ott történt meg az eset.

— **Vége az obstrukciónak.** A Mecklenburger Nachrichten azt írja, hogy Bülów olyan javaslatot akar beterjeszteni a birodalomgyűlés elé, amely alapján elerjé venni az ülések kibeszélésének. E szerint olyanformán módosulnának a házszabályok, hogy minden képviselő csak husz percig beszélhet. Az alatt elég okos dolgot lehet mondani, az ostobaságok számára ez is sok. A mecklenburgi laposka aligha nem esiette a dolgát. Ennek a javaslatnak igen nagy lenne az ellenzéke minden párton.

— **A lakásfelmondás szabályozása.** Ploss Sándor igazságügyminiszter tegnap terjesztette be a törvényhozásnak az új perrendtartási javaslatot. Ebből a javaslatból, mint a közönséget közvetlenül érdeklő részt, ismertetni kívánjuk a lakás és más bérelt helyiség felmondására vonatkozó eljárást.

Az új perrendtartás szerinti felmondást úgy a bérlő, mint a bérbeadó részéről annál a járásbírósnál kell beadni, amek nek területén a bérelt helyiség van. A fővárosi szabályrendeletben meghatározott felmondási határidő lejárta után előterjesztett felmondást a bíróság kereken visszautasítja. Szóval és irásban lehet előterjeszteni a felmondási kérelmet. Ha irásban terjesztik elő, akkor a felmondásnak a törvényjavaslat 623. szakaszában meghatározott formája van, melynek ha a két példányban és egy lezeltelt beadott felmondási kérvény meg nem felel azt visszautasítják, mert a hiányt nem engedik pótolni később. Ezeknek a pereknek ugyanis igen gyorsan kell menniök. E végből a felmondási kérvény egyik példányát, vagy azt a bírósági jegyzőkönyvet, melybe a szóbeli felmondást íróvették, azzal a figyelemzetéssel közlik az ellenféllel, hogy ha a felmondást nem tartja törvényesnek és az ellen kifogása van, azt a felmondás kézbesítésétől számítandó 8 nap alatt a felmondást köllő bíróságnál terjeszse elő. Ha ezt nem teszi, úgy azt tartják róla, hogy a felmondás ellen nincs kifogása és így a bíróságnál tett felmondás végrehajtható lesz. A bérlő kivonulhat a bérbeadó kiürítései a lakást. Ebben a felmondást köllő végzésben a bíróság pontosan megjelöli azt a napot, amelyen a kiköltözést meg kell kezdeni. A felmondást csak az illetékes járásbírószék székhelyén, vagy kerületében lehet kézbesíteni. A kézbesítés a felmondást szenvedő fél részére annak a személynek kezébe is történhetik, aki a bérlet tárgyának kezelésével vagy őrzésével van megbízva. Így, ha a házúr nem lakik Budapesten, úgy a házeliügylőnek lehet kézbesíteni a felmondást. Ha a kézbesítés ily módon nem eszközölhető, a bíróság által kinevezett ügygondnoknak kezébe kézbesítik a felmondást, azt a felet pedig, aki ellen a felmondás intézve van, lakhelyére címzett ajánlott levélben posta útján értesítik a felmondásról. A felmondás ellen a kifogást irásban lehet beadni vagy szóval jegyzőkönyvbe mondani 8 nap alatt. Ha később adják be a kifogást, ezt elutasítják és erre nézve igazolásnak többé helye nincs. Ha a kifogás nem késett el, a bíróság a per felvitelére és tárgyalására hivatalból határozatot tesz ki. A tárgyalás csak a körül torog, hogy érvényes-e a felmondás. Ezzel a tárgyalással is annyira sietnek, hogy a bíróság visszautasít oly bizonyítást, amely 8 nap alatt be nem fejezhető. A marasztaló ítélet, a jogerőre emelkedésre való tekintet nélkül, végrehajthatóan nyilvánítandó. Bármelyik fél kérheti a végrehajtást. Ha valaki a tárgyaláson nem jelenik meg, az ítélet végrehajtását elmaradással nem lehet megakadályozni. De az elmaradtól 8 nap alatt igazolással élhet. A felebbezés ideje is igen rövid, csak 8 nap. A felebbezési bíróság ítélete ellen aztán további appelláció nincs. Nem lehet sem reviziót, sem perújítást kérni. Királyi közjegyző után is lehet felmondani, aki abban a kerületben lakik. Másból lakó közjegyző után azonban nem lehet, de a kifogást akkor is a járásbírósnál kell beadni 8 nap alatt. Ez az eljárás igen köze áll ahhoz, mely Pest városának 1868-iki lakbérleti szabályában foglaltatik és amely a gyakorlatban igen üdvösnök bizonyult, épp ezért ezt az eljárást most az egyöntetűséggel végezt ki akarják terjeszteni az egész országra.

— **13.482 rendjel — egy év alatt.** A tavalyi év Poroszországban a kitüntetések esztendeje volt. Körülbelül ezer rendjelet osztottak szét abból az alkalomból, hogy a porosz királyság megérte kétszáz esztendősi jubileumát. A tiszbit pedig minden különös alkalom nélkül éppen csak odaadták annak, akinek jól esik. Tehát több mint tizenkétezer rendjel egy esztendő alatt tisztán csak az emberi hiúság legyezgetésére. Ebben a numerusban nincs benne tudniillik azoknak az érmeinek a summája, amelyekkel a Khinából hazakerző katonákat tüntették ki. Nincsenek benne azok a kitüntetések, oklevelek se, amelyek nem nem járnak rendjellel. — Szóval! — a német császár még abban is érti a dolgot, hogy hogyan szerezzen magának barátot tizezerszámra.

— **Elfogott gyilkos.** A bécsi rendőrség napokkal ezelőtt széleskörű nyomozást indított annak a tettesnek a kézrekerítése végett, aki a nagy port felvert Kessler-féle gyilkosságot állati kegyetlenséggel elkövette. Eddig azonban minden erőfeszítés hiábavaló volt, míg végre ma, hosszas és fáradságos nyomozás után, mint bécsi tudósítók jelentik, siker koronázta a fáradozást: a gyilkost elfogták egy Woboril János nevű vasuti fűtő személyében. Woboril polgári családból származik, atyja, aki két évvel ezelőtt halt meg, tanító volt Marában, ahol most a gyilkos édesanyja él s ahova a gyilkosság elkövetés után Woboril elrejtőzött. A rendőrség tegnap tudta meg holléteit s két detektívvel küldött utána, akik Woboril le is tartóztatták. Erdekes, hogy Woboril tizenegy nappal ezelőtt nősült meg (a szeretőjét vette el), és hét nappal az esküvő után követte el a gyilkosságot.

— **Népgyűlés Vázsonyi mellett.** A budapesti demokrata-körök és szervezetek elnökei és megbízottai ma este a terevárosi demokrata-körben értekezletet tartottak a vasárnapi népgyűlés tárgyában. Dr. Polláczek Sándor előterjeszti, hogy a népgyűlés megtartása szükségessé vált, mert a képviselőház elmulasztotta helyrehozni azt a sérelmet, melyet néhány képviselő a szólásszabadság és a képviselői immunitáson ejtett. A népgyűlés idejére és helyére nézve ajánlja, hogy az a Bulyovszky-utcai lovardában vasárnap a kora délutáni órákban tartassék meg. Hangsúlyozza ezután hogy a népgyűlést azért kell 2 és 3 óra között megtartani, hogy idegenek ne csatlakozhassanak a demokraták telölősségére ne garázdálkodhassanak a sötétben. Dr. Tausz Jakab, a Vil kerületi demokrata kör nevében csatlakozik az előterjesztéshez, majd rátér egy esti lapnak arra a hírére, mely azt mondja, hogy a demokraták között egyenletenség uralkodik. Ezt a hírt az értekezlet alaplatannak mondja és a demokraták nevében visszautasítja. Többek hozzászólása után, az értekezlet kimondta, hogy a népgyűlést vasárnap délután 1/3 órakor fogják megtartani a Bulyovszky-utcai lovardában. A népgyűlés előkészítésére a demokrata körök és szervezetek elnökeiből és tisztviselőiből egy 150 tagból álló bizottságot küldtek ki, mely a népgyűlést megartatásáig mindennap délután a demokrata körben értekezletet tart.

A rendőri sajtóiroda a következő közleményt adta ki:

A képviselőház környékén január 25-én lefolyt tüntetés alkalmával egyes lapok tudósításaiban a 100-as számú lovasrendőr ellen az a vad foglalatot, hogy a Múzeum-köruton a tüntetők szétosztalása alkalmával a járdára löllövögaiva: *Le a zsidókkal legyen az bar képviselő* is szavakkal rottott neki a járóelőlekek. Hasonló tartalmú panasz a főkaptánysághoz irásban is beadatván, ezen panasz melékienteként tanu irásbeli nyilatkozata mutatottot be mely szerint nyilatkozat aláírói közt tanusítani a kérdéses vad alapossgát. Ennek következtében a főkaptány a vizsgálatot nyomban elrendelte és az már beejezést is nyert. A vizsgálat során mindenekelőtt az lett megállapitva, hogy a százas számú lovasrendőr a kérdéses alkalommal lovanak betegsége miatt szolgálatot nem teljesített és így nem is volt kivonulva. Bár a panasz egyenesen elene irányult, mégis a nyilatkozat három aláíróját a rendőraktanyába idézték, ahol felszólították, hogy a kérdéses alkalommal a Múzeum-köruton szolgálatot teljesít és velük szembesített 13 lovasrendőr közül jelöljék meg azt a rendőrt aki a vádbeli cselekményt elkövette. Ezen felszólításra a nyilatkozatot aláírt Hochseit Mr foglalkozás nélküli kereskedőség, Klein Armin kereskedőség és Burger Ignác foglalkozás nélküli kereskedőség kiellenítették és jegyzőkönyvbe mondoták, hogy a tüntetésben ugyan résztvettek, de egyáltalán egyik rendőrtől sem hallották a kérdéses szavakat, ök a vádbeli cselekményt bizonyítani egyik rendőrről szemben sem képesek és a kérdéses nyilatkozatot csak felszólításra írták alá; egyuttal beismerik, hogy ök a nyilatkozat aláírásakor félrevezettek.

A rendőrség e kommunikéit dr. Rdes Dezső és dr. Gyenes Lánó a Demokrata-Körben írott jegyzőkönyvekkel megcáfolják. Az egyikben Burger Ignác kijelenti, hogy ö ma a Mosonyi-utcai rendőraktanyában történt kihallgatásakor határozottan ráismert a feljelentett 100-as számú lovasrendőre, aki most a 86-os számtól viselte. Ö (Burger) saját tanubizonyosságát nem cáolta meg és ráógas az, hogy mondotta volna, hogy öt a Demokrata-Körben kitanították.

— **Egy megcsalt kecske története.** Bibi kecske volt a bogati vasuti ör hazánál. Hosszu, selymes szakállá volt Bibinek s két ravasz szeme, melylyel egész nap a vasuti töltést nézte, a körös-körül emelkedő hegyeket. Unalmas élete volt szegénynek s egy darabig a gyorsvonat szép uriaszonyaival kacérkodott, pillanatra föllobbanó szenvedélyeknek élt s Bibi kecske-agyában ostoba szerelmi regények szövődtek az elrohanó vasut szép utasításairól.

Minden állatnak az a végzete, hogy mikor kifundált és megálmódott regényeit a valóság szétzilálja, megelégszik avval a regénnyel, mely éppen kinálkozik. Bibi tehát a vasuti ör hitvesére vetette szemét s egy szomorú napon elhatározta, hogy másnak tejet nem ad, mint csak a vasuti ör hitvesének. Valami bosszút érzett abban, hogy csak ez az asszony zsarolja ki a tejet, akibe a kényszerűség folytán lett szerelmes. Ha a vasuti ör jött, Bibi rugott, földöntötte a sajátát s nem engedte megfejni magát. Az asszony iránt azonban annyi figyelmességet tanusított, mintha a kezes bárányok fajtájából való volna.

S az asszony zsarolt. Minden reggel kirabolta Bibit.

Történt azonban, hogy a vasuti ör hitvese hűtlen lett Bibihez s egy éjjel elfogadta egy gölya látogatását. Másnap reggel Bibi zokogott. Hosszu selyem szakállán végig folyt a megcsalt szerelmes, bánatos könyve s e bánat fejlődési története végre is a bosszu gondolatához vezetett. Bibi elhatározta, hogy most kiéhezteti a tejr szomjas vasuti bakter családot.

Bibi tudniillik abból a józan fölfogásból indult ki, hogy az asszony ilyenkor nem jöhet ki a házból. Beteg. Minden Bibi így okozkodék s legtöbbször helyesen. Ezuttal azonban a logika csalni látszott. Az asszony hűségesen megjelent. A tarka kendő volt a fején, a perkl szoknya s a perkl zubbony a testén. Bibi egy percig csudálkozott, de aztán lehajtottá a fejét...

A sajátába fehéren, habosban a tej s az asszony annyira elmerült a munkába, hogy észre sem vette a gyorsvonat közeledését. Csak akkor ugrott föl, mikor már a vonat ott dübörgött a ház alatt. Kirohant, de már nem adhatta meg a jelzést.

A vizsgálat megindult a hanyag ör ellen s akkor kiderült valami, ami miatt ma, az utolsó fölönvas napján, Bibi öngyilkos gondolatokkal vesződik. A vizsgálat kiderítette, hogy Bibit, a hűtlenül elhagyott, kigunyolt Bibit becsapták s hogy a logika mégis csak örök. Az, aki öt utólszort megfejte, nem az asszony volt, hanem az asszony ruhába öltözött vasuti ör.

— **A F. M. K. E. üdvözlöte.** Thuróczy Vilmos cs. és kir. kamarás, a Felső-Magyarországi Közművelődési Egyesület elnökét, abból az alkalomból, hogy a király a Lipót-renddel tüntette ki, a F. M. K. E. igazgató-választmányja küldöttségleg üdvözlötte Nyitra-ivánkán. Thuróczy Vilmos szivesen fogadta a küldöttséget és dr. Jamis Imre üdvözlő beszédére kijelentette, hogy továbbra is megmarad elnöki állásában, s magyar tajszeretete egész erejével és lelkesedésével fogja szolgálni a magyar közművelődés ügyét. A küldöttség megéljenzte az elnök örvendotes kijelentését.

— **Huszezer koronás alapítvány.** Eperjesről írják: Dessenecffy Pál sárosvármegyei nagybirtos, akinek nevével legutóbb nagy adományai révén sokat emlegettek, uabban ismét nagy alapítványt tett. Január 27-ről, Kapronczáról kelt levelében arról értesítette Rudnay Józsefnét, az Országos Nőképző Egyesület elnökét, hogy az együletnél 20.000 koronás alapítványt tesz családja és utódjai leánygyermekének s ezek kihalta esetén más családok leányai javára. Az alapítólevelet az alapítványi összeggel együtt 1902. július elsején fogja az egyesületnek átadni.

— **Halálozás.** Aranyosi Gyula hirlapíró, a Magyar Távirati Iroda munkatársát súlyos csapás érte. Neje, szül. Spitzer Janka tegnap délután fél egy órakor boldog házasságának tizenötödik évében, rövid betegség után elhunyt. Temetése holnap, pénteken déliótt fél tíz órakor lesz a Kemnitzer-utca 30. szám alatt lévő házból.

Hembach Gyuláné szül. Persa Anna urnó, Hembach Gyulának a központi vásáregesernak föllügylőjének a neje, ma reggel meghalt Budapesten, negyvenegy éves korában. Elhunytát, a férjén kívül négy gyermeke gyászolja. A temetése szombaton délután három órakor lesz, az I. ker. tabáni temető kaplanájából.

— **A bál sikere biztosítva van.** Csertkov, a varsói kormányzó a jövő héten bált ad s nem megijétk, hanem kirendelték erre a mulatságra a lengyel arisztokraciát. Felhívást kaptak a vendégek azzal a megjegyzéssel, hogy az esetleges akadályoztatásnak az oka is azonnal bejelentendő. Nincs kizárva, hogy ha valaki azt jelentette vo na be, hogy beteg, hát a kormányzósg orvososa által gyözödték volna meg arról, hogy igazat beszélt-e. — Így is sokan el akartak azonban maradni, de idejelerán tudomására adták mindenkinek, akit illet, hogy az elmaradásért — büntetés jár. E szerint a bál sikere biztosítva van.

— **Ötven dollár fontonként.** Egy csikagóileány, Miller Erzsébet kissasszony szerelmes volt egy urba. Meg is állapodtak abban, hogy összeházasodnak s a leány abban, a hitben is elégedett, hogy a Henrik ur felesége lesz. Henrik ur azonban meguntta ezt a szerelmet, másikat keresett s az új leányt aztán el is vette. Erzsébet szörnyen busult, iszonyuan busult s végre is bepörölte a hűtlen újut a bíróságnál ötezer dollár kártérítés erejéig. Keresetében elmondta, hogy mióta Henrik ur megházasodott, ő folyton szomorkodik és ebben a mérhetetlen szomorúságban harmoko fontot fogott. Fontonként százhatvan dollárt számít fel, ami csak nem sok? Az esküdtek azonban sokallották a dollárokat és fontonként ötven dollárban állapították meg a kárpótlást.

— **Házasság.** Kemény Dániel cs. és kir. tartalékos hadnagy, a zólyomi hitelbank pénztárnoka jegyet váltott **özvegy Jacobovits Lipótné** leányával, **Bertával** Zólyomban.

Stern Mór kereskedő eljegyezte **Steiner Ilona** kissasszonyt Sopron-Beleden.

— **Székhámos szobafestő.** **Steiner Ádám** szobafestő az Izabella-utca 10-ik számú házában egy hónapos szobát bérelt. Lakásáról az ország különböző vidékein lakó kereskedőktől **Steiner Ádám fűszer és gyarmatárú nagykereskedő** című feliratos levélpapíron különféle fűszerárakat rendelt, amiket azután olcsó pénzen eladott. A megcsalt kereskedők feljelentették s mivel Steiner az idézések elől bujdosott, ma letartóztatták.

— **Száműzött szerkesztő.** **Pétervárról** táviratozák, hogy az orosz kormány felüggesztette a **Roszija** című liberális napilapot és szerkesztőjét. **Amfiteatro** Sándort a cárról írott tárcája miatt száműzte Szibériába. Amfiteatro abban a tárcájában a cárt és különösen a cárnőjét, akiket **Romanov** helyett **Ormanovok** nevez, kifigurázta. A tárca nagy szenzációt keltett. A rendőrség nemcsak a szerkesztőnő, hanem az összes munkatársaknál is házkutatást tartott. Amfiteatro rendszeren **Old gentleman** név alatt írt és tehetőségével a **Rosziját** a legelterjedtebb és legtekintélyesebb politikai napilappá tette. Sztambulov megbuktatása után Bulgáriába ment és ottani tapasztalatairól könyveket és tárcákat írt, amelyek nagy lejtűnést keltek.

— **Élített fogorvos.** **Brassóban**, mint ottani levelezőnk írja, nagy lejtűnést kelt **Rauptert Vilmos** fogorvosnak rejtélyes eltűnése a városból. **Rauptert** évek hosszú során át a legkeresettebb fogorvosok egyike volt Brassóban, ahol fényes lakást és gazdagon berendezett műtermet tartott. Pár évvel ezelőtt elvált a feleségétől s a különben is idggbeteg ember azóta mind kevesebbet dolgozott, de annál több adósságot csinált. Ugy látszik, ez a két fontos körülmény készítette rá, hogy Brassóból szó nélkül távozzék. Állítólag Moszkvába ment, ahol gazdag rokoni vannak.

— **A király-utcai pékműhely vízmérő órája.** **Glasner Miksa**, akinek a Király-utcaban nagy sütőműhelye van, már régen rájött arra, hogy a vízmérőjében hibásan mutatja az elfogyasztott víz mennyiségét. És csodálatosképpen nem az ő javára, hanem az ő rovására téved. Be is akarta bizonyítani, hogy az óra megbizhatatlan, s annak az alapján szedni be rajta a vízdíjat, igazságtalanság. Bizonyításul följárolta azt, hogy helyezzenek el a műhelyében még egy órát. Az majd megmutatja aztán, hogy a régi óra nem ér semmit. Vagy az új nem ér semmit, szóval a vízmérő egyáltalában alkalmatlan arra, hogy vizet mérjen. A tanács megtagadta a kérés teljesítését. A tanács tudniillik arra esküszik, hogy a vízmérő alkalmazhatatlan. A belügyminiszter azonban nem tette magáévá a tanács okoskodását és megengedte a másik vízmérő följárolását is. Erre aztán a vívmérők igazgatósága azzal főzte le az igazságot kereső péket, hogy két új vízmérőt akart beállítani a műhelybe. Ilyenformán persze bajos neki bebizonyítani azt, hogy évek óta több vizért fizetett, mint a mennyit elhasznált. Ujra a belügyminiszterhez fordult tehát igazsággért, tudniillik azért, hogy a régi vízmérő mellé állítsanak be újat — ezuttal azonban a belügyminiszter nem segített rajta. Két új vízmérőt állítanak be a műhelybe és most már örök titok marad az, hogy hogyan is mérte hát a vizet a régi óra. Legfőnnebb annyit tudhatunk meg a király-utcai pékműhely két órájának munkájából, hogy van e egyáltalában valami megbízhatóság ebben az apparátusban.

— **Áthelyezett gyűjtőhely.** A posta- és táviratigazgatóság az V-ik kerületben Váci-körút 14. számú házában **Martos Adolf** könyvkereskedésében működő postagyűjtőhelyet február 1-től a VI. kerület Váci-körút 15. számú házába, **özvegy Weber Vilmos** dohányüzeméjébe helyezte át.

— **Miss Stone végre csakugyan szabad.** Ha ugyan binni lehet annak a szófal táviratnak, amely ezt a hírt jelenti. E szerint a rablók már tegnap átkeltek a bolgár-török határon s **Miss Stone** és **Zilka** asszonyt szabadon bocsátották, miután a pénzüket már a múlt héten megkapták. Mindenesetre érdekes az, ahogy telegrafáltak Szófiából ebben a dologban. Azt hogy: rablók, éppen olyan egyszerűen írják le, mintha valami egyéb járásban levő polgárlásról lenne szó. És a jól értesültség is megható. Az efféle rablóról legalább illenék nem tudni azt, hogy hol és merre jár.

— **Lókinzások.** Havazások idején, a székesfővárosban különben is naponta megismétlődő lókinzások valósággal botrányos mérvéket öltenek, lépten-nyomon elakadt járműveket látunk, előttük végképpen kimerült lovak, némely kocsis kegyetlen ostorcsapásokkal, rugdosással illeti a lovat, abelyett, hogy ily kedvezőtlen utviszony esetén kevesebb terhet rakna a szekérre, vagy előfogatot venne igénybe. Az embertelen és botrányos állathasználaton a rendőri hatóság és az állatvédő-egyesület csak úgy javíthat, ha a nagy közönség is segédkezet nyújt akként, hogy minden alkalommal felemeli szavát az embertelenség ellen, felhíván arra a legközelebbi rendőrszem figyelmét. Az országos állatvédő-egyesület, mikor e közreműködésre a közönséget tiszteletteljesen felkéri, megjegyzi, hogy ugy a szolgáltatban levő, mint más rendőrszemek utasítva vannak arra, hogy a közönség ily természetű kérésének eleget tegyenek.

— **Rablógyilkosság Lindában.** Lindában, a bodeni tó mellett e hó 22-én egy **Brog** nevű órát és ékszerész meggyilkolták és kirabolták. A tett elkövetésével **Szelos Frigyes** órásségédet gyanúsítják, aki a rablógyilkosság után megszökött. A rablógyilkosságról értesítették a fővárosi rendőrséget is.

— **Körözések.** A rendőrség és az ügyészség egy **Gross** Zsigmond nevű szatócsot köröz, aki utazónak adva ki magát, a **Zwack J.** és társa cégtől 795 korona értékű árut, **Kisszela** Ágoston bórindóztól 101 korona és a **Frisch Béla** cégtől 139 korona értékű árut esalt ki, amelyekkel megszökött. — **Morár** Dionisie ráo földműves emberlés miatt tizenöt évi fegyháza ítélték. Büntetésének két harmadát kitöltötte és feltételek szabadságra eresztették. **Morár** Dionisie kiszabadulása után nyomban megszökött Kishartárról. Most országjárta körözik.

— **Tolva orvos.** **Würzburgban** letartóztatták egy dr. **Adolf Eisenach** nevű orvost, akit tetten értek, mikor egy vendéglőben a pénztárból pénzt akart kivenni. Már régóta gyanúsították tolvajlással, s már be is vallotta, hogy ilyen módon vagy négy száz márkát szerzett.

(x) **Farsang idején** művészies kivitteli jelmezek kaphatók **Rivoli** fényképészeti műtermében (Kerepesi-ut. 30.) kedvezményes árban. Saját nagy választéku elegáns jelmezek díjtalanul rendelkezésre állanak.

(x) **Tartalékos tisztek** legnagyobb bizalommal fordulhatnak egyenruháik beszerzésé végett **Tiller Mór** és **Társ.** intézetéhez, Budapest, IV. Váci-utca 35.

Civilizáció.

— **Jelenet.** —

Abessziában bevezették a telefon. Menelik császár rendelkezten közli, hogy aki elvágja a telefondrótot, annak levágatja a kezét.

I.

Miniszter: És micsoda új civilizált dolgokat akar még felséged behozni az országba?

Menelik: Most, hogy a telefon megvan, következik a villamos világítás. Aki ennek a vezetéket elvágja, annak kiszuratom a szemét.

Miniszter: Hát még?

Menelik: Aztán jön a villamos vasút. Aki ennek a vezetéket vágja el, annak lefürészletem a lábát.

Miniszter: Hát még?

Menelik: A biciklisportot is meghonosítom. Aki a biciklistát fellöki, annak levágatom az orrát.

Miniszter: Hát még?

Menelik: Aki az automobilon kocsikázót bántja, annak lecsipetem a fülét; aki a könyvnyomdát összerongálja, annak lekaszálatom a fejét; aki a táviródrótot vágja el, annak a fogait huzatom ki; aki a vasuti sineket szedi fel, azt levágatom a fejről! Majd megmutatom én, hogy lesz itt civilizáció!

II.

(Évek múltán.)

Miniszter (egy kéztáskát hoz): Jónapot, felség.

Menelik: Szervusz. Mi az?

Miniszter (kibontja a kéztáskát): Ez a pártvezér.

Menelik: Micsoda pártvezér?

Miniszter: A konzervatív párt vezére. Aki mindig szónokolt az új intézmények ellen.

Menelik: Nos, és?

Miniszter: Nos és ez maradt belőle. A nyomorult forradalmat csinált. Elvágta a telefon, a villamos világítás, a villamos vasut és a telegraf drótját. Felökte a liberális párt vezérét, aki biciklizett, lefűtött egy automobil-kocsist, összerongta az **Adis-Ababa** és **Vidéke** körülgörgő gépét, és fölszedte, hogy ne mondjam: a porból magához emelte a vasuti sineket. Végrehajtottuk rajta az összes ítéleteket, hát ez maradt belőle. (Átnyújtja.)

Menelik: Kösönöm. (Zsebredugja.) Így aztán valahogy csak meglesz a civilizáció, azt a kutya-fáját!

— 0. —

Afrikai idill.

Lobengula, a néger matabélek királya, élvált feleségétől, szül. **Miss Jeweltől** és **Miss Maud Wilsontól** veszte el.

E versemért — már szinte félek.
Megorrolnak a matabélek,
De főképpen Lobengula,
A matabélek hős ura.

Mily komplikált az ő regénye!
Miss Jewel volt a szeretője
És Isten és ember előtt,
Egy szép nap nőül vette őt.

De a nászórák messze szálltak,
S a hős, a nagy Lobengulának
Nem tetszik többé Miss Jewel...
A szerelem ah! így huny el.

Maud Wilson lopódzott szívébe,
S bár Miss Jewel zokogva kérte,
Lobengula nem hajta a könyvre
S elkergette Jewelt örökre.

De Miss Jewel briték leánya,
A brít törvény vigyáz reája...
Lobengulától utra kelt
Néki válópörrel felelt.

S most a kíváncsi matabélek,
Csak a válópörrel beszélnek,
Korzon, színházban, bálteremben
Mondják: Elválnak!... Hihetetlen!...

A zsúrok, piknikiek világa
A botrányt lesve várva-várja
S a matabéli hírlapokban
Van arról cikk, hír — „Innen-Onnan“...

Oh, matabélek, matabélek
De csúf világ van tifeletek
Európában ah, de mások
Az erkölcsök, a szokások,...

A férj nejehez hű minálunk,
És egymástól mi sohse válunk...
Pletykákból nálunk meg nem élnek...
Oh matabélek, matabélek!

P.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **A dada**, **Bródy Sándor** szenzációs darabja, amely sikere teljében rövid időre lekerült a műsorról **Yvette Guilbert** vendégszerelése miatt, pénteken, e hó 31-én kerül megint színpadra a Várszínházban. A darabot ez alkalommal ismét a premiere szereposztásában adják.

** **Felekyné-Munkácsy Flóra bucsuja.** Megirtuk, hogy **Felekyné-Munkácsy Flóra**, a magyar színművészetnek ez a visszavonult ékessége, a jövő hónapban a **Várszínházban** még egyszer a közönség elébe lép. A művész nő bucsutellépésére vonatkozólag a következő kommunikékot kapjuk a **Nemzeti Színház** igazgatóságától:

Felekyné-Munkácsy Flóra asszony, a **Nemzeti Színház** örökös tagja, a színpadtól való végleges visszavonulása előtt el óhajván bucsuzni a **Várszínház** közönségétől is, csütörtökön, február 6-án az igazgatóság **Serge Panninet** tüzte ki e napra a **Várszínház** előadását. A művész nő, aki a **Várszínház** azon első előadásán is részt vett, amelyet a **Nemzeti Színház** személyzete azon a színpadon eljátszott, a bucsuzás estjén **Desvarine**-né szerepét fogja játszani, egyikét azoknak a nagy szerepeinek, melyekben dicsőséges művészi pályájának legnagyobb diadalát aratta. A bucsuzás ünnepejét az igazgatóság a maga részéről felhasználja arra, hogy ezen az estén nyújtja át a művész nőnek a legelsőbb kitüntetését, a **koronás arany érdemkeresztet**, melyet a művész nő a magyar színművészet terén kifejtett kitűnő és sikeres működéséért kapott.

** **Ristori Adél** ünneplése. **Rómából** táviratozók, hogy a **Teatro Valle** tegnapi diszlocadása közben, mely a nyolcvan esztendő **Ristori Adél** tiszteletére folyt le, a közoktatási miniszter felvonásközben erre az alkalomra vert aranyérmét adott át a művész nőnek, akit egész este, még az előadás után is nagy ovációkban részesített a közönség. **Fiuméből**, hol az ötvenes éveikben sokat járt **Ristori Adél**, az **Irodalmi Kör** üdvözlő táviratot küldött, amelyre a művész nő nyomban válaszolt is. Egy másik római távirat arról ad hírt, hogy az olasz színműveket egyesülete **Ristori**-kiállítását fog rendezni, amelyen a nagy tragikára vonatkozó emlékeket fogják a közönségnek bemutatni.

** **Betiltott színdarab.** A **berlini** cenzura betiltotta **Hejze Pál Maria Magdolna** című darabját, melyet a **Lessing**-színház akart bemutatni.

A szegedi színházról és a Várszínházban.
Dr. Janovics Jenő, a szegedi színház új igazgatója nagy ambícióval készül a máriusi hó 30-tól április 30-ig terjedő várszínházi időnyre. Két-három eredeti újdonságon kívül bemutatja *Molière Don Juanját* és *Goldoni híres vígjátékát a La tacadierat*, melyet dr. Hevesi Sándor *A fogadóné* címmel fordított magyarra. E két darab a fővárosban még nem került színre. *A fogadóné* Hevesi fogja rendezni, aki mellett a Nemzeti Színház kötelekebe lépne, két-három hónapra Janovics társulatához megy, hogy a rendezés technikai részét elsajátítsa.

Verdi emléke a milánói temetőben. A milánói temetőben e hónap 27-ikén leplezték le Verdi emléksobrát, mely *Quadrelli* szobrász vérsége aól került ki. A leleplezés nagy ünnepség közben ment végbe az állam és a városi tanács képviselői jelenlétében. Ugyane napon a *Milano*-szállóban, melyben *Verdi* meghalt, leleplezték a nagy olasz zeneszerző emlékére az épületer illesztett emléktáblát. A tábla a következő felírást viseli:

Ezt a házat századokra tette emlékeztetővé Giuseppe Verdi, aki itt szívesen látott vendég volt s aki 1901. január 27-ikén itt halt meg. Halálának első évfordulóján a község, a nép egyhangu lelkesedése közben leleplezte ezt az emléktáblát, a nagy ember maradványait megőrzésére, aki az olasz szívből az ő isteni harmóniájával a hazája iránt való szeretetet istápolta.

A szálló tulajdonosa a szobát, melyben *Verdi* meghalt, ugyanabban az állapotban hagyta meg, melyben volt, mikor *Verdi* meghalt benne.

Sudermann új darabja. *Sudermann* Hermann azokon a tapasztalásokon okulva, melyeket *Ejlen az élet* című új színművének próbái közben tett, teljesen átdolgozta darabjának ötödik felvonását. A darab tudvaleg február 5-én kerül először színre *Berlinben*.

A párisi német diáklétszámok. *Berlinből* táviratozzák, hogy azon a két német előadásban, melyet a *tipicai* diákok a *párisi Porte-Saint-Martin*-színházban rendeznek, a *berlini* udvari színház több előkelő művésze fog résztvenni. A két előadásban *Schillernek Haremiké* című drámája kerül színre.

Méténier darabja: Ö. *Yvette* elutazott, de a párisi főútról még maradt valami a budapesti közönség számára. Ma este került színre az új Somossy Múlatóban *Méténier* egyfelvonásos drámája: *Ö*. Szinte rettenetes borzadály fogta el a halgatóságot a darab egyes hatásosabb jeleneteinél. Ebben a drámában kezdődik tulajdonképpen *Annie Dirksen* művésztetének a bemutatása. Eddig közönségünk csak helleme, szép és üde hangjában gyönyörködött. Nótáival hamar meghódította azt a közönséget, mely a vigmanusán bódított és nem kevésbé bódította meg mai bravuroz játékával közönségünket. A darabban szereplő gyilkos *Katler* adja, pompásan játszott és ő is osztott *Dirksen* tapsait.

Hangverseny a Telefon Hírműködőn. A Telefon Hírműködő ma este fél 9 órakor báuzhangversenyt rendez és követelt előzetes szórakoztatására. Közreműködnek: Hettyei Aranka, Lukács Henriette, Rambovszky Mariska, Somlóné V. Vilma és Szentgyörgyi Miklósné úrnők, Broulik Perenc, Kiss Mihály, Rexa Dezső, Somló Sándor, Szemere Árpád és Szundy Károly urak. A hangverseny után 10 óráig az est folyamán érkeztet újdonságait olvastatja fel a beszélőújság, majd még 11 óráig cigányzene lesz hallható a kagylókon keresztül, amelyet az Elő- és az Émke-kévéházból közvetít a Telefon Hírműködő.

Anyegin Eugén.

(Lirikus jelenetek három felvonásban, hat képből. *Puskin* verses regénye nyomán. Fordította *Véradny* Sándor. Zenéjét szerzette: *Csajkovszky Péter*.)

Irtá: *Gergely István*.

I.

Csajkovszky Illics Péter.

Álmodtam az éjjel.

Musikalische Erinnerungen címe alatt adta ki *Stümcke* Henrik *Csajkovszky* memoárjait és zenébirálatait a halhatatlan szerző kitűnő arcképeivel. Sokáig néztem *Anyegin* komponistájának vonásait, a kivételes emberek közé sorol. Finom, érdekes diplomata-fej, szája körül csupa nőies légység, nagy szeméből a fájdalom végtelensége sugárzik. Szinte hallom az organumát is. A könyvet az ő mélyen rezgő hangján olvastam, emlékeim is a bírálatokat is, fülemben pedig, mint valami távoli visszhang, zengett a mai főpróba zenéje. *Csajkovszky*, mint zenekritikus!... Elaludtam.

Aztán álmodtam. Az Operaház csillogó csarnoka... Az ismert premiér-kép: csodaszép asszonyok, elegáns férfiak... *Anyegin*... Ott pedig az egyik támlaszéken egy idegen ur ül: finom, érdekes diplomata-fej, szája körül csupa nőies légység, nagy szeméből a fájdalom végtelensége sugárzik elő. Majd hirtelen megváltozik az álmokép: az idegen kődös utakon kísértetiesen rohan, most a redakcióban van, ahol — furcsa — senki se csudálkozik, hogy a halottak visszatérnek, — és a szerkesztő egész természetes hangon kérdezi:

— Hol a tárcza *Anyegin* premierjéről?

Vajjon mit írna ma *Csajkovszky* erről a dalművéről? — scurrilis álomlátásom után az a kérdés maradt meg bennem.

A nagy orosz irni is tudott és szerette az igazságot. A legjobban jellemzi a maga egyéniségét, amikor művészi szimpátiáit és antipátiáit vallja be.

Eszményképe *Mozart* volt, akinek lángelméje föltétlen hódolatra kényszeríti. *Mozart* zenéjébe fűlög szerelmes, *Beethovené* csak tiszteli és bámulja. Visszatérően *Bayreuthból*, elmondja, mit hozott el onnét magával: zavaros emléket sok meglepő, különösen szimfonikus természetű szépségnek, végtelen hódolatra a költő-komponista és technika előtt, kételyt a fölött, hogy vajjon *Wagner* eltalálta-e a zene lényegét, továbbá végtelen fáradtságot, de égő szomjúságot is, hogy a világ eme legkomplikáltabb zenealkotásainak tanulmányozását folytassa. — *Brahms* zenéjét, akivel *Lipésben* személyesen is megismerkedett, száraznak, zavarosnak, minden invenció nélkül valónak találja és rideg bírálatát ékként foglalja össze: „Itt minden komoly, szolid és látszólag önálló, de mindenből hiányzik az, ami a legfontosabb: a szépség!” — *Bach* és *Händel* idegen nyelven beszél hozzá és hideg klasszicitásuk nem érdekli őt. — Annál nagyobb lelkesedéssel tölti el *Grieg* „szelid, mélybuvál teli zenéje, amelyben mintegy visszatükröződik a norvég természet hatalmas szépsége.” — *Verdi* és egyáltalán az egész olasz zenét imádja *Csajkovszky*, míg a franciák közül elsősorban *Gounod* vivja ki tetszését.

Ime *Csajkovszky* művészi hitvallása, amint az zenekritikáiból kiviláglik. De nem erre gondolok, amikor fölvetem a kérdést: vajjon mit írna ma *Csajkovszky* *Anyegin*ről?

Elmondaná-e, hogy milyen titokzatos összefüggés van a mű és alkotója között? És egyáltalán elmondhatná-e? Nem igen. Az ilyen naivul alkotó költő nem lehet maga-magának elemző esztétikusa, másrészt ez a zene olyan titkos fájdalomból ered, amely elől *Csajkovszky* menekült.

II.

Anyegin Eugén.

Akinek a lelke emlékezésre van berendezkedve, naptári dátumokban sok hangulatot talál. Ezek számára egyszerűen megjegyzem, hogy tegnapi délelőtt volt hatvanöt éve, hogy *Puskin*, *Anyegin* költője párbajban kapott sebe következtében meghalt, akárcsak *Lensky*, akiben előre megsejtette és szórul-szóra megírta a maga egész sorsát. Ami hatvanöt év előtt véres valóság volt, az a tegnapi főpróban, mint kiengesztelő műremek, hangzott fel előttünk zenében.

Puskin *Anyegin*je az oroszok legnemzetibb költeménye, annyira, hogy amint nekem egy orosz kolléga mondta: orosz ember nem követhet el oly bűnt, hibát, szamárságot vagy jó cselekedetet, ha ne lehessen erre vonatkozólag rögtön *Anyeginben* a legjellemzőbb idézetet találni.

Csajkovszky szövegírója, egy moszkvai népsz, akinek a neve nem szerepel a partitúrán, csaknem sor szerint alkalmazkodott a verses regényhez, eltekintve attól a néhány epizódtól, amelyet a cselekvésbe — akadályul — beleszólt. A regényt hét képre osztották. — (nálunk az utolsó kettőt összevonták és így hat lett belőle), — magából a regényből azonban nem tudtak drámát csinálni.

Ime a mese:

I. kép. Larina özvegyasszony falusi kastélyát látjuk, ahol két leányával, *Tatjánával* és *Olgyával* él. Az alakok a darabban nem cselekedeteikkel jellemzik magukat, hanem mindegyik hűségesen tudja magát feltenni. *Tatjáná* így mutatja be magát:

Ha én a kedves kis románcot hallom,
Egy messzi lévő ismeretlen tájra szállok,
Hol ábránd visz körül.

Mire a „sokkal realisabb és még „gyermek” *Olga* ilyeneket tud magáról mondani:

Én okosabb vagyok; ha zene szól,
Perdülök egyet én is...
Az én nevem gyermek marad!

Ebbe a házba állít be *Lensky*, *Olga* vőlegénye, hogy *Anyegin* barátját — egy előkelő, blazirt férfit, — bemutassa. *Anyeginnek* ilyesmit kell énekelve kérdeznie:

Kisasszonyom, nem unalmas-e
Néha-néha itt e csendes, szép,
De kissé elhagyott táj?
En azt hiszem, hogy nincs itt
Valami pezsgő társasélet.

Ezekkel az idézetekkel jellemezni akarom a szövegkönyvet, de elég lesz, úgy hiszem, — *Lensky* lángoló szerelmi vallomását ismétli *Olgyának*, — *Anyegin* pedig közönyös dolgokról beszél *Tatjánával*, aki beleszeret az érdekes idegenbe. A regény elmondja az okát, hogy miért érdekes *Anyegin*, — a darabban azonban még csak okát se sejtjük.

Ugyanílyen hibákban szenved a többi kép is, amelyet már sokkal rövidebben mondhatunk el:

II. kép. *Tatjáná* éjjel bálószobájában szenvedélyes szerelmi vallomást ír *Anyeginnek* és reggel dajkájának fiával küldi el a levelet,

III. kép. *Anyegin* a kertben fölkeresi *Tatjánát*, akinek blazirt fölányel köszöni meg érzelmét, amelyet nem viszonzhat.

IV. kép. *Larina*éknál házból van, amelyen *Lensky* is. *Anyegin* is megjelen. *Anyeginnek* visszelkedése *Olgyával* szemben felkelti *Lensky* féltékenységét és a két jó barát az egész társaság előtt összevív, megsérti egymást, úgy, hogy a párbaj elkerülhetetlen.

V. kép. A párbaj. Kora téli reggel havas pusztaságon találkozik a két barát, hogy halálos tusában egymással szembe kerüljön. *Anyegin* golyója megöli *Lenskyt*.

VI. kép. A párbaj óta évek multak el és *Anyegin* hosszú utazásból ismét hazatérve, mint *Gremin* hercegnek feleségét látja viszont a hajdani kis *Tatjánát*. Most *Anyegin* elfogja az örült szenvedélyt, bevallja *Tatjánának*, hogy imádja, de a hű feleség, bár nem változott meg hajdani érzelmei, ridegen megmarad a kötelesség útján. *Anyegin* megtörve látók.

Hogy ez a szöveg nem dráma, az bizonyos, de a zeneköltő maga is, mintegy mentegetődzésül a következő alcímet adta művének: *Lírai jelenetek*. Ez a cím nemcsak a szöveg mentegetésére szolgál, hanem a zenét is jellemzi.

Minő csodás szépségű zene! Drámát, amely a szövegben sincs meg, a zenében se szabad kereshetünk. Egy egészen különálló új műfajról van szó, amelynek tudtommal sem elődei, sem utódai — legalább eddig — nincsen, — olyan zenei változatra, amely a drámai scénát ürügyül használja fel lírai részletek érvényesítésére. A lazan összefüggő képek nem egymás kedvéért vannak, hanem mindegyik a maga sceneriájával és helyzetével egy-egy lírai kitérés stilszerű keretétül szolgál.

Anyegin, a verses regény tipikus orosz műremek. A megzenésített *Anyegin* pedig egyéni műremek. A regényben minden orosz megtalálja maga-magát, a dalműben pedig csak *Csajkovszkyt* találjuk meg, aki itt zenében megadja mindazt, ami a nagy nemzeti költeményben az ő személyiségére vonatkozik.

És itt nem pusztá véletlenség az, hogy az egyetlen alak, akit *Csajkovszky* erőteljes vonásokkal megrajzolni tudott, — *nő*, *Tatjáná*. *Csajkovszky*, ez a meghasonlott zseni a maga végtelen bánatosságában és titkolt magányában nőies természet volt, akinek életfelfogása és fizikai ösztöne homlokegyenest ellenkezett a kivétel nem ismerő világgrenddel. Irtozatlan szenvedélyesség uralkodott szívében, amely nem tudta magát megérteni, se megértetni. Nagyobb lelki győtrelemből még nem tört elő szerelmi vallomás, mint a második képből, szorintem a mű leghatalmasabb részletében, amelyért talán az egész mű született.

És mostan, bármilyen les, nem félek,

De tudnom kell, hogy mért is élek!

Felennem kell önön szívemnek,

Mely egyre kérdez, nem pihen meg...

És ezzel talán megjelölte azt a lélektani pontot, ahonnan ezt a mélyesleges, tikkasztóan érzi, gyötrelmes gyönyörökkel teli zenét halgatni kell.

Mindegyik kép egy-egy koncert, amelyben *Csajkovszky*, a dalnok lép elénk, akár mint *Lensky*, akár mint *Anyegin*, akár mint *Tatjáná*, hogy a maga líráját, a maga vérből és könnyeiből kipatakzó líráját zengedezze. Az ő végzetes szerelmének titka csak álaré alatt mutatkozhatik. Mint *Lensky* az első képből a boldogban vágyódó szerelemről énekel, a második képből, mint *Tatjáná*, hiába küzd a szenvedély ellen, mely kitér, a bál jelenetben *Lensky* féltékenysége az ő keserve, amelyet mindig el kellett titkolnia, a tenorista hatyudala a párbaj előtt olyan fájdalomról zeng, amely magányos éjeken sokszor kinezhatta szívét, *Anyegin* szenvedélyes kitérése az utolsó képből pokoli láva az ő szegény, agyonkínzott szívének kráteréből.

Ennél a véres alanyiságnál fogva volt oly érdekes tovább szövegni e bizarr álmoképet: *Csajkovszky*, mint zenekritikus, a mai premiéren!

A boldogtalan költő, aki 1893-ban öngyilkos lett, bár úgy híresztelték, hogy az akkor járványos kolerában halt meg, 1892-ben még megélt, hogy *Anyeginje* Oroszországon kívül is színre került. A lángelméjű *Mahler* Gusztáv 1892-ben Hamburgban adatta elő legelőször és a zene csodaszépsége azóta sok helyütt hódította meg a szív intelligenciáját. Színészi ábrázolás tekintetében azonban a mű azzal a nagy követelményen lép fel, hogy az énekesek játékkal pótolják a szövegkönyv hiányait. Ez nehéz dolog, hiszen a kántáló urak és hölgyek csak a legtrikább esetekben tudják megjátszani még azt is, amihez őket a legjobb szövegkönyv hozzásegíti.

A rövidke nyitány *Tatjáná* lírai motívumát variálja. Az első kép *Tatjáná* és *Olga* duettjével indul meg, amelynek régies sentimentális-műs-

hoz pompásan illik a spinét-kisérlet. Ugyancsak ennek a képnek egyik gyöngye a kardal, amely lüktető szláv ritmusával a szamatos dallamával ellenállhatlanul hat. Az egész mű gyöngye a második kép levéljelenete, amelynek instrumentációja teli a legbrilliansabb ötletekkel, elragadó hangzati szépségekkel és varázslatos hangulattal. Tatjana mellett ebben a képben pompásan érvényesül az öreg Filipjevna is, akit néhány igazi szláv motívum pompásan jellemez. A harmadik kép a durkora és ugyancsak itt Anyegin áriája kiemelkedő részletei a partitúrában. A béli jelenetben kiválék behizelgő dallamosságával és édes ritmusával a félig francia, félig bécsi keringő és a *maurka*, valamint nagyon kedves a francia kuplé is, amelynek ríppos kottáit a rokokó bája lengi körül. A párbaj-kép gyöngye *Lensky* mélyesen szép moll-áriája, amely meghatóan vesz bucsut napsgárától és szerelemtől, míg *Csajkovszky* zenei előkelőségét magának a katasztrófának izléses zenekari illusztrálása jellemzi. Az első megzenésített párbaj, mit csinálna ilyesimből *Strausz* *Rikárd*?! Az utolsó képben egy elmesélés költői *polonaise* válik ki, amely *Chopin* juttatja eszünkbe, akit — *Laroche* szerint — *Csajkovszky* nem kedvelt. Ez a rokonszelmek ellenszenve! *Gremin* herceg áriája a maga méltóságosan bensőséges pátoszával hat, míg a vég-duett adós marad a szenvedélyek fokozásával, a hangulat tulleszültségével, amelynek a katasztrófa-hoz kell vezetnie.

Ezek után tessék megnézni azokat a legényeket, akik *Csajkovszky* utánóznai akarják: Zseniálsak, mint a felsütött haj.

III.

As előadás.

Hogy sikert aratott-e nálunk *Csajkovszky*: *Anyegin Eugénje*?! — naiv kérdés, úgy hiszem. Ma este csak arról lehetett szó, sikert arat-e a közönségünk vagy sem. A szövegkönyv szerkesztésénél fogva e dalmú nem arathat közönséges theatrialis diadalt, elvégre valahányszor csak legördül a függöny, a közönség mindig csudálkozik. *Anyegin* diadala a szívekben játszódik le és nem a tenyereken. Es ott meg is volt.

A dalmú címszerepét *Beck* *Vilmos*, jeles baritonistánk énekelte, akinek minden alakításán meglátszik, hogy mily komolyan veszi a művészetet. A hős jellemével, akit megrajzolt, feltételező tisztában van, de a nyugodt komolyságot markánsabb vonásokkal jelezte, mint a világi blazirtását. Kitérően volt diszponálva és művészi énekmodja, értelmes szavaltala, ép és egészséges mondattagolása, egyáltalán énekművészetének magas színvonalja igen nagy elismerést érdemel. A közönség lelkes elismeréssel hálálta meg a jeles művész alakítását. Érdekes volt a maszkiája: *Sauer* *Emil* szökere fordítva. — *Burrian*, mint *Lensky*, egyik legszebb diadalát aratta. Olyan magyar szövegkiejtéssel énekelte, hogy bátran ajánljuk a Magyar Királyi Operaháznak, szerződtesse a cseh tenoristát tagjai számára a szövegkiejtés tanárául. Rég nem zuggott az Operaházban olyan frenetikus tapsvihar, mint aminőt *Burrian* ma este többször is hallhatott. A közönség tüntetőleg ünnepelte kedvencét — mert *Burrian* igazán így nevezhetjük, — de nemcsak tökéletes magyar szavaltatár, hanem gyönyörű énekeért és pompás játékaért is. — *Kacser* *Margit* (*Tatjana*), a mi kitünő ifjú dráma-primadonnánk ismét megmutatta, hogy művészte állandó fejlődésben van. Szózatoss organuma erősbült fényben ragyogott, énekmodja és fölfogása pedig egyre gazdagodik azokban a finomabb árnyalatokban, amelyeknek hiánya művészetét azelőtt érezhetően megfosztotta az érdekesétől. A levél-jelenetet éppen ebből a szempontból még inkább ki kell dolgoznia. Az énekesnőnek, aki a stilszerű kosztümökben ragyogó jelenés volt, szintén nagy része volt a közönség tapsaiban. — *Ney* *Dávid* *Gremin* ki szerepét csudás organumával és művészi jelentőségével tette nevezetessé, *Kornai* (*Szarecky*) mint már sokszor, ma újra megmutatta, mint lehet színészi intelligenciával ki szerepben is az egész scénát érdekessé tenni. — *Gábor* (*Triquet*) kitűnő ábrázolta az édeskesen affektáló kuplé-tenorinócskát, — a hölgyek közül meg a széphanu *Valenti* *Vilma* (*Larina*) és *Várady* *Margit* (*Olga*) járult az est sikeréhez.

Máder *Raoul* igazgató tanította be a dalművet: ez a finom muzsikus illet ehhez a finom partitúrához. Gyönyörűség volt hallgatni, mint érte meg a zenekar még a legfinomabb intencióját is vezetőjének, aki ugyszólván könyv nélkül dirigált. — Külön dícséretet érdemel a kar kiváló produkcióiért nemcsak a kar, de *Nossida* *Károly* jeles karigazgatónk is. Minden szavát értették a kórusnak, mintha csak egy ember énekelne és pedig kitünő szövegkiejtéssel.

A kiállítás és a kosztümök gyönyörűek voltak, ami *Kemény* *Jenő*, kitünő szcenikai főfelügyelőnk érdeme.

Stiller képen jelent meg előtűnt a boldog *Biedermeier*-korszak. Az urak hatalmas vatermördörrel, duplán csavart nyakraival,

magas, szines köcsögalappal, csapott vállu, hangaljú kabátban, elől ráncos, rövid pantallonban, amely a cipőn kívül van lesszorítva, a hölgyek pedig félhosszu derékkal, amely már nem oly rövid, mint a néhai empireban, félhosszu, nagyon cifra, alul többnyire virággal díszített szoknyában. Mintha a mai divat lassan-lassan visszatérne ezekhez a formákhoz!

Sada-Yacco.

Drezda, január 28.

Nagy párisi sikerei után *Nemetszországba* ment *Sada-Yacco*, hogy német földön újabb sikereket arasson és aranyait gyarapítsa. A berliniek nem lelkesedtek nagyon érte, nem is adtak neki előkelő színházban helyet, hanem csak überbrettlin, a Wolzogen színházában, de annál nagyobb a sikere a többi német városban, ahol — a japán íparművészetet is többre becsülik, mint Berlinben. Liposében nagyon tetszett a japán tragika, aki márciusban Budapestre is elmegy, és erős volt a sikere a minap a drezdai udvari operában, amely az exotikus művésznő tiszteletére a roskadásig megtelt fényes közönséggel. Ott volt a szász király a feleségével meg a presumptív szász trónörökös a hitvesével. *Albert király* — egy kedves, öreg ur — meg a felesége — egy igénytelen, éltes asszony — nagy figyelemmel kísérték a japánok előadását. Éppen csak magyarok és japánok voltunk kevesen a színházban.

A japán színjátszó művészet sokáig nem állott egyébből, mint bábjátékból. A bábjáték fejlődött és az idők folytán igazi művészetet nyújtott; rendes színművészet lett belőle de minden szerepet asszony adott, amig valamelyik japán császár az asszonyokat el nem tiltotta a színjátszástól. A szigorú uralkodó észrevette, hogy a színésznők sok főnemességnek okozták romlását és ezt akarta a külföldön tilalommal megakadályozni. A japán színpadokon ezután sokáig csak férfiak szerepeltek, amig egy napon — megjelent *Sada-Yacco* és a heiztet megváltozott. Ez ő tehetősége megtörte a jeget és most a japán színpadok is recipiálják a nő-színészeket. *Sada-Yacco*ot, amint ismeretes, igazában *Mounet-Sully* fedezte föl. Ő mondotta róla, hogy senki sem tud úgy meghalni, mint a japánok *Duséja*. Párisba pedig úgy került a japán művésznő, hogy a férje az ottani követéshez volt beosztva és férjét régi emlékek tüzték *Parishoz*. A férj maga is kitünő színész-tehetőség és párisi tartózkodását arra használta fel, hogy a francia művészek játékából tanuljon. Sőt *Kawakami* ur — ez a férj neve — a japán színpad körül még darabok írásával is nagy érdemeket szerzett.

Ezek a darabok, amint a japán társaság valamelyik titkára a színpadi kárpit előtt a közönségnek magyarázta, az eredetiben mások, mint az Európában színrekerültek. Itt csak a darab kivonatát mutatják be, Japánban egy-egy előadás 10—12 óráig tart. Ilyen hosszú darabokról még *Wagner* *Rikárd* sem álmodott!

Két szomorujátékkal utazik a japán trupp. Az egyiknek, *A gésa és a lovag* a címe és kétfelvonásos. Az első felvonás *Joshiwara* város egyik utcájában történik. Nyár van, a cseresnyelők virágjuktában állanak. Ebben az utcában találkozik *Nagoya* *Sauza* — személyesítője *Kawakami* ur — a bájos és elmes *Katsuragi* gésával: *Sada-Yacco*val. A szép gésa megtetszik neki, de tetszik *Bauzanak* is és a vetélytársak összekapnak, majd viaskodnak. *Ambár* *Katsuragi* közbeveti magát: *Bauza* megbeszéli. A második felvonás templom előtt játszik. A templomban *Nagoya* *Sauza* van, a gésa egykori lovagja, — gazdag menyasszonyával. A narancsiak elvirultak, a lovag szerelme tovazállott és most arájával a templomba menekült *Katsuragi* elől, aki üldözi. A szerzetesek — a tempom őrzői — a gésát nem akarják a templomba eresztini, csak egy főtétellel, ha táncol nekik. Es *Katsuragi* táncol. *Sada-Yacco*, a tragika, a csábos táncot kecsesül, érzéki módon lejt el. A szerzetesek möhön szüresüők ezt az élvezetet, de mikor a táncnak vége van, megszögik ígértüket és nem bocsátják be *Katsuragit*. A lány könyörög nekik, azután sir, végül tombol, őrgöngy lájdalmában, a szerzeteseket leberja és berohan a templomba. Változás. A szin a templom kertjét mutatja. A gésa ott viaskodik életre-halálra a szerencsés menyasszonyával. A menyasszony halálra sebzti a gésát és *Nagoya* *Sauza*, a lovag és vőlegény, már csak a haldokló leányt fogja föl karjában. *Sada Yacco*, aki a mi fogalmaink szerint is igen csinos és akinek szívbeccsendülő vonzó hangja van, amikor a két lép viaskodását hátrította lihomtestével, amikor a szerzetesek előtt dévajkodott, majd pedig a kétségbeesésben őrgöngy asszonyt adta, természetességeivel erősen hatott. Es a haldoklása, amelyet lényhatások emeltek, megindító volt, mint egy bus költemény megragadó befejezése.

A második darabnak *Késa* a címe. A hősnőt — *Késát* — (*Sada-Yacco*) az anyjával együtt banditák rabolják el és barlangjukba viszik. Ott fedezi fel *Morito* lovag (*Kawakami*) és menti ki nagy küzdelem után őket. E hőstétért jutalma az az ígérlet, hogy *Késát* feleségül fogja kapni, *Késa* várni fog reá, amig *Morito* lovag külföldi utjából visszatér. De a lovag távollétét sokallja *Késa* anyja és ígérteiről meglegedkezve, a leányt feleségül adja egy *Watabane* nevű gazdag japáni urhoz. *Morito* visszatér és hallván és látván a történeteket, az öreg asszonyt megakarja ölni, de *Késa* szűrayúzi eszközökhöz folyamodik, hogy anyját megmentse. Azt ajánlja egykori megmentőjének, ifjú álmai hősnének, hogy ölje meg éjnek idején — adott jele — a férjét. *Morito* annyira szerelmes, hogy a véres tervbe belemegy. De *Késa* megbánja a gyilkos szándékot és térje helyett maga lekszik abba az ágyba, ahol — az éj sötétében — *Morito* megöli. Es amikor a szerencsétlen látja, hogy mit tett, hogy azt az asszonyt ölte meg, akit a gyilkolásig szeretett: japán módra — harakirival — végzi ki maga-magát.

Ebben a darabban a japániak kitünően csinálják a nagy duakodást a rablóbarlangban. *Morito-Kawakami* teltucat emberrel verekszik, sok erővel, nagy természetességgel. *Sada-Yacco* csodás finomsággal bírja rá lovagját a gyilkosságra. Amikor a rémes gondolatot megérleli agyában, nem szól hangosan, csak sug a férfinak, csak a szeme villan. Es amikor a férje ágyába lekszik halálra szántan, még egyszer körünéz a szobában, amely neki boldogságot jelentett egykoron. Hak zokogással, ifjú életét sirató hangon vesz bucsut a világtól. *Kawakami* pedig az utolsó jelenetben, amikor meglátja és megtudja, hogy kit ölt meg és amikor ájálalma olyan irtózatoss, mint az őt emelő *Othelló* a lélek viharát pompás játéokban tükröztette vissza. A harakirit finom művészi ösztönnel, nagy tapintattal „végzte“.

Sada-Yacco és a férje, *Kawakami*, méltó partnerek. A társaság minden tagja természetességre törekszik sőt egy csöpp japán fucska rendkívüli színpadi temperamentumával általános csodálkozást keltezt. Nem lehet tagadni hogy a darabokban az a színészekben is sok a naivság, túrcsáság, amely bennünket különösképpen érint. Nem beszélnek sokat, hangjukat tompítják, — időként gesztusokkal énekel. De az ember a gesztusaikat megérti és ha távol országból való is, igaz élelet lát a színpadon. A szászok lívárosában erős volt a sikere *Sada-Yacco*nak és exotikus társaságának. Tulzás volna mondani, hogy a mandolaszemű japán asszony teülműlja *Duse* *Eleonorát*. Az öreg szász király, aki mindvégig ott volt az előadásban, bizonyára szintén azt gondolta, hogy az a másik, az olasz asszony, akinek a szeme édes, örök borongással van tele, mégis csak többet ér.

Fabula János.

MŰVÉSZET.

□ **Zichy Mihály-kiállítás.** A Nemzeti Szalon február hó 2-án, vasárnap délelőtt 11 órakor nyitja meg *úgynevezésen Zichy Mihály műveinek gyűjteményes kiállítását* *Walliscs* Gyula kultuszminiszter jelenlétében. A sajtó képviselői már előző napon, szombaton reggel 9 órától megtekinthetik a kiállítást.

□ **Angol lakásberendezési kiállítás és Iparművészeti Múzeumban.** A magyar Iparművészeti Múzeumban angol lakásberendezésekből kiállítást rendeznek most tavasszal. A kiállítás rendezésének munkáját *Londonban* egy bizottság végzi, amelynek élén *Thomson Lyon*, a párisi kiállítás angol pavilonjának volt igazgatója áll, akinek igen érdekes és értékes anyagot sikerült összeállítania. Eddigél harminköt kiállító jelentkezték részvételre, összesen százezer korona értékű tárggyal. Többek között bemutatásra kerül a glasgowi kiállításon már bemutatott négy teljes szobát tartalmazó pavillon, a walesi herceg yachtja számára készült szalon és a *Studio* kiállításán szerepelt s díjat nyert tárgyak, közöttük egy nagy méretű ékszer-kollekció.

□ **Fesztay Krisztus képe és az ifjúság.** *Fesztay* *Árpádnak* *Krisztus* temetését ábrázoló nagy festményét, mely vázlateival együtt a városligeti műcsarnokban van kiállítva, nap-nap után nagyszámú közönség látogatja. A közel napokban a fővárosi iskolák növendékei testületileg tekintik meg az érdekes kiállítást.

VIDÉK.

— (Egy járásbírósgá válsága.) *Brassói* levelelőnk jelenti: A hosszafutási járás közönsége és a csángóknál körében nagy izgalmat és elkóseredést okozott az a teljesen komoly alakban fölmerült hír,

hogy a hosszafalusi járásbírósgot, mely több mint két évtizeden át szolgált a járás igazságügyi érdekeit, legközelebb már megszüntetik, illetve a brassói járásbírósgba osztják be. Az igazságügyminisztert — hir szerint — az az egyetlen ok késztette erre az elhatározásra, hogy a hosszafalusi járásbírósg fenntartása sok pénzbe kerül. Ami igaz is, de tekintettel arra, hogy a hosszafalusi járásbírósg egyfelől komoly tényezője a magyarságnak és a szász és oláh lakosság közt hathatós képviselője az állami tekintélynek, másfelől pedig lehetővé teszi, hogy a szegény országban a saját otthonában intézze el tovább is a peres ügyeit, kivánatos, sőt szükséges teszi, hogy a hosszafalusi járásbírósg mostani székhelyén maradjon. A legilletékesebb körök és az egész lakosság annyira meg vannak arról győződve, hogy már legközelebb kiüldöztetik utazik fel, hogy az igazságügyminisztert a helyzetéről tájékoztassa és szándéka megmértására bírja.

FARSANG.

(Vörös álarcos-bál. A Szanatórium-Egyesület javára rendezendő hétfői vörös álarcos-bál a szezon legfényesebb mulatságának ígérkezik. A nagy arányú előkészületek, az Operánál előjegyzett páholyok s a művészi jelmezek már előre biztosítják a farsang ez elit estjének fényes sikerét. A vörös dominókat Benczur művészi tervei szerint készítették s a fővárosi előkelő szalonjaiban megrendelhetők. A politikai és társadalmi világ előkelőségein, az uri hölgyek díszes során kívül jelen lesz a bálon az osztrák főváros számos notabilitása is. Így ma már távirati uton rendelt két páholyt a rendezőségnek a bécsi angol nagykövetség. A rendező-bizottság nevében gróf Szapáry Pál Bécsbe utazott, hogy a bál sikere érdekében az osztrák fővárosban is megtegye a kellő intézkedéseket. Bécsből külön vonat hozza a bálra a vendégeket. Szóval szines, festői és ragyogó est lesz a vörös álarcos-bál, amelynek méltó kerete lesz az Opera díszes páholsora.

(Jelmezes mulatság. A Klotild-Társaság ma küldi szét a február 8-ikán a Vasuti-és Hajózási-Klub helyiségeiben rendezendő nagy jelmezesültre szóló meghívókat. A vigalmi bizottság a siker érdekében nagy tevékenységet fejt ki. Felvilágosítást ad Gál Lajos titkár (Bajnok-utca 15.).

(Az Athléta-tánomulatság rendezősége felhívja a közönség figyelmét, hogy ez az idén nem nyilvános jellegű, hanem zártkörű táncest lesz a mulatság, melyre csak azok hivatalosak, akiket a rendezők jelentettek be. A táncestét *belépődij nélkül* rendezik február 10-ikén a Royal-szállóban.

Nyitlér.

A legjobb tiszta Guinl-húrt

csakú Monányi Mihály máhegedő-készítő, a nagy, kir. zene-akadémia szallítójánál lehet beszerezni. Bizonyítja az alábbi stigny is, melyet a világ egyik legnagyobb művésze intézett fenti céhez.

Távirat:

REMÉNYI MIHÁLY

mű-hegedő készítő Budapest.

Küldjön azonnal 30. E—15 A—6 G. húrt, az én megszokott vastagságaim.

Willy Burmester
Varsó, Hotel Bristol.

Leghatásosabb
arzenes
Guber Forras
vasas víz
vérszegénység,
női betegségek,
ideg-és bőrbeteg-
ségek sít. ellen.
Kapható az összes ásványvíz-üzletekben, gyógyszerár-és drogueriákban.

Üzlet felszámolás.

Tisztelt! értesítem t. a. veömét, hogy a legjobb hírvének
érendő uridvái üzletemet ma vállalkozás miatt teljesen felszámoltam
tiszteltelt

BREUER JAKAB
VII., Erzsébet-körút 22.

(Az e rovat alatt közöltteknek sem tartalmáért, sem alakjáért
nem felelős a szerkesztőség.)

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ Az Újságkiadó Lapja januári tartalmas száma közli azt a beadványt melyet Zilahy Simon, a Magyar Újságkiadó Országos Szövetségének elnöke a belügyminiszterhez és a Budapesti Újságíró-Egyesülethez intézett az újságomkelei üzött visszavételek megakadályozása tárgyában. Közli a lap az Újságkiadó Szövetség átiratát a biztosító-intézetekhez a vidéki lapokban való hirdetés rendezése tárgyában és a postaigazgatóság átiratát az újságok rendes kézbesítésében. Az újság nélkülölhetetlen organuma az újságkiadóknak, a hirdető közönségnek. Szerkesztők: *Lenkei Zsigmond és Rádel László.*

○ Magyar törvénytar. (Corpus Juris Hungarici). Most jelent meg e vállalatban az 1901-ik évi törvényeket tartalmazó kötet s ezzel teljes a törvények gyűjteménye Szent Istvánól egész a mai napig. Nemcsak a nagy szövegkritikai munka teszi jelentőssé ezt a Corpus Juris-kiadást, hanem hogy párhuzamosan a latin szöveggel közli annak mai hü értelmes és igazán olvasható fordítását. Törvényeink összessége a legnagyobb kincse a magyar nemzetnek, mert az évszázadok folytonos küzdelmeiből ez maradt meg egyedül. Tamasza volt és lesz minden viszontagságok közt s azért azáltal, hogy törvényeink összessége ismét hozzáférhetővé vált, nemcsak maradandó emléket adott jogi irodalmunk eme terméke a magyar nemzetnek, de legyvert is a kezébe. Óhajtott volna, hogy törvényeinknek e bibliája nemcsak ügyvédeknek kezén forogjon, hanem ott legyen minden bíróság és hatóság munka-szobájában, minden törvényhatóság és testület tanácstermében. A Magyar Törvénytar most megjelent 1901. évi törvényeinek ára füzve 4, fél bórkkötésben 6 korona, a többi 25 kötet 1000—1900-ig 185 korona. Megrendelhető minden hazai könyvkereskedésben.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Báró Wallburg honossága. Az előkelő származású folyó sorsa, mint halljuk, düllőre jutott. Hiri adunk, hogy a törvényszék néhány nap előtt újra foglalkozott báró Wallburg honosságának kérdésével. Ez alkalommal meghallgatta a királyi ügyészségnek és Pichler Győzőnek, báró Wallburg jogi képviselőjének véleményét. Ezen a tárgyaláson érdemileg megvitaták annak a vizsgálatauk az eredményét, melyet az igazságügyminiszter rendeleteiből a vizsgálóbíró terjesztelt a törvényszék elé s mely a körül forgott: vajjon báró Wallburg 1885-től tíz évi megszakítás nélkül távol volt-e Magyarországtól vagy sem? A védelemnek sikerült megalóhatatlan adatokkal beigazolni, hogy báró Wallburg a kérdéses tíz év alatt ismétlenül tartózkodott Magyarországon. E bizonyítékok alapján, úgy értesülünk, a törvényszék báró Wallburg Ernőt, ki kétségtelenül Magyarországon született s aki jogérvényesen nem mondott el a magyar honosságáról, *magyar honosnak mondotta ki.* A törvényszék tehát mint olyat, nem fogja kiadni őt a laibachi törvényszéknek, s mibélyt az igazságügyminiszter határozatának birtokában lesz, azonnal szabadlábra helyezi. A sokat zaklatott ember egyébként nyugalommal viseli sorsát. Mindvégig ártatlannak mondotta magát és nem kívánt semmi kivételek kedvezményt. Neje nagy lelődozással gondoskodott, hogy türelhető tegye nehézsorsát. Ő godoskodott élelmezéséről, s a hányszor a fogházszabályok engedték, megátogatta és vigasztalta.

§§ Akit elő kell állítani. Nuber László fővárosi vendégül az *Olvad* című újságban válogatás nélkül hordott össze válogatott gorombaságokat a Rózsafamiliára, mely az *Olvad* szerkesztőjét, *Szeless Adorjánt* tetségsértéssel vádolta. A sértő közlémény miatt Rózsákéi sajtópört indítottak Nuber ellen, ki azonban az eddig kiütött tárgyalásokon vonakodott megjelenni. A legújabb tárgyalás mára volt kitűzve, a panaszosok özv. Rózsá József-ne és leánya pontosan beállítottak, de a cikkező vendégül ismét távoamaradt a büntügyi mérkőzéstől. A törvényszék elhatározta, hogy a legközelebbi tárgyalásra karhataómmal fogja előállítani.

TÁVIRATOK.

Lemberg január 30. Az orosz konzulátus házára, amelyről a tüntető lengyelek levertek az orosz sást, ma délelőt újra föltették ünnepiesen a cimert, az orosz főkonzul és az alkonzul, *Panatoszki* altábornagy, *Scheffer* rendőrigazgató és a 80-ik gyalogezred egy díszszázadának jelenlétében.

Verekedés a belga képviselőházban.

Brüsszel, január 30. A kamara mai ülésén, melyen a Maeets szocialista képviselő bírói fűdözésére vonatkozó indítványt tárgyalák, viharos jelenetek voltak. Midőn Woeste miniszter pártolta az indítványt, a karzatokról ily kiáltások hallatszóttak: *Éljen az általános szavazati jog! Le a csuhával!* Az elnök elrendelte, hogy a kiáltozók egyikét tartóztassák le. Ezalatt a házban zajos szóváltások voltak a szocialista és klerikális képviselők közt. *Verhaegen* klerikális képviselőt aki az elnöknek megmutatta, hogy ki zajongott a karzaton, a szocialisták rendőrknek neveztek. Ennek következtében *tettlegességre* került a dolog. Az elnök kiürítette a karzatot miközben öt embert letartóztattak. A nyugalom helyreállítása után folytatták a tanácskozást. Minthogy azonban Termage szocialista képviselő folyton szidalmazta Verhaegent, az elnök berekesztette az ülést.

A német vámtarifá.

Berlin, január 30. A birodalomgyűlés vámtarifabizottsága előadta az agráriusok indítványát amelyet *Posadowski* miniszter ellenezett s amely szerint olyan áruknak, amelyek a származás helye szerint különféle vámtételeknek vannak alávetve, a származás helye igazolandó, mert különben a legnagyobb vámtételek alkalmazkák rájuk. Ha kétségtelen, hogy az áruk kisebb vámtételekre jogositott országból való, a származás helyének igazolását el lehet engedni. A bizottság elfogadta továbbá a 8. §. első bekezdését, amely olyan államokból való áruk pótvámjáról szól, amelyek Németország áruit kedvezőlenebbül itélik meg, mint más országok áruit. Ezt a rendelkezést a javaslat eredeti szövegezésében fogadták el.

Miniszterválság Spanyolországban.

Madrid, január 30. A képviselőház mai ülésén a sáskaárás ellen való intézkedésekről szóló indítványval foglalkozott, amely a földművelésügyi miniszter politikáját rosszajja. A többség tartózkodott a szavazástól. *Villanueva* földművelésügyi miniszter e miatt *beadta lemondását.* *Sagasta* minisztereinek a válság elsimitásán fáradozik.

Wolf — tartománygyűlési képviselő.

Teplitz, január 30. A teplitz-dux-bilini falusi közösi választókerületben ma megejelt tartománygyűlési képviselőválasztásnál 4723 szavazatot adtak be. Ezekből *Wolf* K. H. 2855, *Schwarzbach* (német haladóparti) 705. *Seeliger* szocialdemokrata 302 és a cseh jelölt 183 szavazatot kapott. A többi szavazat szétforgácsolódott. *Wolf*ot e szerint megválasztották.

Szerbia és Montenegró.

Belgrad, január 30. A hivatalos lap a külügyminisztérium következő közléményét hozza: *Vasics* Milos vezérkari ezredes, rendelkezési állományban lévő miniszter és a király hadsegéde utasítatik, hogy mint a király cettinjei külön kővete tartsa fenn a barátságos köteléket és diplomáciai érintkezést Szerbia és Montenegró között.

Magyar lovak vásárlása miatt.

London, január 30. Az a vizsgáló-bizottság, melyet az Ausztria-Magyarországban lóvásárlással megbízott angol tisztek ellen megvesztegethetőség miatt emelt vádak megvizsgálására küldtek ki, benyújtotta jelentését. A jelentés a vádatok indokolatlannak mondja, bár a tisztek *tévedéseket* követtek el a lovak megítélésénél, amennyiben a fizetett árak különösen kezdetben *tulmagasak* voltak. A jelentés különösen egy esetet említ fel, midőn kellő tudakozódások után *12.000 fontot lehetett volna megtakarítani* és megrója a hadfelszerelési kormányzatot, mert elmulasztotta a háború kitörésénél, vagy még béke idején megállapítani, hogy mily módon lehetne leghegyesebben eszközölni a lovak beszerzését a küllődön, nevezetesen Magyarországon.

Pestis.

Pétervár, január 30. A hivatalos lap jelentése szerint a Batumban előtörtött pestisgyanus esett miatt elrendelték, hogy a Batumból elinduló hajókat elindulásuk előtt és a Fekete-tenger kikötőiben való megérkezésük után egészségügyi rendszabályoknak kell alávetni. Azokat az utasokat akik vasutal távoznak Batumból, szintén orvosi felügyelet alá helyezik.

Közgazdasági táviratok.

New-York, január 30. (*Terményfűsede.*) (*Zárilai.*)
Gyapot: New Yorkban helyben 8 1/4 (8 1/4), Jan-ra 7 9/8 (7 9/8), Aprilisra 8 1/8 (8 1/8). New-Orleansban helyben 7 1/2 (7 1/2), — *Petroleum:* Stand white New Yorkban 7.20 (7.20), Stand white Philadelphianban 7.15 (7.15), Refined in Cases 8.80 (8.80), Credit Balances at Oil City 1.15 (1.15). — *Zsir:* Western steam 9.67 (9.70), Rohe és Brothers 9.90 (9.85). — *Tengeri irányzata szilárd.* Januárra 67 1/2 (67 1/2), Májusra 67 1/2 (66 7/8), — *Juliusra* 66 7/8 (65 1/2), *Buza* irányzata tartott. Piros Gazi helyben 87 1/2 (88.—), Januárra — (—), Márciusra 84 1/2 (85.—), Májusra 84.— (84 1/2), Juliusra 83 1/2 (84 1/2), Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.— (1.—). — *Kévé:* Iair Kio 7. sz. 5 1/4 (5 1/4), Jan-ra 5.80 (5.25), Aprilisra 5.80 (5.50). — *Liszt:* Spring Wheat clear 2.90 (2.90). — *Cukor:* 8 1/2 (8 1/2). — *Ős:* 23.45 (23.45). — *Réz:* 12 1/2 (11 7/16). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

Ohio, jan. 30. (*Terményfűsede.*) (*Zárilai.*): *Buza* irányzata tartott. Januárra 75 1/4 (74 1/2), Májusra 78 1/2 (78 1/2), — *Tengeri irányzata szilárd* Januárra 60.— (59 1/2), — *Zsir:* Januárra 9.27 (9.22), — Májusra 9.42 (9.47), — *Szaxonna short clear* 8.65 (8.65). — *Sertésus:* januárra 15.65 (15.70). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Az ősz költő.

A népes úton elmerengve járunk,
Mint páros hatvány ringató vizen;
Búsán kullog egy ősz költő utánunk:
Őt nem szerette soha senki sem.

Kíváncsisága közelünkbe űzi
S rád néz sován, mint a téli nap.
Köszön s tovább megy. Fájdalmát legyőzi.
De búcsú-nézése szívembe kap.

Kesergő mártír, életszomjas árny ő,
S tudom, magában mostan így beszél:
— Ej! szép a vers, ám egy ilyen királynő
Hafiz minden dalánál többet ér.

Mily távított egy ily nő szerelm!
Egy öleléssel új életre hív!
Súlyos kötődél szabadul az elme,
Rontó tüztől szabadul a szív.

Tiétek a nap, győzelmes hevében,
S a vörmes ifjuság is tietek;
Bolyongjatok a szerelem nevében,
Merengő vakok, béke veletek! —

Zempléni Árpád.

† **A komollói pap kalapja.** Voltaképpen nem is a kalapjáról van szó, mint inkább arról, hogy a komollói papnak a község pénztárából rendes fizetés gyanánt járt évi 1 irt kalapra. Ennek van egy igaz és egy tréfiás története. Igaz története a régi jegyzőkönyvek tanúsága szerint az, hogy a faluban sok oláh telepítvényes lakott, akiknek a református pap nem köszönt, mert nem az ő hívei voltak. E felett való zugóidórára a pap azt felelte, hogy ő nem köszönhet minden embernek, mert azzal a kalap annyit kopik, hogy egy kalappal több kellene egy évben. Ennek az egy kalaptöbbletnek a beszerzésére utalta a község az 1 forintot, ami ma is tényleg ezen a címen jár.

A tréfiás története pedig az, hogy a templomjuk a falun kívül egy hegy tetején feküdt. Untak a hívek minden nap oda felmászni, szeretétek volna leozni valahová az aljba. Igen ám, de erre szegény volt az ekklézia. Tanakodtak, hogy mitévő legyenek? Végre kislütötték, hogy ha meghal az öreg pap, utána csak azt választják meg, aki megígéri, hogy a maga költségén a templomot lehozza. Ugy is lett. Az öreg pap meghalt, űk pedig a pályázatot ezzel a feltétellel hirdették ki. A pályázó urak persze ebbe nem igen egyeztek bele. Csudálatosképpen azonban egyszer jelentkezett egy fiatal ember, aki ígérte, hogy ő lehozza. Kapnak is rajta a komollóiak, hamar megválasztják, azután kimentek az oldalra széttekinteni, hogy hova hozza le a pap a templomot s ki is szemeltek egy szép térséget.

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Irtá: SIENKIEWICZ HENRIK.

(153)

— Nem szoktam hozzá, hogy a fagyon tanácskozzam, arra később is ráérünk, felelt Chmielnickij nyersen. Engedj a szánodba ülni, Kisiel, mert megtisztelni akarlak azzal, hogy veled megyek.

Miközben ezt mondotta, leszállott a lováról és a szánhoz közeledt. Kisiel az ülés jobb oldalára húzódott, a baloldalt Chmielnickijnek hagyta.

Mikor a hetman ezt látta, ráncba szedte a homlokát és rákiáltott:

— Engedd át nekem a jobboldalt!

— En a köztársaság tanácsosa vagyok.

— Mi közöm hozzá! Potocki az első szenátor, a korona hetmanja s mégis megködtöttem és ha akarom, holnap a többiekkel együtt kinn-padra huzatom.

Kisiel sáppadt arcába szállt a vér.

— En a király személyét képviselem!

Chmielnickij még sötétebben nézett, de meg gondolta mégis magát és beült a baloldalra, miközben így mormogott:

— Lehet ő király Varsóban, de én is az vagyok az orosz földön. Ugy látom, hogy még nem törtém meg eléggé a derekatokat!

Kisiel nem válaszolt, csak az égbe tekintett. Érezte, hogy mi vár rá és alaposan hitte e pillanatban, hogy ha a Chmielnickijhez vezet őt valóságos Golgotha volt, a nála való tartózkodás maga a mártírium lesz.

A menet gyorsan közeledt a városhoz. Husz ágyulóvés dördült meg és a harangok zúgtak. Chmielnickij, hogy a követek a fogadtatást a

— No mehetünk! atyafiak! — szól a pap. Azzal felvonulnak mind a templomhoz, ott a pap négy-kézűl áll.

— Fogják csak meg azt a templomot, tegyék csak fel ide a hátamra, hadd vigyem el innen.

A hívek persze nem tudták feltenni. Akkor látták, hogy be vannak csapva. Állítólag agyon akarták verni s amint menekült, juttában leestet a kalapja. Ennek kárpótlásául kapja minden utód azóta az egy forint kalappénzt.

† **Postagalambok orvosok szolgálatában.** Igazi amerikai ötlet a postagalambokat a betegek gyógyítása körül felhasználni és a gyógykezelés menetét e szelid állatok igénybevétele által gyorsítani. Egy bostoni orvos huzamosabb idő óta postagalambokkal expediatlatta a receptjeit. Két három postagalambot visz magával, mikor betegekhez indul és amint valamelyik nagybetegnél a rendelvényt megírta, azonnal nyakába akasztja azt a galambnak, s ez a fürge postás gyorsítumban repül a ducha vissza, vagyis a gyógyszerháza. A galambduc ugyanis a patika udvarán van felállítva, így tehát a recept a lehető leggyorsabban jut el oda, ahová való. A gyógyszerházból azután az orvoságot biciklin juttatják el a beteghez, aki így postagalamb és bicikli révén néhány pillanat alatt a gyógyszer birtokában van.

Ezt az amerikai ötletet egy francia orvos a maga számára reklámolja. Állítólag Jaurilleben már 1898 óta használja föl dr. Caplan a postagalambokat sürgős híradásra. Minden nehéz betegéni egy postagalambot depoual és ha komoly fordulat áll be a szenvedőnél, akkor utnak bocsátják a galambot nyakába akasztják az üzenetet és a galamb gyors szárnyakon repül vissza a gazdájához, az orvoshoz.

† **Gróf Vécsey Károly utolsó levele.** Szomorú történelmi akta jutott napvilágra gróf Vécsey Károly, a dicső emlékeztető aradi vértanu leányának egy kérelme révén. Az aradi vár sötét cellájában írta a nagy szabadsághős e sorokat szeretett hitveséhez, csak néhány perccel a kivégzés előtt. A vitéz katona Zombolyán élő leánya 33.000 forintot kér a kormánytól, amely összeget édesatyja önként ajánlott fel a nemzeti szabadságharc céljaira. Gróf Vécsey voltaképpen 43.000 forintot gyűjtötte össze jeles csapatát, melynek ő maga szerzett ruhát, élelmet és legyverzetet. Gróf Andrássy Gyula miniszterelnöksége idején gróf Vécsey özvegye a 43.000 forint visszafizetéséért folyamodott, azzal az indoklással, hogy férje az ő vagyonát fordította honvédelmi célokra. Az akkori kormányelnök nem ígérhette meg az egész összeg rögtön való kifizetését, amennyiben nem telt a rendelkezési alpból. Csak tízezer forintot adhatott Vécsey grófnak. De kiltatásba helyezte, hogy a jogos követelést idővel részletekben vissza fogja téríteni a kormány. Gróf

Andrássy hangsúlyozta, hogy a szabadságharc ideje alatt szenvedett károkkért egyesekek kártalanítani nem lehet de mert a dicső vértanu nem a saját, hanem a felesége vagyonából szerelte föl csapatát, méltányosnak tartja a kérést olyképpen teljesíteni, hogy a rendelkezési alpból most tízezer forintot kiutalványoz s majd később, ha ismét lesz illőlegesen pénz, apráukint megtéríti a kárt. Az ígért alapján most a vértanu leánya Széll Kálmán miniszterelnökhöz folyamodott, hogy a fennmaradt 33.000 forintot, vagy egyelőre egyrészt térítse vissza a rendelkezésre álló összegből. Ehhez a kérelemhez Vécsey grófnő két nagyérdékű történelmi becsü okmányt csatolt. Az egyik, a vértanu utolsó levele magyar fordításban így hangzik:

Imádozt, hűségese Linám!

Kedves, mindenekföltre szeretett édes feleségem!

Látom, utolsó perceimet élem. Nekem meg kell halnom. Isten veled, Isten veled! Isten kísérje minden léptedet. Tied utolsó leheletem is. A tulvilágon, Linám, egy jobb életre bizonyosan ismét egyesülünk. Adj, édes lelkem és bocsásd meg nekem azt a sok bánatot, amit nekem akaratlanul okoztam.

Csókollak valamint Gizella leányunkat is. Elj boldogul!

A te szerencsétlen

Károlyod.

Október 6-án reggel hat órakor. Milli mamának, Spiller Györgynek s mindnyájunknak utolsó Istenhozzád!

A kifizetett árendáról szóló nyugtát itt küldöm. Tegnapi elfelejtésem átadni nekéd.

A hős vértanu minden remegés nélkül írhatta e sorokat. Betűi tiszták, világosak s lelki nyugodtságra vallók. A folyamodáshoz csatolt másik okirat Kossuth Lajosnak Vécsey grófnőhöz intézett német szövegű levele.

† Orosz orvosok létszáma. Az oroszországi

orvosi kongresszus tárgyalásainak ületéből nyilvánosságra került többek közt az az elszomorító tény is, hogy Oroszországban éppen csak a városokban van elegendő orvos, de a falvakban és kisebb községekben igen nagy hiány észlelhető. Az 1900-ik év előírása alatt 12.492 orvos működött az Oroszbirodalomban s ezek közül 9422 a nagyobb városok lakóit gyógyította s a vidékiek számára nem maradt több mint cirka 3000. A városokban is 1700 lakóra esett egy orvos, a falusiak közül pedig egy doktor tudományával és gyógyító képességével 36.000 embernek kellett megelégednie. Egybevetve a megbetegedések számát az orvosok létszámaival: a városokban egy orvos naponta átlag négy beteget, a vidéki orvosok pedig naponta kilencvennyolc beteget kezeltek. Kapustin tanár számítása szerint a terjedelmes birodalomnak még 62.000 orvosra volna szüksége, hogy az egészségügyi viszonyok a humanizmus legszerűbb igényeinek megfelelőjenek. Hogy ebből az orosz nagyhatalmi állás is hasznot húzna, azt

tárait ismerni és a Sicsnek minden hegyzakadéka hivatogatan inftel feléje:

— Hagyd ott az urakat és gyere a szabadba!

A vad tatár megtanította a harcra, a szeméi megszokta a tüzet és gyilkosságot, a karjai gyermeksege óta a kardforgatást. Nem szivesebben kóborolt-e hát Chmielnickijjel és pusztította az urakat, mint hogy meghajtsa büszke derekát egy starosza előtt.

De különben is tömörülnie kellett a népnek Chmielnickij mellé, mert hiszen azt, aki nem jött, fogságba hurcolták. Stambulban nagyon vásárolták a rabszolgákat a népnek könnyű volt a választás. Egy különös népdal, amelyet minden viskóban énekeltek és amely hosszú időkiig úgy maradt a nép ajkán, úgy szölt Chmielnickijről, mint a saporógiai Mózesről, de így fejeződtött be: „bárcsak a szívet találná el egy golyó!”

Városok és faluk tüntek el a föld színéről, az ország pusztasággá és romhalmazzá lón, a sebek, amelyek nem tudtak évszázadokon át sem behegedni, most ismét feljultak. De ez a vezér nem látta meg őket, vagy nem is akarta meglátni, mert hiszen sohasem tekintett maga mögé. A hatalma növekedett a vérral és tüzzel, melylyel mindent elpusztított, tönkretéve a saját nemzetét és hazáját eztezen nagyvágyásában. Es most, az ágyuk dörgése és a harangok bugása között mint egy szuverén uralkodó, mint egy hospodar vagy herceg vezette a követeket Perjeslawba.

A követek pedig lecsüggesztett fővel vonultak az oroszlan barlangjába és reménységük utolsó sugara is kilobbant.

Skrzetuski, aki a szánkóros mögött lovagolt, szorgosan figyelte a Chmielnickijjel jött tiszték arcát, mert azt kereste, hogy Bohun nines-e köztöttük, a Dnyeszter melletti sikertelen kutatás után ugyanis a végsőre határozta el magát. Fel akarta keresni Bohunt, hogy élet-halál harcra hívja ki. A szerencsétlen lovag tudta ugyan, hogy Bohun egyszerűen meg is öletheti, vagy eladhatja a tatároknak, de mégsem hitte, hogy ezt

személyök különös megtiszteltetésének ne tartsák, így szölt a vajdához:

— Nemcsak titeket fogadlak így! Minden követet így fogadtam, aki hozzám jött eddig.

Es Chmielnickij igazat mondott, — valóban úgy küldték hozzá a követeket, mint valami uralkodó herceghez. Samoscsből visszajövet, a királyválasztásnak és a lityván sereg vereségének hatása alatt a hetman még sem bízakodott el anynyira, de a mióta Kijewben fáklyásmenettel és zászlókkal fogadták, amióta az akadémia egy üdvözölte: Tamquam Moiseum, servatorem, salvatorem, liberatorem populi de servitate lechica et bono omine Bohdan — Istenről küldött! — s végül már „illustrissimus princeps”-nek is nevezték, — az egykoru történetírók szavai szerint „felébredett benne a vadállat”. Érezte már, hogy föld van a lába alatt, amely eddig hiányzott és az ereje és az elbizakodottsága végtelenül megnőtt.

A külföldi követek pedig nemcsak a hatalmát, de a fenségét is elismerték halgatlagosan. A tatárok drága barátsága, amelyet ajándékokkal és foglyokkal vásárolt meg, biztosította őt minden ellenség támadása ellen. Ezért Chmielnickij, aki még Samoscsnál a király főhatóságát és az uralkodó parancsát tisztelte, valósággal elvakult elbizakodottságban. Meggyőződött az erejéről, a köztársaság végtelen gyöngységéről és a vezetők hiányáról — s akár a királynak is ellenszögült volna már. Nagyrálató lelke nemcsak a kozákok függetlenségéről álmodott már, nemcsak Saporógia régi előjogainak a visszaszerzéséről ábrándozott, hanem önálló államról és uralkodói jogarról.

Érezte, hogy ő az ur Ukrajnában. Saporógia mellette állott, mert egy hadvezér alatt sem rendezhetett volna olyan vérfürdőt és nem rabolhatott volna annyi zsákmányt. A természet vad szölöttéi ragaszkodtak hozzá, mert a pusztá levegőjével a korlátlan szabadság szeretetét szívta magukba. Hogy állhatott volna a pusztá szabad fia az uraság ekje mellé, midőn a tekintete az Isten szabad ege alatt nem tanulta meg a tulajdon ha-

előszertűnek vélte Kapustin külön, még pedig erősen kidomborítva megemlíteni. Ugylátszik a politikai érdekek hangsúlyozása által tartja legkönnyebben elérhetőnek azt, amit a humanizmus egymagában hiába igényelne. Az orvos-tanár számítása szerint lényegesen emelnie a nép számát, ha száz újszülött gyermek közül nem 25-26 hal meg az első évben, hanem csak 20-21. Ez a kis differencia nem kevesebb, mint ötvízener emberrel gyarapítaná Oroszország lakosságát évente.

KÖZGAZDASÁG.

A Kereskedelmi Bank mérlege.

Budapest, január 30.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ma közzétett mérlege újabb fényes bizonyága ez intézet nagy erejének, agilitásának és szerenés vezetésének. Csak közbevetőleg jelezzük a Kereskedelmi Banknak azt a dicsőretek szokását, hogy mérlegét még lehetőleg az esztendő első hónapjában igyekszik a nyilvánosságnak átadni és át is adja oly gyorsasággal, amely dicsőretre válik az intézet irodatechnikai vezetésének és arra vall, hogy a szövénnyel és sokoldalú banküzlet mellett a kezelés rendszere a legáttekinthetőbb és a leg-szabatosabb.

A mérleg alábbi adatai, ha az ország nyomozó gazdasági helyzetének tükrében vizsgáljuk őket, meghaladnak minden várakozást. De normális gazdasági viszonyok közt is fényesek.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tudvalóval 1897-ben ment át a 13 százalékos osztalékról a 14 százalékosra. És dacára a sok pesszimizmusnak, amelylyel a letelei év pénzügyi eredményeit, jelenségeit megítélték, a Kereskedelmi Bank kevés hiánnyal meg tudta tartani az előző üzletévben kimutatott nyereségmérteket és azon volt, hogy változatlan arányokban gyarapítsa a tartalékokat, amelyek az intézetnek minden más alakulással szemben megadják a döntő erőt. Bizonyítéka ez azoknak a szigorú elveknek, amelyek szerint a Kereskedelmi Bank egész mérleg-konstrukciója főlegül. Mert a Kereskedelmi Bank vezetéseinek szelleme és sikerei mellett az üzleteredmény csak feltételező módosulhat, de lefelé nem. És a korábbi évek nagy üzlet-eredményeivel szemközt az osztalék kimérésében követelt rigorozitás most igazolódik azzal, hogy mostohab időben se kell az osztalékok apasztani. Ugyanez a körülmény megadja a Kereskedelmi Bank részvényének is a befektetészerű jellegét. És megvan a kitünő eredmény most is, amikor nagyszabású tranzakciók nem voltak napirenden, a magyar piacnak sok belső nehézségekkel kellett megküzdenie, a börze pedig még mindig a közelmutó válságok következtetését érezte. Am nyilvánvaló jele gyanánt a

meg is tegye. Ösmerte a bátorságát és meg volt győződve, hogy Bohun inkább a lovgas parviadtal fogja választani. Ugy tervezte fájdalommal ten szívével, hogy Bohun megesketteti arra, hogy halála esetére szabadon bocsátja a hercegnőt. Onmagával mit sem törődött Skrzetuski és hajlandó volt volna arra is megesküdni, hogy Bohun halála esetén ne legyen a leány egyiküké sem. Ez esetben kolostorba vonult volna. Azt is remélte, hogy a háboruban meg fogja találni a gyógyulást, a halált, ha pedig ez nem sikerül, a barátságában fogja keresni a vigasztalást, amint azt abban az időben mások is tették. Skrzetuski leszámolt mindennel és mint hogy Samoscban figyelmeztették a Bohunnal való parviadtalra, a Dnyeszter melletti kutatás pedig sikertelen maradt, ezt az egyetlen módot látta már maga előtt, amelylyel magán segíthet. Ezért pihenés nélkül sietett a Dnyeszter mellé a követekhez, abban a reményben, hogy Kijewben vagy ennek környékén okvetlenül meg fogja találni Bohunt.

De hiába kereste a tiszték között. Sok ismerősre akadt, a régi nyugalmis időkbel, ott látta Dsieszallát, akit Csehriben ösmert meg; Jasewskit, aki a Siosból jött a herceghez követ-ségbe és Jarost, aki előbb a herceg kapitánya volt és azonkívül másokat is. Elhatározta, hogy tölök fog Bohunról kérdezősködni.

— Mi régi ismerősök vagyunk, — szólt Jasewskinek közledeve.

— Lubnieből ismerlek, a Jeremiás legkedvesebb lovgaja vagy, — felelt a kapitány. — Lubnieban ittunk és mulattunk együtt, hogy van a herceg?

— Egészséges.

— A tavasszal majd nem lesz egészséges. Ő és Chmielnickij még nem találkoztak, de majd egymásra akadnak és akkor az egyiköknek pusztulnia kell.

— Amint Isten akarja!

— No, az Isten kegyelmes a mi Chmielnickijünk-

(Folytatása következik.)

Kereskedelmi Bank rendkívüli elaszticitásának, a Lányzy Leó személye köré csoportosuló igazgató-össz inveciózus vezetéseinek, az intézet fényes összeköttetéseknek, nagy mobilitásának, az eszközökben való bőségének és a feltétlen országos bizalomnak, amelynek örvend, a bank üstölen hagyta a nehézségeket és egy pénzügyi tekintetben mindenesetre rossz esztendő olyan üzleteredményre zár le, amilyenre az idők szerint magyar pénzintézet alig dicsékedhetik.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank nemcsak a magyar pénzintézetek közt van az első sorban, de előlék helyet vívott ki magának a nagy kontinentális bankok sorában is. Egy óriási forgalmu és nagytektifülyi intézet erősen belejátszik az általános közgazdasági helyzetbe is. És ehhez képest ennek a fényes mérlegnek a tükrében a gazdasági nehézségek közepette nem aggasztó Magyarország közgazdasági helyzetének a képe sem.

A mérlegszámla adatai a következők:
Vagyton. Pénztár-készletek 9.288.726,51 K. Váltótárca: Bank-váltók 55.774.545,68 K. Hitelezvények tárcaja 2.164.611,36 K. Külföldi váltók tárcaja 4.934.186,58 K. = 62.873.343,57 K. Előlegek értékpapirokra folyó számlákban 84.89.167,56 K. Lombard előlegek és report bel- és külföldön 37.297.325,92 K. Jelzálog kölcsönök zálogleveleiben 132.701.544,50 K. Községi kölcsönök könyvekben 156.526.298,52 K. K. kölcsönök készpénzben ingatlanokra 4.123.175,98 K. Hátralékos jelzálog-kölcsön törlesztési részletek 1.623.377,64 K. A záloglevelek biztosítási alapja (melléklet szerint) 7.020.480,— K. A községi kölcsönök biztosítási alapja (melléklet szerint) 8.045.842,50 K. Saját záloglevél- és kölcsön-tárca: 257.200 K. 4%-os záloglevél a 91.— K. 284.052.— K. 1.922.600 K. 4 1/2%-os közs. kötv. 10% jutal. a 100 K. 1.922.600 K. 923.200 K. 4 1/2%-os közs. kötv. 10% jutalék nélkül a 95.— K. 881.790.— K. 242.800 K. 4%-os közs. kötv. 5% jutalék a 91.— K. 220.948.— K. 138.800 K. 4%-os közs. kötv. 2% jutalék arányban a 91.— K. = 3.489.600 K. 126.304.— K. = 3.388.698.— K. Ingatlanok: Intézet háza 680.000.— K. Végrehajtás utján átvett ingatlanok 439.500.— K. = 1.069.500.— K. Értékpapirtárca (melléklet szerint) 17.299.428,14 K. Befizetések szindikátusokba 3.268.435,27 K. Nyugdíjalap 1.894.118,91 K. A hivatalnok betegsegélyző alapjának értékpapirjai 53.000.— K. Külföldi alapítványok értékpapirjai 74.600.— K. Befizetések betéti társaságainknál (Commanditek) 2.630.750.— K. Adóscok: Fedezet alapján 23.889.342,79 K. Bankári követelések bel- és külföldön és különféle adóscok 17.891.435,55 K. = 41.780.778,34 K. A központ és fiókintézetek leltára teljesen leírva.

Teher: Részvénytőke (beszámítva a záloglevelek és községi kölcsönök biztosítási alapjait képező 15.066.322,50 koronát) 30.000.000.— K. Taria-alkalakok: (Az igazgatóság indítványának előadása által a tartalékaikapok 26.400.000.— koronára tognak emelkedni.) rendes tartalékalap 12.000.000.— K. rendkívüli tartalékaikap 13.600.000.— = 25.600.000.— K. A hivatalnokok és szolgák nyugdíjalapja 1.382.847,04 K. A hivatalnokok és szolgák betegsegélyző alapja 54.734,60 K. Külföldi alapítványok 74.600.— K. Forgalmában lévő kölcsönvények: Záloglevelek kisorsoladók: 4 1/2%-os 59.613.200.— K. 4%-os 43.777.800.— = 133.511.000.— K. kisorsoltak 1902 február 1-én esedékes 797.800.— K. mar esedékesek 390.400.— K. = 1.188.200.— K. = 134.702.000.— K. Kisorsolandó községi kölcsönök: 4 1/2%-os 10% díjjal 58.452.600.— K. 4 1/2%-os díj nélkül 20.269.400.— K. 4%-os 5% díjjal 66.120.000.— K. 4%-os 2% díjjal arányban 11.525.000.— = 156.568.200.— K. Kisorsoltak: 1902. április elsőjén esedékesek 667.990.— K. mar esedékesek 331.520.— K. = 999.510.— K. = 15.567.710.— K. = 292.348.910.— K. Betétek: Pénztári jegyekre, takarékpénztári könyvekre és Cheque számlákra 121.164.970,89 K. A m. ir. pénzügyminiszter. ütem. megyék és községek követelése 6.721.483,61 K. Külföldi hitelezők 2.911.966,02 K. = 150.798.370,62 K. A hitelezések követelése 155.165,54 K. Fel nem vett osztalékok és címet-szevények 255.871,10 K. Előre fizetett jelzálog-kölcsön törlesztési részletek 291.172,53 K. Függetl. kamatok egyenlege 4.442.688,01 K. Átmenő tételek 12.876.658,56 K. Nyereség-egyenleg 6.872.734,46 K. Összesen 625.201.633,36 K.

A nyereség- és veszteségszámla a következő adatokat mutatja: Terhek: Az ügyvezető igazgatóság, a hivatalnokok és szolgák fizetése 913.404,75 K. Külföldi és 870.058,07 K. Leírások különféle követelésekből 130.625,32 K. Az 1901. évi nyereség 5.602.222,04 K., ehhez az 1900. évi nyereség-áthozat 770.512,42 = 6.372.734,46 K. Összesen: 8.870.222,58 K.

Veszteség-számla a következő adatokkal: Nyereség-áthozat az 1900-ik évből 770.512,42 K. Tiszta kamatjövdelem 4.095.565,66 K. A bankpénzüli jövdelem 40.645,57 K. Nyereség a jelzálog-üzletből: illetékek és nyereség eladott címetekből 1.050.529,73 K. Külföldi jutalékok 904.607,32 K. Nyereség külföldi váltók és pénzemeken a váltótárca kamataival együtt 421.506,67 K. Nyereség értékpapironok és szindikátusokon 482.890,58 K. Külföldi nyereségek 112.007,34 K. Váltóüzletünk, fiókaink és commanditek nyeresége: A beekeltett tőke kamatainak és a kezelési költségek levonása után 409.356,9 K. Összesen: 8.257.022,58 K.

A mérleg legjellegzetesebb vonása a banknak nagyszabású mobilitása, aminek megvilágítására szolgáljon, hogy az összesített levonása a kisorsolatlan zálogleveleket, kerek összegben 158,27.000 koronát tesznek, amely összeggel szemben 202.775.000 korona mobilis értékek, mint pénztárállomány, rövid lejáratu követelések, értékpapirok, reportok bankári követelések stb. állanak. A banknak üzletpolitikája, amely ebben kifejezésre jut, mindaddig meghozta a maga

gyümölcsét, amennyiben éppen nagy mobilitása olytán volt abban a helyzetben, hogy a kamatbírvizonyokat teljes mértékben kihasználhassa.

A banknak tőzletétái a betét és a jelzálog üzlet ismét nevezetes emelkedést mutatnak. A betétállomány az év végével 121.164.970 koronára 89 fillért tett ki, amely összeg az előző évvel szemben több mint 7 millió koronányi emelkedést jelent. A betétállomány ezen összegében azonban nem foglaltatnak benn sem a pénzügyminiszterium, a megyék, városok és a különféle hitelezők követelése, amelyek összesen 28.638.000 koronát tesznek ki, és amelyek az előző évvel szemben 5.645.000 koronával emelkedtek. A banknál elhelyezett idegen tőkék tehát összesen kerek 150.800.000 koronára ruggnak és így az előző évvel szemben az emelkedés 12.731.000 koronát tesz ki, ami újabb bizonyítéka, hogy a bank, mint a hazai takarékpénztár után legjelentékenyebb betéti intézet szerepét az országban változatlanul fenntartja.

A betétek és hitelezők növekedésével kapcsolatosan találjuk a reportok összegének emelkedését, amely kerek összegben 37.297.000 koronára rug és így az előző évvel szemben 12.200.000 koronával szaporodott, ami természetes, tekintve ezen elhelyezési módnak mobilis és aránylag jövdelemzőbb voltát. A pénztárállomány az előző évvel szemben 2.333.000 K.-val emelkedett és 9.288.000 K. összeget ért el, ami viszonyainkhoz képest rendkívüli jelentékennynek mondható. Az értékpapirokra adott előlegek 34.289.000 K.-t tesznek ki, tehát 2.214.000 koronával többet, mint az előző évben. Ezen tételeknek emelkedését szemben a váltótárca 62.873.000 koronát tevő állománya a mult évvel szemben 3.489.000 koronányi csökkenést mutat. E csökkenés az üzleti pangásban leli magyarázatát, mely piacunkon a kereskedelmi váltóanyag csökkenését vonta maga után. A jelzálogüzletre vonatkozó adatok ezen üzletet további illendűléseiről tesznek tanuságot. A jelzálogkölcsönök összege az előző évvel szemben 4.268.000 koronával 132.700.000 k.-ra, a községi kölcsönök pedig 4.668.000 k.-val 156.526.000 koronára emelkedtek. A hátralékos törlesztési részletek 1.623.000 koronát tesznek ki, amj tekintve a kölcsönügyletek 290.000.000 koronányi állagát, jelentékennynek mondható. A záloglevelek és községi kölcsönök forgalma 292.846.000 koronára rug, ami az előző évhez képest 9.553.000 korona többletet jelent, míg a saját címletek készlete a lelety-el év végével 3.885.000 k.-t tett ki, amely 645.000 k.-val kevesebbet, mint a mult évben. Megjegyezzük, hogy ezen címletek készlet azóta teljesen elkelt. A lelety évben a visszavásárolt címletek felül 15.500.000 korona névértékű saját kibocsátású címet adott el, amely eredmény, tekintettel a fix kamatozású értékpapirok eladására nézve különösen a külföldön uralkodott kedvezőtlen viszonyokra, igen jelentékennynek mondható és a bank címleteinek közkedveltségéről tanusodik. Az értékpapirtárca kerek összegben 17.300.000 koronát tesz ki, vagyis körülbelül 1 millió koronával kevesebbet, mint tavaly, míg a záloglevelek és a községi kölcsönök biztosítási alapja, mely kizárólag esőrendű értékpapirokból áll 15.066.000 koronára emelkedett. A bank aktívának összege, beleszámítva a jelzálog- és községi kölcsönök összegét 552.201.533 koronára 36 fillért tesz ki.

A rendelkezésünkre bocsátott forgalmi adatok a következők:

	Millió koronában	1901.	1900.
Összforgalom	7.584	7.900	
Pénztári forgalom	2.827	2.763	
Betéttétel	1.347	1.600	
Leszámitolás	205	233	
Fiókok orgalma	639	579	
Váltóüzlet	127	137	
Expediált levelek száma	580.877 db.	602.112 db	

Vita az önálló vánterület körül.

Budapest, január 30.

Az Országos Iparegyesület összes szakosztályai ma délután gróf Zichy Jenő elnöklete alatt ülést tartottak, amelynek napirendjére dr. Smalovszky Valér országgyűlési képviselőnek az Önálló vánterület mérlege című előirvasása alapján megindítandó vita volt kitűzve. Az ülésen nagyszámú előkelő hangnótosság volt jelen. Ott láttuk Thek Endrét, gömöri Seontagh Pált, Galléri Mór egyesületi igazgatót dr. Sebess Dénes, dr. Smalovszky Valér, Chernel Gyula Barta Ödön, Doboczky Sandor, Révai Mór országgyűlési képviselőket, megjelentek továbbá Bobula Janos, dr. Andor Eadro dr. Fellner Frigyes, Havas Sándor, Maday Izidor, Ney Béia, Hegedüs Károly, Glöck Frigyes, Thaly Zsigmond, dr. Heulberg Tivadar, Lestyánszky Sándor, Szávay Gyula és még számosan.

Gróf Zichy Jenő elnök örömet jelezte ki, hogy a megvitatásra kitűzött kérdés oly általános érdeklődéssel találkozott, aminő az ülésen megnyilvánult.

Köszönetet mondott Smialovszkynak, ki fáradságos munkájával alkalmat adott az egyesületnek, hogy az önálló vámterület kérdése fölött az eszmeeserét megindítsa. Bejelentette ezután, hogy Kossuth Ferenc levelet írt hozzá, amelyben sajnálkozásának adott kifejezést, hogy betegsége miatt a vitában részt nem vehet. Az érdekes levél a következőképpen hangzik:

Kedves barátom! Féltem szándékomból volt ma az Iparegyesület gyűlésére elmenni azért, hogy az önálló vámterület érdekében felszólaljak és a te állásfoglalásodat az Iparegyesületben támogassam; de az az erős izületi csúszrom, mely több hétig ágyba döntött, ismét kitört rajtam, úgy, hogy ma lehetetlen kimennem.

De te, mint hivatott védője annak az alapigazságnak, hogy a védvám-rendszerrel egy iparos- és egy agrár-ország érdekeit ugyanazzal a vámpolitikával megvédeni nem lehet, alig szorulsz az én támogatásomra. Örüni fogok azonban, ha te azzal a tekintéllyel, melyet nekem az országnak tett nagy szolgálataid költsönöznek, segítségére fogsz jönni azon elvek egyikének, melyek összeforrtak a függetlenségi párt életével, multjával, jelenével, jövőjével.

Az iparos Ausztria rá fog állni a magas agrár védvámokra, de csak úgy, ha óriási árt fizetünk értük iparvámomelében; és mely minden bizonyonyi érvényesülni fog velünk szemben, holott a mi agrár védvámunk ha jó termés lesz, nem érvényesülnek, mert kivételre szorulunk, ha pedig rossz termés lesz, bevitelre szorulunk s akkor saját gyomrunkat vamoljuk meg.

A tudomány és az élet, az elmélet és a gyakorlat igazat adnak nekünk; és nem is lehet ez másképpen, mert a nemzetközi verseny áradatába kötött készlelállal vetni magunkat bele, több mint merészség... az együgyűséggel fatáros bárgyuság! Az ég áldjon meg!

Barátod
Kossuth Ferenc s. k.

Szentágh Pál, az egyesület igazgatósági tagja vezette be a vitát.

Szerinte Smialovszky előadása az osztrákokalmára hajtja a vizet és ezért kihívja a bírálatot, nemcsak az ő részéről, aki az önálló vámterület híve, hanem a közös vámterület hívei részéről is. Az osztrákokkal való meg egyezés előtt az ország érdekében a támadó állásfoglalást tartja csupán célszerűnek, még pedig az önálló vámterület törvényes alapján. Ha olyan nézeteket hangoztatunk, mint Smialovszky, hogy az önálló vámterület mellett elveszünk, akkor csakhamar az osztrákok fognak bennünket megfenyegetni az önálló vámterülettel, mire az előadó és nézetének hívei úgy meg fognak ijedni, hogy sietni fognak a kiegyezést megkötni mindenképpen. Ilyen nézetek hangoztatása tehát taktikai hiba. Polemizál azután Smialovszky argumentaival és az önálló vámterület utjának három ikozozatot állít föl.

Az első ikozozat az, hogy szűnjék meg itthon a remiátás; a második, hogy Ausztria észre fogja venni, hogy egy megjavított közösségben nem használhat ki bennünket teljesen; a harmadik az, hogy igyekezzünk megnyugtatni a hatáskörünkön kívül álló közös batóságokat, amelyek a monarchia erősségét lélik a vámközösség megszűnésétől; igyekezzünk meggyőzni őket arról, hogy a békés különválás a legerősebb kapcsa lenne a politikai közösségnek. Minthogy nem remélhető, hogy ezen a három fokon hamar tuleszünk, legalább koncentrálni erőinket arra, hogy elérjük az első ikozot. Addig is meg kell javítani a mostani közösséget, és pedig a cukoripar és textilipar érdekeinek jókora részét kivétel a fogyasztási vámvonal felállításával, a mezőgazdasági érdekek fokozottabb védelmével és a közös vámjövendelemelek helyesebb, igazságosabb felosztásával a lakosság aránya szerint. Ha ez el nem érhető, akkor állítsuk véte szembe az önálló vámterület követelését. Azzal végzi, hogy óhajtja ugyan az osztrák szomszédjainkkal való jó egyetértést, de még jobban kívánja gazdasági önállóságunkat. Ne teledjük a jelszót: Si vis pacem, para bellum. (Élénk helyeslés.)

Thék Endre szerint az önálló vámterület nemcsak az iparosok érdeke, hanem a gazdáké is. A magyar ipart nyomon követi mindentől a külföldön is az osztrák ipar bátrányos befolyása. Az osztrák ipar-cikknek hírneve a külföldön mindenütt megromlott, és ez árt a magyar iparoknak is, amelyet mindentől osztráknak néznek. Az hogy közös vámterület mellett is fejlődünk, nem bizonyít semmit, mert ha megéltünk közös vámterület mellett is, hová fejlődünk volna önálló vámterület mellett? A magyar iparban megna a fejlődésnek minden feltétele. Nem ismer aknt a felvetett kérdésben, csak egy megoldásba tud belenyugodni, csak egyért tud lelkesülni és ez az önálló vámterület. (Zajos helyeslés.)

Körömy János utal arra, hogy negyvennyolc előtt volt Magyarország önálló vámterülete és akkor jól volt az országban. Tömegesen vándoroltak be külföldi munkás iparosok, akikből jó bazafak váltak. Az ipar pangása nem szűnhet meg a közös vámterületen. Ezért csak azt kívánja, jöjjön el mielőbb az önálló vámterület. (Helyeslés.)

Gelléri Mór egyesületi igazgató csak egy szempontot óhajt megvilágítani, és pedig tisztán kívánja azt a kérdést, vajjon igaz-e az, hogy az önálló vámterület épp úgy érdekében van a magyar mezőgazdaságnak, mint a magyar iparnak. Mert az volna az egyedüli, ami az önálló vámterület érdekében kifejtett akciók veszélyeztetneik. Meggyőződése, hogy a magyar mezőgazdaság érdekeinek épp úgy megtelet az önálló vámterület, mint az ipari érdekeknek. Jele ennek az, hogy egyre több és több gazdasági egyesület foglal állást az önálló vámterület mellett, és a gazdasávsóvetség is, bár még véglegesen nem foglalt állást, mindinkább megbarátkozik az önálló vámterület esz-

méjével. Utal arra, hogy az 1898-iki vámkonkén egy igen nagy gazda-tekintély, gróf Károlyi Sándor éppen az előadó ural szemben kijelentette, hogy nem íél attól, hogy a magyar mezőgazdaság terményei, akár egy ausztriai bojkott-területen is nem találának a külföldön elhelyezést. Ellenben példákall igazolja, hogy a mezőgazdasági termények értékesítése is hiányos a jelenlegi állapot mellett.

Meggyőződése az, hogy az önálló vámterület mellett a mezőgazdaság érdekei is jobban lesznek megóvhatók az önálló vámterületen. Az Iparegyesület folytatni fogja agitációját a gazdasági önállóság érdekében, és bizik benne, hogy ez az agitáció sikerre fog vezetni. (Általános élénk helyeslés.)

Smialovszky Valér meghajlik az elhangzott objektív kritikák előtt és köszönetet mond érte, hogy munkája e körben ily alapos megvitatásban részesült. Munkájának csak az volt a célja, hogy mindazok, akik e kérdéssel foglalkoznak, megtalálják az adatokat álláspontjuk tisztázására. Visszautasítja azt a ítétevést, hogy az osztrákok malmára akarta volna hajtani a vizet, továbbá, hogy rossz kiegyezést bármi körülmények közt is hajlandó volna elfogadni. Ettől nem is kell félni, mert kiváló államférfiak intézik e kérdések megoldását. Azzal végzi felszólalását, hogy mindnyájunknak törekedni kell a lehető legjobb megoldásra.

Az élnök ezután befejezettnek nyilvánította az eszmeeserét és meleg köszönetet mondott gómöri Szontágh Pálnak és a többi felszólalóknak és azzal a kívánsággal zárta be az ülést, hogy adja Isten, hogy az önálló vámterület minél előbb bekövetkezzék.

Ipar és kereskedelem.

A pipereszappan-gyártáshoz szükséges összes nyersanyagarak folyton tartó és gyors emelkedése következtében az osztrák és a magyar pipereszappangyárosok Bécsbe anketét hvtak egybe. A mérvadó tényezők részvételével a tanácskozás meg is volt és a pipereszappanáraknak egyelőre 10%-kal való fel-emelését határozta el.

A newyorki tőzsede. New-Yorkból jelentik január 29-iki kiséttel: Az értéktőzsde eleinte szilárd volt, de később az Amalgamated Cooper részvények hanyatlása nyomán általában gyöngyült az irányzat. Minthogy a piac ezáltal elvesztette eddigi támaszát és minthogy a délafrikai békehírek kezdtek kétségbe vonni, a hangulat megváltozott. Eladásokat végeztek, nyilván a hivatásos spekuláció részére, ami a legutóbbi vásárlások nyereségrealizációira vetendő vissza. A tőzsde gyöngén zárult a lehető legalacsonyabb napi ártolyamok mellett. Részvényforgalom 600,000 darab.

Szesszárok. A kontingens nyersszesz ára Budapestben pénzben 39.- korona, áruban 39.50 korona. Bécsben a kontingentált készáru 34.80 korona pénzben, 35.20 korona áruban.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásár- téri vásári pénztár részvényintársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökor 1189 darab, magyar tehén 507 darab, szerbiai ökor — darab, szerbiai tehén — db, boszniai ökor — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 10 drb, bika 149 darab, összesen 1903 drb. Gazdasági marhák: ígás- és hizlali való ökor — darab, fejős tehén 162 darab, ígás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártág; vágómarhákért: Magyar hizott ökor, legjobb minőségű 60.- K-tól 64.- K-ig, kivételesen — K., 100 kilonként élő sulyban, középminőségű 50.- K-tól 58.- K-ig, silányabb minőségű 44.- K-tól 48.- K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 48 K-tól 54.- K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 50 K-tól 46 K-ig. Tarka bizott ökor, legjobb minőségű 60.- K-tól 70.- K-ig, kivételesen — K-ig, középminőségű 52 K-tól 58.- K-ig, silányabb minőségű 44 K-tól 50 K-ig. Szerb és boszniai ökor legjobb minőség — K-tól — K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőség — K-tól — K-ig. Bika jobb minőségű 48 K-tól 62.- K-ig, kivételesen 64.- K-ig, silányabb minőségű 40.- K-tól 46.- K-ig. Bivaly 30 K-tól 40 K-ig, kivételesen — K-ig. Magyar tehén 38.- K-tól 52.- K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 40.- K-tól 58.- K-ig, kivételesen — K-ig. Mind 100 kilonként élő sulyban. Gazdasági marhákért: Ígás ökor elsőrendű — K-tól — K-ig, métermázsánkat, kivételesen — K-tól — K-ig páronkint, közép minőségű — K-tól — K-ig 100 kilonként — K-tól — K-ig páronkint, silányabb minőség — K-tól — K-ig 100 kilonként, — K-tól — K-ig páronkint. Hizlali való ökor tehén 50 kg.-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehén keresztetett szines 130 K-tól 210 K-ig darabonkint, bonyhádi faj 220 K-tól 320 K-ig darabonkint, kivételesen — K-tól — K-ig, ígás bivaly — K-tól — K-ig páronkint. A felhajtás vágómarhából 200 darabban kisebb volt a mujt heténel, azonban az a körülmény, hogy a mézszárszekekben a husfogyasztás is esőkken, az árakban javulást nem időzött elő. Csupán konzervgyártási célokra alkalmas ökrök árai emelkedtek 1-2 K.-val métermázsánkat. Fejős tehénüzlet változatlan.

Borjuvásár. 1902. évi január hó 30-án. (A budapesti marhavásár- téri vásár-pénztár részvényintársaságtól.) Felhajtás: Beltölű élő borju 235 drb, leölt borju — db, bécsi borju — db, — db., nővendékmarcha 67 darab, bárány élő — darab, leölt bárány — darab. Árjegyzések. — Beltölű élő borju I. rendű 80-85 l-ig, kivételes 90 —, II. rendű 70-78 l-ig, 1 kilonkint, leölt borju I. r. — l-ig, II. r. — l-ig, — l-ig, kivét. — l. kilonkint levonás nélkül. Rugott borjakért 32-48 l-ig. Nővendék marha — l-ig — l-ig, I. r. 50-54 l-ig, középminőségű 40-48 l-ig, elsőrendű 37-41 l-ig, 1 kilonkint, Bárány élő 11-14 k., leölt bárány

9.-13.50 K. kivételesen ár — k-ig páronkint. — A borjuvásáron a csekély felhajtás folytán az irányzat élénk volt, ellenben a bárányvásáron az üzlet esőndes.

Budapesti sertés-konsumvásár. A lerencvárosi petroléum-rakodnál lévő székes-fővárosi sertés-konsumvásár árjegyzése 1902. évi január 30-án. Készlet 430 darab, Erkezett 819 darab. Összesen 1249 darab. Eladott 800 darab. Maradt 449 darab. Napi árak: 120-180 kilogramm sulyban 90-94 koronáig, 220-280 kilogramm sulyban 90-94 koronáig, 320-380 kg. sulyban 88-94 K-ig. Öreg nehéz páronkint 400-500 kilós, 88-92 koronáig, Malac 56-64 korona. Az irányzat lanyha.

Bécsi juhvásár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvásáron a felhajtás 2943 darab juh volt. Nem volt árvaltozás. A nagy felhajtás különösen a kivételre szólt. Árak kgkint: kivelti juh: elsőrendű 40-45 fillér, kivételesen — fillér, anyajuh 20-30 korona páronként.

Bécsi vágómarhavásár, január 30. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhajtók: 4178 darab borjut, 3068 darab élő sertést, 2434 darab levágot sertést 351 darab levágot juhot, 1033 darab bárányt.

Nagy felhajtás miatt a vásár veszített élénkségéből. A levágot sertés és juh lanyhán folyt le.

Eladási árak: Levágot borju 68—84 fill., elsőrendű 86-98 fillér, legeleje 100-120 fillér, élő borju — fillér, fiatal sertés 64-82 fillér, kivételesen — l., levágot nehéz sertés 94-104 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 86—98 fillér, elsőrendű süldő 96-1120 l., élő juh — l., levágot juh 70-72 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 10—26 korona, páronként.

A budapesti gabonatőzsde.

Budapest, január 30.

Mérsékelt kínálat és ugyanoly vételkedv mellett készbuza tovább is szilárd irányzatú; elkelt 15,000 mm. 5 fillérral magasabb áron. A többi cikkkehez szilárd irányzat mellett az árak nem változtak.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 100 mm. 80 k. 10 K. — l., 200 mm. 79 k. 9 K. 92 1/2 l., 1000 mm. 77.5 k. 9 K. 90 l., 100 mm. 75 k. 9 K. 65 l.

Fehérmegyei: 1000 mm. 76 k. 9 K. 90 l. Pestmegyei: 100 mm. 78 k. 9 K. 70 l., 1000 mm. 77 k. 9 K. 80 l.

Bácska: 100 mm. 75.2 k. 9 K. 52 1/2 l. Bajai: 2200 mm. 74.6 k. 9 K. 52 1/2 l. Romániai: 5650 mm. 76 k. 9 K. 25 l. Mind három hónapra.

Arpa: 200 mm. 6 K. 20 l. Zab: 100 mm. 7 K. 67 1/2 l., 100 mm. 7 K. 65 l. 150 mm. 7 K. 60 f.

Tengeri (0-áru): 3000 mm. 5 K. 35 f., 800 mm. 5 K. 22 1/2 f.

Készpénzfutás mellett.

Tegnapi delután eladott:

Duna-Bácska: 1800 mm. 77.8 k. 9 K. 55 f., 1800 mm. 72.5 k. 9 K. 55 l.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde sokáisi szerint készpénzben 50 kilogrammonkint. — A minőség hektoliterekint és kilogrammonkint.

B u z a	Kilós	50 kilogramm ára		50 kilogramm ára			
		K-tól	K-ig	K-tól	K-ig		
Tiszavideki	uj	76	9,40	9,65	80	9,74	9,95
		77	9,50	9,75	81	—	—
		78	9,65	9,85	82	—	—
		79	9,75	9,99	83	—	—
Fehérmegyei		76	9,35	9,50	80	9,79	9,86
		77	9,40	9,70	81	—	—
		78	9,50	9,78	82	—	—
		79	9,65	9,89	83	—	—
Pestvidéki		76	9,25	9,50	80	9,70	9,85
		77	9,45	9,70	81	—	—
		78	9,60	9,78	82	—	—
		79	9,75	9,89	83	—	—
Bácska		76	9,40	9,70	81	0	0
		77	9,45	9,75	82	—	—
		78	9,55	9,80	83	—	—
		79	9,65	9,89	84	—	—
Zab		76	9,45	9,70	81	0	0
		77	9,45	9,70	81	0	0
		78	9,45	9,70	81	0	0
		79	9,45	9,70	81	0	0
		76	0	0	82	—	—
		79	0	0	—	—	—

Egyéb gabonafajták	Kilós	50 kilogramm ára		
		K-tól	K-ig	
Buza	uj	70-72	7,85	7,96
	elsőrendű	—	7,70	7,85
	másrendű	—	6,10	6,25
Arpa	uj	60-62	6,25	6,35
	elsőrendű	—	6,25	6,35
	szűzvárosi való	—	6,25	6,35
Zab	uj	30-41	7,35	7,40
Tengeri	uj	—	0	0
	bánási	—	0	0
	mészárosi	—	0	0
Repe	uj	—	—	—
	káposzta	—	—	—
	bánási	—	—	—
Köles	uj	—	4,50	5

A határőrséglet folyamán a következő kijelések

körténket:
 Áprilisi buza 1902. 9.78-9.76-9.80-9.81
 Októberi buza 1902. 8.49-8.50-8.48
 Áprilisi rozs 1902. 8.11-8.18-8.20-8.15
 Áprilisi zab 1902. 7.55-7.52
 Májusi tengeri 1902. 5.40-5.39-5.42
 Augusztusi reepe 1902. 12.25—
 Dől egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:
 Áprilisi buza 1902. 9.79 pénz 9.80 áru
 Októberi buza 1902. 8.48 " 8.49 "
 Áprilisi rozs 1902. 8.15 " 8.16 "

Table with exchange rates for various currencies and goods like flour and oil.

A budapesti értéktőzsde.

Minthogy Berlinben a leszámolás alkalmával Osztrák Hitelrészvényekben nagy darab-hiány mutatkozott, a contremain kénytelen fedezéseket eszközölni...

Előzőszo. Osztrák hitelrészvény 665.50-669.50. Magyar hitelrészvény 679.50-681.50. Jelzáloghitelbank részvény 479.-480.50.

Utószó. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 667.25. Magyar hitelrészvény 661.-. Leszámitolóbank részvény 443.50.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzeri hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 45.-53.-korona, vörös aprószemű 42.-46.-korona, vörös erdélyi ...

A bécsi gabonatőzsde.

Bécs, január 30. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Kevés kínálat és gyöngébb vételkedv mellett tartottak maradtak az árak.

Köttek: buza tavaszra 9.89-9.90, rozs tavaszra 7.38-7.34, zab tavaszra 7.82, tengeri május-júnusra 5.70-5.75 korona.

A bécsi értéktőzsde.

Az előzőszoén kedvező volt az irányzat. A déli tőzsde hangulatban indult. A továbbiakban eszöndes forgalom mellett kissé lanyhult az üzletmenet.

Bécs, január 30. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjárdék 119.70. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 152.50.

Bécs, január 30. (Osztrák értékek zárlata.) 4%-os papírjárdék 100.90. 4%-os osztr. aranyjárdék 120.50. 1860-s sorsjegye 146.25.

Bécs, január 30. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 667.-.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, január 30. (László tudósítás.) Bányártekek, nevezetesen kohó-részvények eladásra szülő rajnavidek és vezetéki megvásároltak nagy arányban.

Berlin, január 30. (Zárlat.) 4%-os papírjárdék 101.10. 4%-os osztrák aranyjárdék 102.75. Kibavógi vasút -.-. Magyar koronajárdék 97.90.

Berlin, január 30. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék 101.10. Magyar koronajárdék 97.80.

Frankfurt, január 30. (Zárlat.) 4%-os papírjárdék 101.20. 4%-os osztrák aranyjárdék 102.80. Magyar koronajárdék 98.-.

Hamburg, január 30. (Zárlat.) 4%-os aranyjárdék 101.-. 1860. sorsjegye 147.-. Déli vasút 20.70.

Budapest-kőbányai sertéskezelési csarnok jelentése.

Január 30. A sertésüzlet irányzata változatlan. A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (párónként 400 kilogramm felül sulyban) 90-92 fillérg.

Kivonat a hivatalos lapból.

Január 24. Kinevezés. A székesfehérvári törvényszék elnöke a vezetője alatti törvényszék Szabó József székesfehérvári postásé táviratbírálói napidíjas szolgálat harmadosztályú hivataloszlóvá kinevezte.

vezető-helyettes Grezina József segédjegyző, Ungvármegyében a tibi anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezető-helyettes Kustán József jegyzői irnokot, Szilvágyvármegyében a szélesgyi anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezető-helyettes Békési Lipót helyettes jegyzőt, Szombathelyen egy kisorvonyi anyakönyvi kerületbe Rether János jegyzőségét, a sordahelyi pedig Schmidt Gusztáv jegyzőségét anyakönyvvezető-helyettesé nevezte ki.

Napirend.

Naplár: Péntek, január 31. - Római katolikus: Nól. Péter. - Protestáns: Airlig. - Görög-ország: (január 18.) Atanás. - Zsidó: Scheb. 23. - Nap két: 7 óra 13 percek. - Nyugszik: 4 óra 42 percek. - Hold: két: déli 12 óra 14 percek. - Nyugszik: 10 óra 23 percek este.

LIEBIG-féle NÉLKÖZHEFEN minden konyhában. A legjobb húsé gyors elkészítése. Jobbítja a levest, mártást, főzeléket stb. hus-kivonat.

Időjelzés.

Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. Budapest, január 30. A magas légnyomás megerősödésén Északnyugat-Európa területén, az alacsony légnyomásnak pedig két magva van egyik a keleti, másik a Tirrenai-tenger felett.

Vizállás.

Table with columns for location (Zinn, Dunna, Horva, Vár, Bécs, Dra, Száva, Szamos, Krasna, Latorca, Ung) and water level measurements for various stations.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 31-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 31-én.

Julius Caesar.
Szomorujáték 6 felv. Irtá: Shakspeare. Fordította: Vörösmarty Mihály.

Személyek:
Julius Caesar Gál Cinna Somló
Octavius Horváth Lucillius Faludi
Antonius Beregi 1. polgár Vizvári
Brutus Szacsavay 2. „ Gabányi
Cassius Gyenes 3. „ Ujházi
Metellus Császár 3. „ Rózahegyi
Popilius Magyarai Calpurnia Fáy Sz.
Decius Brutus Pálffy Portia Hegyesi
Kezdeté 7 1/2 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 31-én.

Lotti ezredesei.
Énekes bohózat 2 felvonásban. Irtá Rudvard Stone. Fordította Faragó Ödön. A dalok versszövegét írta Mérei Adolf.

Személyek:
Ton Dawentry Sziklai Barley Szilágyi
Harriet Sziklainé Mister Morvay Iványi
Jean Dickson Boross Mister Bibb Kaloosay
Kitty Turcsányi Miss Kate Sellé
Ramajannah Ráthonyi Esmeralda Iványiné
Lotti Fedák Elsie Tomcsányi
Kezdeté 7 1/2 órákor.

VIGSZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 31-én.

A da da.
Erkölcsej 3 felvonásban. Irtá Bródy Sándor.

Személyek:
Bolygó Szerény Frigyesné Haraszthy
Bolygóné Nikó Elza Harmat
Ersébet Varsányi Nagyapa Vendrei
Viktor Góth Nagyanya Rostagni
Péter Pethes Abel Hegedűs
Frigyes Fonyvesi Szakácsné Gazsi
Kezdeté 7 1/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 31-én.

Ádám és Éva.
Operett 3 felv. Irták Blum és Toché. Zenéjét aszer. G. Serpette. Ford. Bálint Dezső és Makai Emil.

Személyek:
Ádám Szirmai Corbonlonius Szerdahelyi
Éva Küry Cynthia Bojár
Adramalek Kovács Marcellus Delli
Lucifer Németh Galena Kovács K.
Asmódi Harmath Benoit Szabó
Gábor Nyári M. Régalard Ujvári
Kezdeté 7 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 31-én.

Nápoly.
Irtá dr. Radó Antal.
Kezdeté 7 1/2 órákor.

VÁRSZÍNHÁZ.
Péntek, 1902. január hó 31-én.

Aida.
Opera 4 felvonásban. Zenéjét írta Verdi. Szövegét szerette Ghislanzoni.

Személyek:
A király Kornal Radames Broulik
Amneris Gutiné Ramphis Szendrői
Aida Ney H. Amonasro Váradi
Kezdeté 7 órákor.

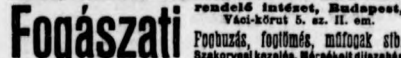
Ober-Seltersi ásványvíz-forrás

természetes Selters-víz

As Ober-Seltersi ásványvízforrás víze hőmérsékletétől függően van olaszra, különösen mély, gőg és burkolt balmalmaknál. Az idegeket erősíti és az emésztési szervek működését helyreállítja.

Kapható minden fűszerkereskedésben.

Budapest, VII. Huszár-utca 5. sz.

Fogászati

rendelői intézet, Budapest, Váci-körút 5. sz. II. em.

Popuzás, fogfém, műfogak stb. Szakértői közlése. Szakértői díjazás. Rendelése 8-5. Szegényeknek ingyen.

FŐVÁROSI ORFEUM

Nagymező-utca 17.

Ma pénteken utoljára a nagy januári program, Holnap, szombaton

II. Álarcos-bál.

Holnapután, vasárnap két nagy előadás.

A télikeri-kávéházban reggel 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenyz.

Somossy-Mulató

Király-utca 71. Igazgató: Somossy K.

Dirkens Annie és Nataler Zsigmond

„Er” vendégfellépéssel

Párisi erkölcsrajz 1 felvonásban. Irtá: Métérier Oszkár. Holnap harmadszor: „Er” és az új februári műsor.

Kiárusítás rendkívüli olcsó étkezőkészletek csak 1902. február hó 7-ig.

Komplett 6 személyre édesen aranyozott és remek festésű étkezőkészlet 5.95 Teakészlet fin. 3.70
Étkező modern 7.25 Teakészlet rokokó 4.45
Étkező rococo 8.50 Kávékészlet 3.50
Kávékészlet rokokó 4.75
Mocca platnauval 4.50
Mosdó service 4.75
Vésélt üveg service 6.50

Kiselejtezzük 12 személyes étkező készleteinket. Dusan aranyozva szom kivétel 25, 30 és 35 frt. Majolika függőlámpa 4-75, nagy 6-50, gyertyakarokkal 12-50.

ORTNER REZSŐ és Tsa Teréz-körút 32.

VIDÉKI megrendelésnél kérjük a vasutállomást.

!!Szenzációs találmány!!

M. kir. szabadalom 31333.

Összerakható és lezárt állapotban hordható szabadalm.

Es az új főtöltségessé teszi az ágyneműt. Szék lakásokban megtekinthetetlen. Vendég-, gyermek- és család-szobákban, valamint kirándulást szolgáló kocsikban. Kapható

FREUDIGER MÓZES és FIAI

magyar ágy-, fehérrészes ruhamegyarban Bpest, Landon-utca 6.

Vízszelárukat készítenek és megfelelő kedvezményben részesülnek. Telefonon szám 29-75.

BUTOR

képzőművészeti vagy részletfizetésre legelőbban

FUCHS BODOG-nál

BUDAPEST, József-körút 26. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

A cigány jósóné.

A kártyahúzás és a kártyavetítés művésze. Negyedik bővített kiadás. Ára 1 kor. Kapható Lampel Róbert (Wodianer E. és Fia) könyvkereskedésben (Budapest, Andrássy-n 21.) a pénz előzetes beküldése vagy utánvét mellett.

Royal-pörköltkavé

NEUMAN és ROSENBAUM gyarmatkáru és dőlgyűnőles nagykereskedésből BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 24. szám.

a legzamatosabb!

FINOM URI-FEHÉRNEMŰEK KÉSZÍTŐJE HOLLÓS J. BUDAPESTEN KIZÁRÓLAG: V., DOROTTYA-UTCA 10. ALAPITVA 1867.

4082/902. számhoz.

Árlejtési hirdetmény.

A m. k. tud. egyetemi kísérleti kör- és gyógytani intézet Budapest, VIII. ker., Mária és Pál-utcák sarkán (5510-12, 5526-27, 5515-V. hsz.) telken való

a) felépítése alkalmával teljesítendő:

1. Föld, kőműves és elhelyező munka	210.976'53 kor.
2. Vasmunka	36.742'29 "
3. Kőfaragó munka	47.847'07 "
4. Acs munka	9.990'54 "
5. Bádogos munka	10.448'18 "
6. Cserapez és palafedő munka	6.304'01 "
7. Szobrász munka	4.080'— "
8. Asztalos	28.078'— "
9. Lakatos	24.150'50 "
10. Mázoló	4.248'40 "
11. Üveges	11.368'70 "
12. Padlózó	2.170'55 "
13. Szobafestő	3.490'— "
13a. Olajfalmázolási munka	19.130'72 "
13b. Csempeburkolati munka	20.161'41 "
14. Keramit burk.	34.180'38 "
15. Aszfalt	9.121'21 "
16. Vízvezető és csatornázó munka	25.107'50 "
17. Központi fűtés berendezése	43.853'63 "
18. Légcseszberendezési munka	4.467'15 "
19. Kárpitos munka	1.806'— "
Összesen	550.315'39 kor.

azaz, összesen ötszázötvenezer háromszáztizenöt korona, 39 fillérrel előirányzott munkák elkészítése, illetőleg szállítása iránt, a következő feltételek mellett nyilvános pályázat, illetőleg árlejtési hirdetmény:

1. Az árlejtésben résztvehetnek mindazon szakértő hazai iparosok vagy vállalkozók, kik üzletük gyakorlására hatósági engedéllyel bírnak.
2. Ajánlat az összes munkákra tehető, vagy egyes munkacsoportra, vagy pedig egyenként külön-külön.
3. A készítenő munkákra vonatkozó ajánlati minta, valamint a kitélt egységárral ellátott költségvetési-kivonat a vállalkozók rendelkezésére bocsátatik, és kötelesek mindkettőbe a százalékos árendegedményt vagy áremelést, valamint a végösszeget úgy számjegyekkel, mint betűkkel kiírni. Csak azon ajánlatok fognak figyelembe vételni, melyek a kiszolgáltattott eredeti ajánlati íveken és költségvetéseken tételnek.
4. Távirati úton küldött ajánlatok nem vételnek figyelembe.
5. Az egykoronás bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok legkésőbb

1902. február 27-én déli 12 óráig!

a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium megőrdhivatalt főigazgatójánál nyújtanók be. Később érkezett ajánlatok nem fogadtatnak el.

6. A beadott ajánlatok a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszterium kebelében

az 1902. évi febr. 28-án délelőtt 11 órákor nyilvánosan felbontatnak.

7. Tartoznak ajánlattevő vállalkozók az általános vállalati feltételek 6-ik §-ában megszabott 5%-nyinak megfelelő bánatpénzt, az ott körülírt módokat és kikötéseket mellet a budapesti IX. ker. m. kir. állampénztárnál az ajánlat benyújtása előtt letenni s az erről szóló nyugtát az ajánlat-hoz csatolni.

8. Fenntartja magának a miniszterium azon jogot, hogy az ajánlattevő vállalkozók közül jutányosság szem előtt tartása mellett a munka kivételével és végrehajtásával azt a vállalkozót bizza meg, ki a jó és helyesen készíteni fogott munkák teljesítése iránt már eleve is a legtöbb biztosítékot nyújtani képes.

9. A munkákra vonatkozó általános és különleges vállalati feltételek, valamint a jóváhagyott kiviteli tervezetek és költségvetés Mias István tervező műépítésznél (Bpest, IX., Lónyay-utca 17. II. emelet) naponta d. u. 2-5 óráig megtekinthető, és ugyanott fognak a munkakivonatok és ajánlati-minták a jelentkező vállalkozókhoz kiszolgáltatni.

10. Az építési-munkák 1902. évi tavaszán megkezdendők s oiy erővel lesznek folytatandók, hogy az épület 1902. év november 1-ig véglegesen betöltöztessek s az egész épület 1903. nov. 1-ig teljesen készen a használatnak átadható legyen.

Budapest, 1902. január 27-én.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szombat	A hugonották	A szorencso	A Gyurkovics lányok	Ádám és Éva	Lotti ezredesei
d. u. Vasárnap este	—	Ibolyafaló	A da da	Éjjel az erdőn	Lotti ezredesei
	Anyegin	Julius Caesar	A Gyurkovics lányok	Katalin	

